

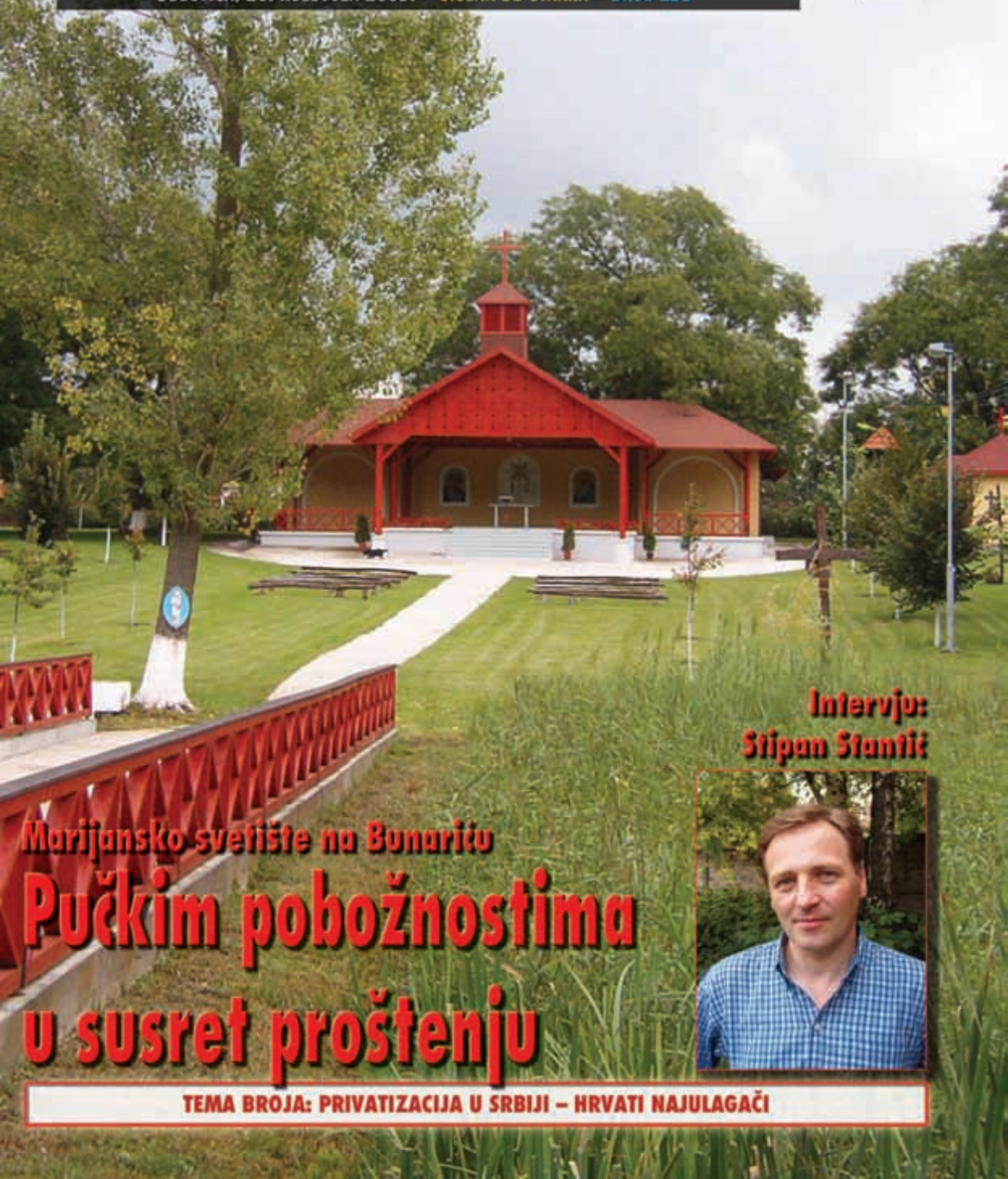
Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 26. KOLOVOZA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 133

Intervju:
Stipan Stantić

Marijansko svetište na Bunariću

Pučkim pobožnostima u susret proštenju

TEMA BROJA: PRIVATIZACIJA U SRBIJI – HRVATI NAJULAGAČI

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Lazar Baraković (predsjednik), Dušica Dulić,
Zdenko Đaković, dr. Marija P. Matarić,
Pavle Pejčić, Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

POMOĆNICA I ZAMJENICA**ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo),
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Najulagači

Kada jednoga dana, prije ili kasnije, ali sasvim vjerojatno, kod Horgoša i Kelebije, kod Čikerije i Tavankuta, kod Bajmoka, Gare i Bačkoga Brega, granice više ne bude, država će biti onoga čije će više zemlje, nekretnina i tvornica biti upisano u zemljišne knjige i u registar gospodarskih poduzeća. Tako otprilike glasi poluozbiljna ali ipak intrigirajuća pričica koja se već dulje vremena u ovim krajevima prepričava.

I odista, u svijetu kapitalizma, u koji smo i pokraj njegove sveopće trulosti ipak nekako nezaustavljivo ugazili, imovina je, kažu, svetinja. Ono što imamo, dakle, neće nam nitko moći oduzeti. Ali, što mi to zapravo imamo? Tko su oni koji gospodare plodnim bačkim i srijemskim oranicama u velikim količinama? Tko su oni koji otkupljuju poljoprivredne kombinat, šećerane i uljare, u kojima je ihahaj minulog rada generacija i generacija unazad 50, 100, 300, pa i više godina? Poznamo li ih? Znamo im ime, ali iz žutoga tiska i s ružičaste televizije. Ne znamo tko su im očevi i preci, niti što su, gdje i kada završili od škole, otkud im novac. Ali, imaju ga i ne stide se kupovati. Neki su se osigurali u zlatna vremena bezvrijednih novčanica, kada se za šaku maraka moglo otkupiti svašta samo ako si znao gdje, što i kako. I, naravno, ako si bio pripušten tamo gdje je trebalo. A to nije mogao biti svatko.

Ovih se dana zanimljiva statistika vrti po novinama. Brojke, naime, govore da su hrvatski ulagači (ulagači iz Hrvatske, a ne ovdašnji Hrvati, da se razumijemo) »najulagači« u Srbiji i Crnoj Gori. U ukupnoj privatizaciji u Srbiji, koja je od Crne Gore ipak gospodarski privlačnija, tvrtke iz Hrvatske sudjeluju sa 2,39 posto. No, njihov je udjel u investicijama, a to znači u daljnjem ulaganju, više nego dvostruk i iznosi preko 5 posto. Ali, ni to nije sve. Hrvatski su ulagači itekako uviđavni prema srbijanskim radnicima, pa su njihovi socijalni programi gotovo savršeni i iznose 9 posto od ukupnih izdavanja za socijalne programe svih ulagača u gospodarstvo SiCG.

Zbirno promatrajući, hrvatska su poduzeća za kupovinu tvrtki u Srbiji do sada uložila 40 milijuna eura, u idućih će pet godina u njihovo osuvremenjavanje uložiti još 43 milijuna eura, a u zbrinjavanje viška srbijanskih radnika i za ostale socijalne programe oko 25 milijuna eura. Ako se tome doda 6 milijuna eura za Jakljan, zbroj je već sada 114 milijuna eura i tko zna koliki će biti kad se kupe svi ostali planirani i neplanirani jakljani.

To je cijena hrvatskoga upliva na tržište srbijanske ponude poduzeća. Obično se kaže kako kapital nema nacionalnost i to je istina veća od bilo koje druge. Jedino je nejasno gdje smo tu mi, domicilni, imajući u vidu prvu rečenicu ovoga teksta.

Z. P.

Minuli rad otjelovljen u tuđim džepovima: bačka njiva

IO HNV-a raspodijelio sredstva Pokrajinskog tajništva za nacionalne manjine

Polovica ravnomjerno, polovica stimulatивно.....8,9

Priče o diktatorima

Vode naše svagdašnje.....10-13

Marijansko svetište na Bunariću

Gospi od suza, vodi od zdravlja.....20-23

U Bačkom Bregu održani Mikini dani, osmi po redu

Sveo se festival na dva slova.....24,25

Deveti saziv Međunarodne likovne kolonije »Bunarić«

Likovna priča koja se uspješno razvija i traje.....40-43

Uz knjigu Vojislava Sekelja »U izmučenim riječima«

Pjesnik izmučenih riječi.....44,45

ČETVRTAK, 18. 8.

»Lupus«

Agencija »Lupus«, vlasnice Aleksandre Ivanović, supruge Milorada Ulemeka, tužila je nekoliko dužnosnika SPO-a, Žarka Koraća i B92. To je potvrdio ministar za kulturu i medije Dragan Kojadinović, te je dodao kako je bilo sumnje da su u tom poduzeću radili i bivši pripadnici režima Slobodana Miloševića s »raznim hipotekama iz prošlosti«. U tužbi za naknadu štete je navedeno da su tuženi iznošenjem neistina na sjednici Vlade Srbije i u medijima o »Lupus grupi« i njenom poslovanju prouzročili štetu agenciji i nanijeli joj gubitke. »Tuženi su neistine iznosili, odnosno prenosili kao dio smišljene kampanje, čiji je isključiv cilj bio da se tužitelju onemogući nesmetan rad, odnosno da se poduzeće zatvori«, navedeno je u tužbi.

Slučaj

Ministar za kapitalne investicije Velimir Ilić odbio je na sjednici Vlade Srbije pred kamerama ispričati se novinarima TV B92 koje je prethodnih dana vrijeđao, piše Blic, pozivajući se na izvor blizak Vladi Srbije. »Sat vremena se raspravljalo o Ilićevom ponašanju. Bila je prilično zategnuta atmosfera. Protiv takvog ponašanja najglasniji je bio ministar kulture Dragan Kojadinović, dok je Velja Ilić galamio odbijajući da se bilo kome ispriča«, prenio je Blic izjavu svog izvora. »Ostali ministri su podržali inicijativu SPO-a, a zbog Ilićeva odbijanja pribjeglo se srednjem rješenju – da se ministar za kapitalne investicije ispriča putem priopćenja«, naveo je sugovornik Blica, dodajući da nije razmatrana mogućnost ostavke, budući da bi to značilo i pad vlade.

PETAK, 19. 8.

Uznemireni

Čelnici Koordinacije udruga proizašlih iz Domovinskog rata Osječko-baranjske županije su, nakon sastanka održanog u vezi s pozivom načelnika PU osječko-baranjske Vladimira Fabera da dođu na obavijesni razgovor u policiju, poručili kako bi bilo bolje da policija istražuje problem droge i kriminala u Osijeku, a ne da uznemirava hrvatske branitelje. Osječki gradonačelnik Anto Đapić istaknuo je i kako bi bio sretan kada bi hrvatska policija uložila desetinu energije u otkrivanje onih koji su izravno odgovorni za smrt gotovo tisuću Osječana te da se stječe dojam da je na djelu istraga u funkciji mijenjanja obrambenog karaktera Domovinskog rata.

Bratstvo

Haški optuženik Vojislav Šešelj počeo je svjedočenje na suđenju Slobodanu Miloševiću pred Haškim sudom. Šešelj je rekao kako se njegova stranka oduvijek zalagala za veliku Srbiju i kako je to jedina politička organizacija s takvim programom. Miloševićev SPS, rekao je Šešelj, zalagao se za očuvanje Jugoslavije. »Zalaganje SRS za veliku Srbiju podrazumijeva jedinstvenu srpsku državu u koju će biti uključene sve srpske zemlje i glavnina srpskog naroda, bez obzira na vjeroispovijest. U toj državi bi u bratskom jedinstvu živjeli: Srbi pravoslavci, Srbi katolici, Srbi muslimani, Srbi protestanti i Srbi ateisti«, kazao je Šešelj.

SUBOTA, 20. 8.

Potpota

Obitelj Slobodana Miloševića će prodati svoju imovinu u Srbiji i kupiti stan u Den Haagu kako bi bila bliže bivšem jugoslavenskom predsjedniku kojemu se sudi na Međunarodnom sudu za ratne zločine u bivšoj

Jugoslaviji (ICTY), piše britanski The Independent.

Slobodan Milošević je inače 20. kolovoza napunio 64 godine života i sa suprugom Mirom Marković (63) u braku je 40 godina. Posjeduju 5 velikih kuća u Srbiji, dvije u Beogradu i 3 u rodnom Požarevcu, precizira list. Vrijednost njegove imovine u Beogradu je procijenjena na najmanje 3 milijuna eura, a kuće u Požarevcu na ukupno 1,2 milijuna eura.

Pretučen

Hrvatski glazbenik Darko Rundek pretučen je u Beogradu nakon nastupa na »Belgrade beer festu«. Napalo ga je nekoliko mladića, koji su ga

lakše ozlijedili. Policija traga za napadačima. On je odmah prebačen u Urgentni centar, odakle je pušten poslije ukazane pomoći.

Rundek je rekao da ga taj napad neće omesti i da će nastaviti turneju po Srbiji. »Taj napad me nije iznenadio, jer je posljedica vremena u kojem živimo, posljedica neznanja i stalnog prisustva nasilja u medijima.

Ništa slično mi se u Beogradu nikada nije dogodilo i moj odnos prema turneji u Srbiji se nije promenio. Ima mnogo više ljudi koji podržavaju normalne stvari«, izjavio je Rundek BK Televiziji.

NEDJELJA, 21. 8.

Milijun

Obraćajući se milijunu vjernika okupljenih na Marienfeldu u Njemačkoj, papa Benedikt XVI. pozvao je tijekom propovijedi na jedinstvo katoličke crkve upozorivši mlade svijeta da ne tretiraju vjeru kao potrošački proizvod od kojeg uzimaju što im se sviđa, a što im se ne sviđa odbacuju.

Misa na otvorenom, Marijinu polju sjeverno od Koelna, kulminacija je višednevnih svečanosti organiziranih u povodu Svjetskog dana katoličke mladeži, a uz više od milijun okupljenih vjernika u obredu su sudjelovali i njemački predsjednik Horst Koehler, kancelar Gerhard Schroeder kao i bivši kancelar Helmut Kohl.

PONEDJELJAK, 22. 8.

Smjena

Ministar za kulturu Dragan Kojadinović kaže da će njegov savjetnik Bora Đorđević biti smijenjen jer je novinare B92 nazvao izdajničkom stokom. Đorđević je takvu izjavu dao komentirajući spor između re-

publičkog ministra za kapitalne investicije Velimira Ilića i B92, nastao kada su savjetnik ministra za kapitalne investicije i sam Ilić vrijeđali i prijetili novinarima B92.

»Nažalost, to je neminovno, jer Bora bez obzira što ima pravo na osobni stav, ne može s te dužnosti tako govoriti. Može on ocjenjivati rad medija, ali to je neka druga tema. Ipak, poslije ovakve izjave Bore Đorđevića mislim da njemu više nema mjesta u Vladi«, rekao je Kojadinović.

Đorđević kaže kako je upoznat s tim da se već razgovaralo o njegovoj smjeni s mjesta savjetnika ministra za kulturu. »I nije me briga. Stojim iza svake riječi koju sam rekao i mislim da je Velja bio suviše blag. Da sam bio na njegovom mjestu sigurno bih bio još oštrij«, prokomentirao je Đorđević navode o mogućoj smjeni.

Grobnica

Uskoro bi moglo biti i službeno potvrđeno mjesto jedne od najvećih masovnih grobnica iz Domovinskog rata. Ne tako daleko od Vukovara, u neprohodnome blatu slavonske njive moguća je lokacija najveće masovne grobnice iz Domovinskog rata.

Postojanje te grobnice bilo je obavijeno velom tajne čak 14 godina. Prema informacijama, ona bi trebala biti na prostoru koji je još djelomice nerazminiran. Informaciju o navodnoj grobnici s 400 tijela, vukovarskoj udruzi Hrvatska majka dojavio je anonimni izvor pismom. Vukovarci tragaju za još oko 500 nestalih.

UTORAK, 23. 8.

Poplava

Međimurski župan Josip Posavec proglasio je izvanredno stanje u Međimurskoj županiji zbog izrazito visokog vodostaja rijeke Mure, budući je na mjerodavnom vodomjeru kod Murskog Središća izmjerena razina vodostaja od 451 centimetar.

Nakon uvedenih izvanrednih mjera obrane od poplave došlo je i do očekivanog nailaska vodenog vala iz Slovenije. Elementarnu nepogodu su doživjeli stanovnici Svetog Martina na Muri, najsjevernijeg hrvatskog naselja, u kojem je obilna kiša poplavila na desetke kuća, pa je interveniralo više vatrogasnih ekipa. Ozlijeđenih nije bilo.

Uporan

Tomislav Nikolić izjavio je kako je nadležni tužitelj odbacio kaznenu prijavu koju je on podnio protiv Nataše Kandić. Zamjenik predsjednika Srpske radikalne stranke tužio je ravnateljicu Fonda za humanitarno pravo zbog toga što ga je nedavno dovela u vezu s ratnim zločinima u hrvatskom mjestu Antin. Nikolić je, gostujući na Televiziji Politika, objasnio kako je od tužitelja dobio odgovor da nema elementa za krivično gonjenje Nataše Kandić. On je, istodobno, najavio kako će protiv Nataše Kandić podnijeti privatnu tužbu i pozvao ju da izađe u javnost s dokazima protiv njega. S druge strane, Nataša Kandić je za riječki Novi list, ponovila kako postoje dokazi koji potvrđuju da je Nikolić bio u Antinu za vrijeme ratnih događanja u Hrvatskoj, navodeći kako u Antinu postoje i novi svjedoci koji terete Nikolića da ih je tjerao »čistiti mine«.

SRIJEDA, 24. 8.

Legende

Srpski radikali traže pad srbijanske vlade zbog Tereze Kesovije, Miše Kovača i Josipe Lisac. Naime, autori udžbenika iz povijesti za osmi razred te su hrvatske pjevače uvrstili na popis estradnih zvijezda koje su obilježile glazbenu scenu bivše Jugoslavije. »Šokiran sam činjenicom da se Tereza, Josipa i Mišo spominju u srpskom udžbeniku. To je još jedan razlog da padne vlada, koja ne zna što naša djeca trebaju učiti. Kako su autori od svih naših legendi našli baš njih?«, izjavio je za Kurir Aleksandar Vučić, generalni tajnik Srpske radikalne stranke.

Dio srpske javnosti ogorčen je i zato što su hrvatski pjevači s popisa zvijezda koje su obilježile sedamdesete godine istisnuli Mikija Jevremovića, Lolu Novaković, Nadu Knežević i Duška Jakšića. Imena Arsena Dedića i Džimija Stanića, koji su se također našli na popisu pjevača iz Hrvatske, nisu izazvala bijes koliko spominjanje toga trojca, za koje radikali tvrde da su bili »vatreni podržavatelji lika i djela Franje Tuđmana«. U Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva u Beogradu ne razmišljaju o povlačenju tiskane naklade.

U SJENI I HLADOVINI

Hrvatska ima tri vlade u sjeni i jednu u hladovini. **Ivan Čehok**, predsjednik HSLA-a, Novi list, 23. kolovoza

BEZ DVOJBE

Ljudi, čitajući novine i gledajući televiziju, zaista mogu steći takav dojam, a on je potpuno pogrešan. Na piši velikim slovima da Milana Gurovića politika ama baš uopće ne zanima! Nisam član ni SRS-a, ni DSS-a, ni DOS-a, niti bilo koje druge partije. Jesam nedavno bio u »Sava centru« na projekciji onog jezivog filma, ali ne zato što sam radikal, već zbog srpskog naroda. Hajde da već jednom riješimo tu dilemu, mada ona kod mene nijedne sekunde nije niti postojala. **Milan Gurović**, košarkaš, Dnevnik, 17. kolovoza

ODLIČAN POVOD

Ako nama uopće i treba povod za rat, onda je ovaj slučaj s vladikom dobro došao. Sad je trend u svijetu da se štite ljudska prava građana tuđih država. Svojim građanima, u svojoj državi, može raditi što hoćeš, to je naše pravo i naša unutarnja stvar, ali kad neka druga država uradi nešto protiv svog građanina onda se to ne može tako ravnodušno gledati. Sasvim je to dovoljan povod da se s tom državom zarati, poglavito ako si od nje jači. A kad si jači skoro da ti nikakav povod i ne treba. **Milinko Bujišić**, Danas, 19. kolovoza

ČISTOKRVNI NOGOMET

Od kada je hrvatski nogomet diljem svijeta postao poznat po kockastim dresovima, ovakva utakmica (protiv Brazila) nije igrana ni na jednom hrvatskom stadionu. Na tribinama splitskoga stadiona okupila se međunarodno raznolika društveno-politička krema, koja je prekinula radne obveze na Jadranskom moru da bi se došla pokloniti nogometnim velikanima, kakvi nikada nisu kročili hrvatskim travnjacima. Veličanstvena atmosfera bila je dostojna finesa za pamćenje zbog kojih su brazilski majstori rado viđeni u svakom kutu zemaljske kugle, gdje se kotrlja nogometna lopta. Lišen natjecateljskih tenzija, čistokrvni nogomet tekao je venama oko tri-desetak tisuća ljudi na tribinama, odakle se pljeskalo čak i brazilskoj himni. **Igor Vranić**, Novi list, 18. kolovoza

ZARAĐENO PIVO

Bio sam kolporter, barmen i kobar u kafiću, prao aute... To sam radio za džeparac, ali nema posla koji ne bih prihvatio da si osiguram egzistenciju. Nije bilo lako na ulici prodavati novine, no nekako mi je najteže bilo u autopraonici. To mi jednostavno nije leglo, možda zato i što sam bio klinac – u četvrtom razredu srednje škole. No, zato mi je svako pivo koje sam na Jadranu to ljetu kupio tim teško zarađenim novcem bilo još slađe. **Tarik Filipović**, glumac, »najpoželjniji Hrvat«, Gloria, 18. kolovoza

PRILIČNO NORMALNO

Ako je za bilo koji posao potrebno apsolutno mentalno zdravlje i ako, ne podcjenjujući nijedno zanimanje, i noćni čuvar mora izvaditi liječničko uvjerenje, naravno da bi psihički stabilan morao biti i čovjek koji odlučuje o sudbini milijuna ljudi. **Žarko Trebješanin**, psiholog, Dnevnik, 17.

DIJELJENJE BALKANSKE SUDBINE

Bit stvari je u ovom: stvara se nova CEF-TA (multilateralni gospodarski sporazum), a Hrvatska nije započela pregovore, onda je to ipak određeni balkanski institucionalni okvir, što pak znači da će Hrvatska teško izbjeći skupni ulazak u EU. Iako, naravno, formalno gledano skupni ulazak i stvaranje CEFTA-e nemaju nikakve veze.

Ali u praksi je poznato, u slučajevima Višegradske skupine i Baltičkih država, da je skupni ulazak tradicija EU. Dakle, Hrvatsku čeka skupni ulazak i jedno vrijeme dijeljenje balkanske sudbine. Naravno, to nije nikakva nova Jugoslavija ili Balkanija, a neosporno je da će neko vrijeme Hrvatska dijeliti balkansku sudbinu. **Mate Granić**, bivši ministar vanjskih poslova Hrvatske, Glas Slavonije, 17. kolovoza

NIKAD NOKTIMA, NIKAD ZUBIMA

DSS se nikada ne bori zubima i noktima, niti ujeda, niti grebe, to je jednostavno strano našem političkom mentalitetu i načinu na koji se borimo za svoje političke ideje. Nikada nam vlast nije bila potrebna radi vlasti, to smo i dokazivali tako što smo vlast napuštali onda kada smo smatrali da ona gubi kontakt s građanima, ali i vlastitim elementarnim obećanjima. **Aleksandar Popović**, potpredsjednik DSS-a, Blic, 22. kolovoza

STROGO PO PROCEDURI

Od rujna počinje rad na uvođenju pretplate (za RTS), a mjesec dana nakon toga ta obveza stupa na snagu. Jer, morat će se poštovati procedura i da oni koji pretplatu plaćaju prvo dobiju obavijest o tome. **Nenad Cekić**, Večernje novosti, 18. kolovoza

Dujizmi

- ✓ Što vlast valja, nas puno košta;
- ✓ Da nismo bili vrijedan narod, ne bi nas danas toliko bilo nezaposlenih;
- ✓ Da problemi nisu složeni, ne bi ovo bilo zamršeno.

Dujo Runje

Bauk islamizma kruži zapadnim svijetom

Vladavina elita

Najveći uspjeh američke vanjske politike leži u činjenici da je uvjerila svjetsko javno mišljenje u nepobjedivost te politike, njezine vojne i svekolike druge nadmoći. Strah vodećih ljudi gotovo svih zemalja i mirenje s činjenicom kako njih, tako na žalost i inteligencije da ne postoji način suprotstavljanja dominaciji i hegemoniji SAD-a, doveo je do gotovo apatičnog fatalističkog stanja na globusu u kojem žrtva ne samo da se miri s napadačem nego se svim silama nastoji prilagoditi, pače poistovjetiti se s osvajačem.

Elitizam, bolest svojstvena američkom društvu, već gotovo jedno i pol stoljeće zahvatila je gotovo sva društva bez obzira na politička opredjeljenja i ideologije. Naročito je ta pojava nepogrešivosti elita karakteristična za zemlje tranzicije. Domoljublje i uzvišeni ideali temelj su elita da opravdaju svaki svoj krivi potez, dapače oni se uvijek tumače kao malo posrtanje k postizanju svetog cilja. Naravno, taj je postulat u slučaju SAD-a nešto drukčiji.

Oni sebe smatraju »pozvanim narodom«, narodom koji treba povesti narode svijeta k stvaranju novog svjetskog poretka, onog u kojem će oni imati vodeću ulogu i, naravno, sve ono što ih s obzirom na dominaciju pripada. Taj nadnacionalni nacionalizam toliko je opasniji što se barem izravno ne temelji na čistoći rase. No, u stvarnosti on ipak zagovara već viđeno stvaranje »Übermenscha«, samo što bi ga se ovoga puta trebalo odrediti imenom »WASP-man«. To što je veliki vođa katolik nužno se ne kosi s načelima WASP-a.

BIJELA HIPOKRIZIJA: Evidentno je da u čovjekovoj prirodi nije da uči iz prošlosti i da je »historia est magistra vitae« samo floskula koja se kroz milenije nikada nije dokazala. Elite su i onda i sada sebi prisvajale pravo da zaštite čovječanstvo od pošasti ove ili one vrste. Svaki put dobijem kolitis kada netko nešto uradi za dobrobit čovječanstva. I ova najnovija, nazvana Clintonova globalna inicijativa za pomoć stanovnicima nerazvijenog svijeta nije ništa drugo nego jedan u nizu farijejskih nastupa najmoćnijih svjetskih biznismena i političara. U rujnu bi se u New Yorku, gdje je pozvano 1000 važnih svjetskih ličnosti, trebao svečano predstaviti prijedlog rješenja najvećih problema današnjice; siromaštva, korupcije, klimatskih promjena te vjerskog i etničkog pomirenja. Oni bi trebali

Elitizam, bolest svojstvena

američkom društvu, već gotovo

jedno i pol stoljeće zahvatila je

gotovo sva društva bez obzira

na politička opredjeljenja

i ideologije. Naročito je ta

pojava nepogrešivosti elita

Piše: Miro Kučić

karakteristična za zemlje

tranzicije. Domoljublje

i uzvišeni ideali temelj su elita

da opravdaju svaki svoj krivi

potez, dapače oni se uvijek

tumače kao malo posrtanje

k postizanju svetog cilja.

probuditi savjest čovječanstva.

Čini se, ipak, da je to samo još jedan pokušaj elita da zaštiti svijet od samih sebe. Poput kuge, bijela hipokrizija hara svijetom. U međuvremenu, globusom kruži bauk islamskog fundamentalizma. I to je već viđeno, samo je krivac drugi, bolje rečeno pripadnici druge vjere. Tridesetih godina bili su Židovi. Sada su muslimani. Pitanje glasi: kada će na red doći kršćani? Euforija antimuslimanstva zahvatila je zapadni svijet. Ludilo poput onog Oriane Fallaci zahvatilo je velik broj intelektualaca, ili smo mislili da oni to jesu. Ono što se događa sve više izgleda kao bijeg iz sekularizma u evangelički fundamentalizam, što više protestantski fundamentalizam, no na žalost i katolički. Žalosna činjenica da sekularizam nema nikakvih šansi u muslimanskoj kulturi samo je voda na mlin onog dijela kršćanskih konzervativaca koji bi da sekularnu zamijene državom crkve.

NAJTEŽE JE SVEĆENICIMA: Islamofobija je danas sveprisutna gotovo u svim vodećim zemljama EU-a. Ponovno se rađa rasizam, no on već sada nije usmjeren samo na muslimane nego na ljude »azijatskog izgleda« općenito.

Pokojni papa deklarirao se kao ekumenist. Pokušavao je zbližiti religije, iako je svojim konzervativizmom poveo crkvu u kasni srednji vijek. Njegov nasljednik već sada pokazuje želju da je povede u rani srednji vijek. Najteže je ipak svećenicima. Jer biti slugom slugu Božjih u vrijeme informatičke revolucije, u vrijeme kada se u jedan mjesec promijeni toliko toga kao prije u godinu dana, a istovremeno se držati dogmi starih dva milenija gotovo je nemoguće. Zahtijevati da se križ izvjesi u svim uredima, društvenim prostorijama, pa i domovima, može biti samo odraz straha pred nadolazećim vremenom, ili pak sklonost Crkve da se kao i toliko puta u prošlosti stavi uz bok s elitama svjetske politike i biznisa.

Benedikt kao da zaboravlja da gotovo polovica stanovnika Europe štuje neku drugu religiju ili su laici. Ovako se Sveti Otac na izvjestan način priključio narastajućoj islamofobiji u zapadnom svijetu. Kroz čitavu povijest Abrahamova djeca progone jedna druge. Doći će vrijeme kada će se morati ujediniti da bi se obranili.

Autor je komentator, tekst je objavljen u Slobodnoj Dalmaciji 24. kolovoza

Izvršni odbor HNV-a raspodijelio sredstva Pokrajinskog tajništva za nacionalne manjine

Polovica ravnomjerno, polovica stimulativno

Dio je sredstava linearno raspodijeljen na sve 24 hrvatske udruge koje su se prijavile na natječaj, a drugi dio sume stimulativno raspodijeljen za kvalitetne projekte * Izvršni odbor HNV-a podržao reagiranja Laze Vojnić Hajduka i Zvonimira Perušića povodom pojedinih napisa objavljenih u medijima kojima se vrijeđa hrvatska nacionalna manjina u SiCG

Sve hrvatske udruge koje su se prijavile na natječaj Pokrajinskog tajništva za upravu, propise i nacionalne manjine za drugo polugodište ove godine, njih 24, linearno će podijeliti polovinu ukupno odobrene svote (480.000 dinara), dakle svaka će dobiti po 10.000 dinara. Drugu polovicu stimulativno će podijeliti šest hrvatskih institucija, i to NIU »Hrvatska riječ«, HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice, HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora, HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani, HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega i KPZH »Šokadija« iz Son-te.

Ovo je odlučeno na sjednici Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća, koja je održana 20. kolovoza u Subotici.

Osim odluke o raspodjeli sredstava, zauzet je i stav Izvršnog odbora o pojedinim napisima objavljenim u medijima, u kojima se vrijeđa hrvatska nacionalna manjina u SiCG, te su podržana javna reagiranja predsjednika i člana Izvršnog odbora na te napise.

Izrada zastava

U tijeku je izrada zastava sa simbolima hrvatske zajednice u SiCG, o čemu je odluku donijelo Hrvatsko nacionalno vijeće na sjednici u travnju. Izradit će se deset velikih zastava, kao i veći broj stolnih zastavica koje će biti razdijeljene hrvatskim udrugama.

Na dnevni red su uvrštene i točke o prijevodu na hrvatski jezik udžbenika iz prirode i društva za treći razred osnovne škole, a na sjednici se odlučivalo i o neradnim danima u uredu Vijeća u vrijeme obilježavanja državnih praznika u Republici Hrvatskoj.

Pokraj predsjednika Izvršnog odbora Laze Vojnić Hajduka, na sjednici su bili na- zočni svi članovi Izvršnog odbora – Ivan Stipić, Jelena Piuković, Joza Kolar i Zvo- nimir Perušić.

»Hrvatske udruge koje su se prijavile na natječaj Pokrajinskog tajništva potražuju za svoje djelatnosti i projekte ukupnu su- mu u iznosu od 4.483.950 dinara, što je skoro za deset puta više od odobrenog iz -

Kad Hrvate vrijeđaju – mora se reagirati: Izvršni odbor HNV-a

LINEARNO I STIMULATIVNO: Pred- sjednik IO HNV-a Lazo Vojnić Hajduk iz- nio je prijedlog da se odobrena suma iz pokrajinskog proračuna, u iznosu od 480.000 dinara za hrvatsku zajednicu za drugo polugodište 2005. godine, podijeli na dva dijela, te da se polovica, odnosno 240.000 dinara linearno raspodijeli na sve 24 hrvatske udruge koje su se prijavile na natječaj, a da se drugi dio sume stimulativ- no raspodijeli za kvalitetne projekte.

nosa, te i iz toga vidimo kako je tu malu sumu teško raspodijeliti. Izvršni odbor HNV-a treba imati informacije o utrošku sredstava koja se dodjeljuju udrugama i zbog toga je svim hrvatskim udrugama poslan upitnik o njihovom radu«, kazao je Lazo Vojnić Hajduk.

Zvonimir Perušić je iznio kako linearna raspodjela, iako su u pitanju male sume, za neke udruge znači sam život, a što se tiče drugog dijela raspodjele dobivenih sred-

stava iznio je mišljenje da se, među ostalim, treba podržati nakladnička djelatnost NIU »Hrvatska riječ«, koju je Izvršni odbor na prethodnoj sjednici prihvatio kao nakladničku djelatnost hrvatske zajednice, u okviru koje će se objavljivati pet edicija. »Svaka od tih pet edicija imat će važnost za hrvatsku zajednicu u SiCG u cijelosti, poglavito u aktualnoj situaciji napada na činjenice iz povijesti ovdašnjih Hrvata. Vrlo je važno i putem knjiga predstavljati i afirmirati našu baštinu i zbog toga će te knjige biti od interesa za hrvatsku zajednicu«, kazao je Zvonimir Perušić.

ZAHTJEV POKRAJINI: Na sjednici je prihvaćen prijedlog da se suma u iznosu od 240.000 dinara podijeli linearno svim udrugama koje su se prijavile na natječaj Tajništva, čime će svaka udruga dobiti po 10.000 dinara, a za raspodjelu drugog dijela sredstava u iznosu od 240.000 dinara urađena je rang lista prema kojoj su sredstva dobili: NIU »Hrvatska riječ« za nakladničku djelatnost u iznosu od 80.000 dinara, HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice 50.000 dinara, HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora 40.000 dinara, HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani 30.000 dinara, HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega 20.000 i KPZH »Šokadija« iz Sonte 20.000 dinara.

Na inicijativu Joze Kolara, Izvršni odbor Vijeća uputit će dopis Pokrajinskom tajništvu za propise, upravu i nacionalne manjine kojim će se tražiti da se razmotri mogućnost povećanja sredstava iz proračuna Tajništva za hrvatske udruge s obzirom na brojnost hrvatske zajednice u Pokrajini.

REAGIRATI NA UVREDE: Razmatrajući aktualnu situaciju glede napisa u pojedinim medijima uperenih protiv hrvatske nacionalne zajednice, Lazo Vojnić Hajduk je iznio kako se u posljednje vrijeme potencira tzv. bunjevačko pitanje i niječe pri-

padnost Bunjevaca hrvatskome narodu, a istaknuo je i napis u »Subotičkim novinama« u rubrici pisma čitatelja u kojemu se iznosi tvrdnja kako Bunjevci nikada nisu bili genocidan narod, iz čega u nastavku proizlazi da Hrvati to jesu. »Izvršni odbor je izdao službeno priopćenje u kojemu se zaključuje da na te i druge uvrede mora reagirati ne samo Hrvatsko nacionalno vijeće, nego i demokratska javnost, a napose i država«, kazao je Lazo Vojnić Hajduk.

Hrvatske *Borisa Tadića* i *Stjepana Mesića* hrvatskoj zajednici, te se sada stiglo do »pisama čitatelja« u medijima.

Članovi Izvršnog odbora podržali su dosadašnja reagiranja predsjednika i člana IO HNV-a u javnosti, te su pozvali i druge hrvatske udruge i pojedince da se oglase u povodu tih i mogućih drugih uvreda.

KAZNENA PRIJAVA: Na sjednici je zaključeno da će Izvršni odbor predložiti kao jednu od ključnih točki sljedeće sjed-

Stimulacija HNV-a za novu emisiju na hrvatskome jeziku: emitiranje Zvuka bačke ravnice na Radio Bačkoj

Zvonimir Perušić je ukazao na širi kontekst potenciranja tzv. bunjevačkog pitanja, koje je započelo najavom uvođenja bunjevačkog jezika u osnovne škole, a nastavilo se kaznenom prijavom protiv predsjednika DSHV-a *Petra Kuntića* zbog govora tijekom posjeta predsjednika Srbije i

nice HNV-a razmatranje ukupne situacije u kojoj je moguće u medijima objavljivati napise kojima se iznose uvrede protiv Hrvata u SiCG, a Izvršni odbor će s odvjetnicima razmotriti podnošenje kaznene prijave protiv odgovornih urednika u medijima koji takve napise objavljuju.

Na koncu sjednice Lazo Vojnić Hajduk je iznio informaciju kako je u tijeku izrada zastava sa simbolima hrvatske zajednice u SiCG, a Izvršni odbor je donio odluku o neradnim danima u uredu Vijeća u vrijeme državnih praznika u Republici Hrvatskoj, tako da u buduće ured neće raditi u vrijeme državnih praznika i u Srbiji i Crnoj Gori i u Hrvatskoj.

Glede obrazovanja, Ivan Stipić je informirao članove Izvršnog odbora o završenom prijevodu na hrvatski jezik udžbenika iz predmeta priroda i društvo za treći razred osnovne škole za koji je napisan i potreban dodatak.

Z. Sarić

Prijavljeni na natječaj

Na natječaj Pokrajinskog tajništva za upravu, propise i nacionalne manjine, za drugu polovicu ove godine, prijavile su se sljedeće hrvatske institucije i udruge: Hrvatsko akademsko društvo, HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta, HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice, HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović iz Subotice, HUK »Lajčo Budanović« iz Male Bosne, KPZH »Šokadija« iz Sonte, HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani, Udruženje građana »KroV«, Matica hrvatska Subotica, Pučka kasina 1878. Subotica, Hrvatsko društvo za pomoć učenicima »Bela Gabrić« iz Subotice, Hrvatska čitaonica iz Subotice, HKUD »Ljutovo« iz Ljutova, HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora, HKPD »Tomislav« iz Golubinaca, HKPD »Đurđin« iz Đurđina, HKUD »Bajmok« iz Bajmoka, Nevladina udruga »Croatium« iz Subotice, KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega, HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena, HKC »Srijem« iz Srijemske Mitrovice i NIU »Hrvatska riječ«.

Priče o diktatorima

Vođe naše svagdašnje

Daleko bi nas odvela priča o uzrocima i posljedicama diktatorskih režima, kako onih u davnoj prošlosti, ili onih koje smo okusili, tako i onih s kojima smo suvremenici * Nije ni namjera objašnjavati prirodu totalitarizma, no valja se osvrnuti na postupke, većinom sulude, pojedinih euroazijskih diktatora, premda im uz bok stoje i južnoamerički, te osobito afrički diktatori

Piše: Zdenko Samaržija

Diktatori su luzeri i autsajederi. Pametni su razvijali parlamentarnu demokraciju. Najčešće u djetinjstvu budućih diktatora nije bilo nikog u njihovoj blizini s jačom voljom od njihove. Nikog nije bilo da im kaže NE i pri tome ozbiljno misli. Imali su ambicije iznad svojih mogućnosti i kada su ih, unutar demokratskoga društva, tj. društva u kojem vladaju kriteriji, smjestili na pripadajuće im mjesto na društvenoj ljestvici, oni su uz pomoć svoje družine uspostavili društvo po vlastitim kriterijima.

Osim srozavanja ljestvice vrijednosti, diktatori dijele beneficije i sinekure kupujući odanost pojedinog društvenoga sloja. Ukratko, unutar diktatorskih režima lako je penjati se na društvenoj ljestvici, naravno, ako se razumiju relacije između moćnih nositelja sinekura i ako se svojom ambicioznošću ne ugrožava povlaštene. I ako se pregrize svaka moralnost, dakako.

Ismijavanje:
Charlie Chaplin kao Adolf Hitler

UZORI: *Adolf Hitler* je imao umjetničke ambicije, a nakon što nije uspio upisati akademiju, posvetio se politici. Isprva je bio gorljivi ljevičar pa se transformirao do vođe ultradesničarskih nacionalista. Kopirajući propalog učitelja *Benita Mussolini*-ja, uveo je kult ličnosti, a odanost je kupovao imovinom oduzetom od Židova. Primjenjujući gospodarski sustav koji nije

mogao prehraniti cjelokupno stanovništvo, Hitler nije htio odustati od sustava nego je višak stanovnika odlučio, jednostavno, pobiti, a njihovu imovinu prisvojiti; *Staljin* je višak stanovnika poslao u Sibir, gdje ih je iskoristavao kao robovsku radnu snagu, a *Broz* je višak stanovnika, tj. potencijalnu armiju nezaposlenih, poslao s crvenim pasošima u zemlje zapadne demokracije; radnici »privremeno zaposleni u inozemstvu« bili su zlatna koka posrnulog fiskalnog sustava, koji su svakoga mjeseca pumpali u monetarni sustav milijune konvertibilnih valuta šaljući dio zarade svojim obiteljima.

Uskoro je po Hitlerovu dolasku na vlast Njemačku napustila umalo sva intelektualna i društvena elita – poduzetništvo je propalo, a lažna slika gospodarskoga uspjeha počivala je na iracionalnim ekonomskim potezima, pogubnim na dulji rok. Duboko je zadirao u arhitekturu, umjetnost i sport, umalo do zadnjih trenutaka uvodio je odane u smiješne barokizirajuće službe, bio je nepovjerljiv prema većini suradnika (ta kako je i mogao imati povjerenja u suradnike kada je znao na koji su način dospjeli u njegovu blizinu) i živio je, uglavnom, u svijetu mašte.

HITLERČIĆI...: Hitlerove su sulude postupke imitirali svi euroazijski diktatori, počevši od Staljina, *Mao Zedonga*, Josipa Broza i mnogih drugih. Gradit će velebne gradske trgove, eksperimentirat će na gospodarskom polju, uvesti strogu cenzu -

Luksuz im nikad nije nedostajao:
jedno od prijevoznih sredstava »najdražih građana«

ru, a pojedine načine umjetničkoga izričaja proglasit će nepoželjnim. Napunit će se zatvori, doušnici će preplaviti zemlju, a iseljavanje će poprimiti zabrinjavajuće razmjere. Najveći skup takvih probisvijeta bio je na sahrani Josipa Broza. Fino neko društvo zlih ljudi.

MAO: Dok smo Staljinove ideje te ideje Josipa Broza okusili na svojim leđima, mi ili naši roditelji i djedovi, mimo nas su protutnjali potezi Mao Zedonga, koji bi, da nisu tragični, bili smiješni. Jedan je od osnivača Komunističke partije Kine i utemeljitelj Narodne Republike Kine (1949.). Do smrti (1976.) bio je njen neprikosnove-

Dragi vođa

U dječjem je vrtiću, u koji je išao Dragi vođa, organizirano je natjecanje u vožnji tricikla. Kada su se natjecatelji porredali na startnu liniju, vojnik koji je čuvao Dragoga vođu, pogurnuo ga je. Dragi je vođa, koji je tada imao oko 3 godine, zaustavio trku, ukorio vojnika, vratio natjecatelje na startnu liniju i, dakako, u novoj utrci, kako su izvijestili sjevernokorejski mediji, pobijedio.

Ako je vjerovati naklapanjima, Kim Yong Il naslijedit će Kim Jong Nam ili Kim Jong Chul, ljudi znakovitih imena.

ni lider. Njegove misli i ideje objavljene su u »Crvenoj knjižici«. Naravno da je surovost pokazao već prvih dana po dolasku na vlast, osobito prema službenicima prijašnjega režima te privatnim poduzetnicima.

Međutim, ludilo je uslijedilo nakon učvršćivanja na vlasti. Godine 1966. pokrenuo je »Veliku proletersku kulturnu revoluciju« tijekom koje je smijenjen veliki broj partijskih funkcionara, među kojima i njegovi najbliži suradnici – *Deng Xiaoping* je četiri puta smijenjen sa svih dužnosti i četiri se puta uspinjao na ljestvici do pozicije drugoga čovjeka Kine.

Mao je zaključio da jedan vrabac dnevno pojede stotinjak zrna riže. Ako se stotinjak zrna riže pomnoži s 365 dana te se taj broj pomnoži s brojem vrabaca u Kini, lako je zaključiti, pisao je Mao, zašto Kini prijeti glad – komunistički je sustav odličan, ali hranu proždiru vrapci. Kinezi su stoga pro-

Mnogima bio idol: Mao Zedong

Izbori nisu potrebni:
Dragi vođa Kim Jong Il

veli opsežnu akciju uništavanja vrabaca. Nakon nekoliko mjeseci pobili su većinu ptica u Kini. Ljetinu su naravno pojele gusjenice koje više nisu imale prirodnog neprijatelja. Da bi uništili gusjenice, kupili su od Japanaca pesticide. Ubili su gusjenice, ali su zatrovali polja i voćnjake. Iduće su godine kineski komunisti, potajice, od Japanaca kupili velik broj vrabaca. Pokus s vrapcima prouzročio je glad nekoliko milijuna Kineza.

Nekoliko godina kasnije Mao je odredio da Kina mora postati najveći proizvođač željeza na svijetu. Kinezi su, kako bi ispunili normu, u talioničke peći koje su nicale posvuda ubacivali žlice, noževe i ostale metalne predmete, ali i motike, lopate, pluge pa čak i traktore. Kina je postala najveći proizvođač sirovoga željeza na svijetu, ali je iduće godine nekoliko milijuna

Kineza umrlo od gladi jer su polja ostala neobrađena.

MAOISTI: Mao Zedong je opčinio *Envera Hoxu*, albanskoga komunističkoga li-

Prvo tata, pa sinčić: Kim Il Sung

Čvrstom rukom u čistke milijuna ljudi: Josif Visarionovič Staljin

dera, te silno utjecao na *Nicolae Ceaușescu*, a osobito na režim u Sjevernoj Koreji. Sjeverom Korejom i danas vlada dinastija *Kim* (premda je Sjeverna Koreja bila republika, nakon smrti *Kim Il Sunga*, Velikoga vođe, kako je glasio njegov službeni nadimak, Sjevernom je Korejom zavladao – bez ikakvoga demokratskoga izbora – njegov sin *Kim Jong Il*, Dragi

Nekadašnji imidž države: bunker u Albaniji

vođa, kako pak glasi njegov nadimak) i u njoj se razvio nevjerovatno kruti oblik totalitarizma. Josip Broz je sa simpatijama promatrao djelatnost Mao Zedonga, a neko je vrijeme razmišljao da vođenje Nersvrstanih povjeri Kim Il Sungu, zbog čega je i potegnuo vlakom preko SSSR-a i Kine do Sjeverne Koreje.

Dok su, dakle, tri neposlušna i svojeglava lidera europskih komunističkih zemalja bila sklona maoističkim koncepcijama, nekada više, nekada manje, lideri DDR-a, Poljske, Bugarske, Čehoslovačke bili su

odani moskovskim gospodarima, nekada više, nekada manje. U svakom slučaju, teško je razlučiti tko je i kada na koga utjecao, tko je preslikao model, kao, na primjer, model školskog sustava DDR-a, koji u nekim dijelovima frapantno sliči fragmentima kineskog obrazovnog sustava u jednoj etapi Kulturne revolucije, u socijalističkoj je Jugoslaviji pripisan *Stipi Šuvaru*, sociologu sela, koji je neko vrijeme bio republički sekretar za kulturu, pa valjda i obrazova-

nje – danas bi se to zvalo republički ministar. Maoističkim koncepcijama bili su sluđeni neki azijski i afrički diktatori, koji su suludim postupcima uzrokovali smrt milijuna sunarodnjaka i, nerijetko, zaratili sa susjedima.

SLOM SOCIJALISTIČKOG SUSTAVA: Utrka u naoružavanju gospodarski je slomila socijalističke zemlje. Gušenje privatnog poduzetništva i slobodnog tržišta i golemi troškovi neučinkovitoga državnog aparata – u isto vrijeme raskošan i dekadentan život partijskog vrha – uzrokovali su naglo zaostajanje socijalističkih zemalja

za zemljama parlamentarne demokracije i kapitalističkoga sustava. Skroman osobni standard, oskudice, nedostatak osnovnih živežnih namirnica kao i zatiranje slobode mišljenja, govora i udruživanja učinile su život u socijalističkim zemljama nepodnošljivim. Već pedesetih godina su se protiv socijalističkoga sustava pobunili Mađari (1956.), nekoliko godina kasnije

Otopljanje: Mihail Gorbačov i Ronald Regan

nemiri su izbili u Čehoslovačkoj (1968.) i Poljskoj (1981.). Svi su ti pokreti krvavo ugušeni.

Nakon nevjerovatno skupoga »Rata zvijezda«, utrke u razvijanju satelita i tehnologije istraživanja Svemira, SSSR je pokleknuo. *Mihail Gorbačov*, vođa SSSR-a, pokušao je demokratizirati sovjetsko društvo i reformama podignuti standard građana SSSR-a, no ubrzo je shvatio da je

Neuspješna pobuna: Budimpešta 1956.

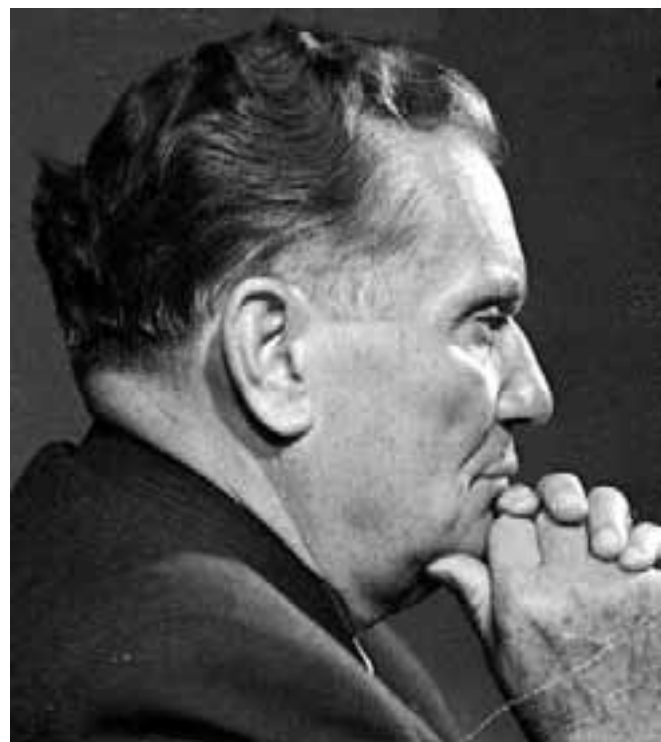
Okupacija Čehoslovačke: tenkovi na Vaclavskim namestima u Pragu 1968.

raspad socijalističkoga sustava u Europi, pa time i SSSR-a, neizbježan.

Godine 1989. uhićen je i strijeljan rumunjski diktator Nicolae Ceausescu, srušen je Berlinski zid i počelo je ujedinjenje Istočne i Zapadne Njemačke. U svim su bivšim socijalističkim zemljama provedeni višestranački izbori. Što zbog straha od gubljenja povlastica, a još više zbog spoznaje da će na vidjelo izaći zločini koje je dio komunističkoga vrha provodio nad

stanovništvom, dio je bivših komunističkih vođa u suradnji s vojnim zapovjedništvom vrhom u kolovozu 1991. godine pokušao izvršiti državni udar u SSSR-u. Gorbačov je uhićen, a pobunjenici su proglasili izvanredno stanje. No ni to nije moglo spriječiti raspad socijalističkog sustava. U prosincu 1991. godine raspao se SSSR i stvorena je Zajednica Nezavisnih Država.

DEGENERACIJA: *Milovan Đilas*, uz Broza, Rankovića i Kardelja, vođa jugoslavenskoga komunističkoga pokreta, nije tražio krivce za gospodarske promašaje, kako je to već bilo uobičajeno, već je u jesen 1953. godine serijom članaka u »Borbi« izložio prave uzroke jugoslavenske krize. Po mišljenju Đilasa, to je neučinkovitost komunističkoga sustava. Napisao je: »Jugoslavijom vlada degenerirana kasta komunističkih«.

Umjetnik nesputanog vladanja: Josip Broz Tito

Jugoslavenski je komunistički eksperiment potrajao svega jednu generaciju, no pod stare dane većina marksističkih diktatora, ili diktatora neke slične ideologije, priprema za nasljednika nekog iz vlastite obitelji. Dok su djeca jugoslavenskih komunističkih lidera

ili bježala od očeva ili se ubila (tek da napomenemo, Staljinova je kćerka emigrirala iz SSSR-a, a sin nesretno završio u njemačkom zarobljeničkom logoru), djeca drugih europskih diktatora nisu se uspela na vlast. Sina Nicolae Ceausescua, koji je divljao automobilima i nemilice trošio nacionalna bogatstva na zabave sa svojim društvom koje su bile krcate drogama, uvoznim alkoholom i prostitutkama neslavno je završio nakon pada očevog režima, dok djeca drugih lidera nisu imala većih ambicija.

Zato je u Republici Sjevernoj Koreji takva smjena vlasti uspjela. Kim Il Sung je nakon Korejskog rata (1950. -1953.) osnovao današnju DNR Koreju i potom uspostavio jedan od najsurovijih komunističkih režima. Dok je režim Envera Hoxe, strašći

Presudio im narod:
Elena i Nicolae Ceausescu

svoje stanovnike, gradio tisuće bunkera, u Sjevernoj Koreji izgrađeno je približno 34.000 spomenika 'Dragom Vođi'. Kim je uspio gotovo u potpunosti izolirati ovu 20-milijunsku zemlju i stanovnike dovesti na rub bijede, gladi, koja je nedavno rezultirala pojavom kanibalizma nad pokojnicima. Napomenimo, Sjeverna Koreja razvija nuklearno oružje. Kim Il Sunga naslijedio je Kim Jong Il, sin, koji se od 1980. godine službeno pripremao za tu ulogu.

Đilas

O misaonoj strukturi komunista, sljedbenika vjere čiji su duhovni očevi Marx, Engels, Lenjin, Staljin, piše *Milovan Đilas*: »Naša privrženost komunističkoj revoluciji bila je baš tako čvrsta. Mi smo se pridržavali nje s biblijskom izvjesnošću i vjerovali smo da ma što činili – predstavlja službu istini i budućoj sreći naše zemlje i čovječanstva... U mome prilazu Staljinu bilo je nečeg sličnog religijskoj vrsti vjerovanja. Mi smo svi vjerovali u njega na taj način«.

Pomoć pokrajinske vlade obiteljima prvorodene djece

Za svako prvorodeno dijete 30.000 dinara

Za pomoć roditeljima do kraja godine bit će izdvojeno ukupno 100 milijuna dinara, najavio Bojan Pajtić

Predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine **Bojan Pajtić** najavio je kako će pokrajinska vlada od listopada s 30.000 dinara pomagati svako prvorodeno dijete u Vojvodini.

On je na konferenciji za novinare prošloga četvrtka ocijenio da se Vojvodina i Srbija susreću s »dramatičnim podacima« o stanju prirodnog priraštaja i upozorio da bi Vojvodina, s današnjih nešto više od dva milijuna stanovnika, 2050. godine mogla imati pola milijuna žitelja manje.

»Srbija je deveta na svijetu po negativnom prirodnom priraštaju, a u Vojvodini je svake godine 8.000 stanovnika manje. Sve voždanske općine imaju negativan prirodni priraštaj i ta dramatična situacija zahtijeva da poduzmemo daleko više nego do sada«, rekao je pokrajinski premijer.

Pajtić je precizirao kako će u rujnu biti izvršen rebalans pokrajinskog proračuna i da će za pomoć obiteljima prvorodenčadi biti izdvojeno oko 100 milijuna dinara do kraja godine, dok će ta stavka kasnije biti sastavni dio godišnjeg proračuna.

On je ocijenio da iznos od 30.000 dinara pokriva nabavku osnovnih artikala kao što su kolica, dječji kreveti, odjeća i pelene. Dodao je da će pokrajinska vlada s 90 milijuna dinara i dalje podmirivati dio troškova boravka za treće i četvrto dijete u predškolskim ustanovama, u mjeri u kojoj te obveze idu na teret roditelja.

Beta

Transformacija državne televizije

Od listopada TV pretplata za RTS?

Naplata će, prema najavama, kao i u devedesetim godinama ići preko brojila za struju

»Ukoliko Skupština Srbije usvoji Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o radiodifuziji, od rujna će početi uvođenje RTV pretplate, ali je nerealno očekivati da počne i njena naplata«, izjavio je početkom tjedna za »Novosti« predsjednik Savjeta za radiodifuziju **Nenad Cekić**.

Prema njegovim riječima, pretplatu bi, prema dosadašnjim dogovorima, trebala prikupljati Elektroprivreda Srbije, jer »nema drugog javnog poduzeća koje to može efikasno uraditi na prostoru cijele republike«.

Krajnji rok za transformaciju RTS-a, 31.

ožujka 2006. godine, prema Cekićevim je riječima realan. Osim uvođenja pretplate, transformacija, podrazumijeva imenovanje upravnih odbora RTV Beograd i RTV Novi Sad, izbor generalnih direktora i drugih rukovodilaca te dvije kuće i to putem natječaja, kao i izradu programske sheme primjerene javnom servisu i donošenje Statuta na koji suglasnost daje Savjet za radiodifuziju, objašnjava Cekić.

Funkciju javnog servisa, istaknuo je za »Novosti« Cekić, može obavljati samo za-

konom osnovana javna institucija, s javnim izvorom prihoda, a ne kompanija u bilo čijem privatnom vlasništvu. On je napomenuo kako je nekim udruženjima, koja sada vode kampanju protiv izmjena Zakona o radiodifuziji, transformacije RTS-a i uvođenja pretplate, u interesu da nacionalna radio-televizija propadne, jer je »RTS četiri-pet puta gledaniji od najgledanije televizije koja vodi jedno od tih udruženja i koja bi htjela preuzeti posao RTS-a«.

T. R.

Aleksandar Tijanić, generalni direktor RTS-a

RTS pred bankrotstvom

»Radio-televizija Srbije je pred bankrotstvom«, izjavio je generalni direktor RTS-a **Aleksandar Tijanić** pred članovima Odbora za kulturu i informiranje Skupštine Srbije, a prenose beogradski mediji. »Bez tranzicijskog fonda za period od tri do šest mjeseci, RTS se ne može prevrnuti preko glave i postati javni servis.«

Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o radiodifuziji, koji je posljednjih dana naišao na niz osporavanja, prije svih predstavnika medija, u ponedjeljak je u načelu usvojio Odbor za informiranje. Izmjenama se, između ostalog, predviđa ukidanje veta za predstavnika Vojvodine u Savjetu za radiodifuziju, preciznije se definira uvođenje pretplate pri čemu se RTS-u daje šest mjeseci da se transformira, a rok za privatizaciju lokalnih medija u općinskom vlasništvu odlaže se do kraja 2008. Promjenu zakona kao nepotrebnu osporavaju predstavnici NUNS i ANEM, dok su predstavnici Savjeta za radiodifuziju i ministar za kulturu **Dragan Kojadinović** ukazali kako je ovo način da se zakon, donesen još 2002. godine, počne primjenjivati.

Aleksandar Tijanić je pozvao zastupnike da pokažu žele li ugledan, gledan i moćan javni servis, optužujući tri velike privatne televizije da čine sve kako bi uništile RTS i između sebe podijelile pilič – oko 15 milijuna eura koliko državna televizija zaradi godišnje od reklama.

Privatizacija u Srbiji – hrvatski ulagači moderniziraju proizvodnju

Hrvati najulagači u SiCG

Otkad je počela privatizacija u Srbiji, hrvatske su tvrtke za kupnju ovdašnjih tvrtki potrošile 40 milijuna eura. Osim novca koji su platili za kupnju, hrvatski ulagači obvezali su se da će u idućih pet godina u njihovu modernizaciju uložiti još 43 milijuna eura, a u zbrinjavanje viška radnika i ostale socijalne programe oko 25 milijuna eura.

SLOVENCİ KUPILI VIŠE: Zagrebački »Večernji list« piše kako je beogradski »Nedeljni telegraf« došao do podatka iz Agencije za privatizaciju da hrvatske tvrtke sudjeluju sa 2,39 posto u ukupnoj privatizaciji Srbije, a njihov udjel u investicijama puno je veći i iznosi pet posto, dok je u socijalnom programu narastao čak na devet posto.

To pokazuje, kažu izvori »Večernjeg lista«, da hrvatske tvrtke prilaze privatizaciji u Srbiji s puno više pažnje i brige o radnicima i razvoju kupljenih tvrtki od nekih drugih europskih ulagača. Zanimljiv je podatak da su Slovenci kupili puno više srpskih tvrtki od Hrvata, a da su hrvatski poduzetnici u kupnju uložili više novca od njih. Taj podatak pokazuje da su se hrvatske tvrtke odlučile na kupnju većih srpskih tvrtki, a Slovenci na manje i srednje tvrtke.

»Velik je interes tvrtki i pojedinaca iz Hrvatske za sudjelovanje u privatizacijskom procesu u Srbiji. Česti su kontakti hrvatskih tvrtki s našom Agencijom za privatizaciju.

U načelu, možemo reći da su u pitanju dosad bile prilično uspješne privatizacije«, kaže za »Večernjak« Ivan Paligorić, šef Sektora za komunikacije u Agenciji za privatizaciju.

Najveći ulagači u Srbiju su »Agrokor«, »Našicecement« i »Lura«. Todoricev »Agrokor« je početkom 2003. kupio »Frikom«, tvornicu smrznute hrane, i oko 1200 hektara zemlje, za 10,2 milijuna eura. Obvezao se da će uložiti još po 16 milijuna eura u modernizaciju tvrtke i socijalno zbrinjavanje radnika.

LURI SOMBOLED ZA 9 MILIJUNA:

»Našicecement« su za 4,4 milijuna eura kupile »Jelen Do«, tvrtku za oblikovanje i obradu kamena. U njezin razvoj uložiti će tri, a u socijalni program još milijun eura. Zajedno s tvrtkom »Toza Marković« kupili su tvrtku »Polet« iz Novog Bečeja, koja se bavi proizvodnjom keramike, za 11,7 milijuna eura.

Frikom

Međutim, sada te dvije tvrtke vode bitku oko vlasništva u »Tozi«. »Lura« je za devet milijuna eura dobila »Somboled«, a »Školska knjiga« Ante Žužula za 2,4 milijuna eura kupila je beogradsko nakladničko poduzeće »BIGZ«.

H. R.

Goran Štok, vlasnik »Jadranskih luksuznih hotela« ponudio najbolju cijenu

Poznat novi vlasnik odmarališta na otoku Jakljan

Budući da prodavatelj Direkcija za imovinu Republike Srbije formalno nije upisana kao vlasnik dječjeg odmarališta, pravni spor tek počinje

Hrvatski milijunaš Goran Štok najbolji je ponuđač za kupovinu dječjeg odmarališta na otoku Jakljan kod Dubrovni - ka, javio je B92 u subotu 20. kolo - voza. Poduzeće »Jadranski luk - suzni hoteli«, u vlasništvu Gorana Štoka, dalo je najbolju ponudu

za odmaralište u vlasništvu Republike Srbije, priopćila je Direkcija za imovinu Republike Srbije. Poduzeće »Jadranski luk - suzni hoteli« ponudilo je za dječje odmaralište 6 milijuna eura, dok je početna cijena koji je tražila Direkcija za imovinu bila 3,5 milijuna eura.

Dječje odmaralište na otoku Jakljan prvi je prodan objekt u vlasništvu Srbije koji se nalazi u Hrvatskoj. Nosilac prava na objekte na Jakljanu, Beogradski centar za dječja ljetovališta i odmarališta, ima još 5 objekata na hrvatskom primorju.

No, pravna procedura sad zapravo tek predstoji, pošto je kao vlasnik toga odmarališta upisana Republika Hrvatska, a prodavatelj – Direkcija za imovinu Republike Srbije – formalno nije vlasnik. Naime, Republika Hrvatska je u vrijeme rata nacionalizirala svu srbijansku imovinu na svome teritoriju, što je u ono vrijeme bio očekivan potez, ali je danas teško dokazati vezu dječjeg odmarališta s ratom u Hrvatskoj. Ratne štete od strane Srbije, ako se ikada budu isplaćivale, rješavat će se na drugi

Novi vlasnik: Goran Štok (desno)

način i ne uključuju trampu privatnom imovinom. Hrvatski mediji najavljuju da je prvi korak biznismena Štoka podizanje tužbe protiv Republike Hrvatske, kako bi se ona brisala iz vlasništva nad odmaralištem, a pravnici tvrde da će on taj spor sigurno dobiti.

H. R.

Stipan Stantić, član Hrvatskog nacionalnog vijeća i predsjednik Matice hrvatske Subotica

Još ne koristimo sva svoja prava

Najveće dostignuće ogranka je časopis Klasje naših ravni, koji izlazi od 1996. godine * Potrebno je uvesti u kulturi malo reda, jer imamo jako puno kulturnih udruga, međutim svi se svime bave *

Sve dokumente kod matičara i sve ostale osobne dokumente možemo imati i na hrvatskom jeziku na latinici, ali ljudi to ne traže, a činovnici se ne sjete da im skrenu pažnju na to njihovo pravo *

Za nacionalne manjine jedino manjinske stranke mogu odigrati ulogu zaštite nacionalnih interesa

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Ime Matice hrvatske u Subotici najčešće se povezuje sa sudbinom njezinih brojnih članova koji su nakon »hrvatskog proljeća« početkom sedamdesetih godina prošloga stoljeća zbog samoga članstva u toj kulturnoj instituciji s hrvatskim predznakom doživljavali najblaže rečeno »neugodnosti«. Blaćeni su po novinama, pojedini su izgubili posao, a dio njih odselio se u Hrvatsku.

Pod nazivom Matica hrvatska ova institucija u Subotici ponovno djeluje od 1998. godine. Njezin sadašnji predsjednik je prof. Stipan Stantić iz Đurđina. Pokraj obnašanja ove dužnosti, Stantić je član Predsjedništva Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, predsjednik je Odbora za službenu uporabu jezika Hrvatskog nacionalnog vijeća i član Upravnog odbora NIU »Hrvatska riječ«.

Jačanje veze sa središnjicom u Zagrebu, kao i drugim ograncima Matice Hrvatske u svijetu, uz omasovljenje članstva mlađe dobi prioriteti su koje navodi predsjednik podružnice Subotica.

HR: Od prošle godine obnašate dužnost predsjednika Matice hrvatske Subotica, koja je sredinom devedesetih godina prošloga stoljeća ponovno počela s radom u Subotici. Što je od tada urađeno?

S obzirom na vrijeme u kojemu je Matica hrvatska djelovala, političke i financijske okolnosti, mišljenja sam da se uradilo mnogo, iako će dakako biti i onih koji će reći da je to malo. Najveće dostignuće ogranka je časopis »Klasje naših ravni«, koji izlazi od 1996. godine, pri čemu su svake godine objavljena jedan ili dva broja, a u posljednje tri godine brojevi izlaze redovito uz zavidnu umjetničku i tehničku kvalitetu. Pokraj izdavanja časopisa Matica hrvatska je priređivala izložbe umjetnika i književne večeri a bilo je i drugih aktivnosti poput predstavljanja časopisa, knjiga itd.

Oduvijek volio geografiju

Stipan Stantić je rođen u Đurđinu 1962. godine, gdje je završio osnovnu školu. Na Pedagoškoj akademiji u Subotici završio je srednju školu, nakon čega je upisao Prirodoslovno matematički fakultet u Zagrebu, odsjek geografije, gdje je i diplomirao i stekao zvanje profesora geografije.

Kako sam kaže, geografiju je volio oduvijek iako se nije spremao upisati je već mu je »prva ljubav« bila filozofija.

Nakon diplomiranja vratio se u Suboticu i uposlio se kao profesor geografije u Osnovnoj školi »Ivan Milutinović« gdje i danas radi. Član je Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini od 1990. godine, u kojemu obnaša dužnost predsjednika Mjesnog odbora DSHV u Đurđinu i član je Predsjedništva stranke. Prošle je godine izabran za predsjednika Matice hrvatske Subotica. U Hrvatskom nacionalnom vijeću je ravnatelj Odbora za službenu uporabu jezika.

HR: Kakvi su planovi ogranka Matice u Subotici za idući period?

Na jesen obilježavamo desetu obljetnicu postojanja i nadam se da će i Dani Matice hrvatske obilježiti tu obljetnicu. Također je pred nama i idući broj časopisa »Klasje naših ravni«, jedinog časopisa za književnost, umjetnost i znanost u Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori. Nadam se da će ovaj naš časopis biti sve bolji i bolji, jer nam je, zajednici u cijelosti, potreban jedan ozbiljan časopis. Naravno, nadam se i da će za njega biti financijskih sredstava.

HR: Kako se financira Matica hrvatska ogranak u Subotici?

Kao i sve druge udruge. Jedan dio dobivamo od same središnjice u Zagrebu, nešto od članarine, nešto od općine, pokrajine. Na žalost vlastitih prostorija još nemamo.

HR: Što će se raditi u idućem periodu u subotičkom ogranku?

Prije svega planiramo nastaviti kulturnu djelatnost na polju glazbe, likovne i vizualne umjetnosti, književnosti, znanosti i prosvjete. Pokraj toga želja nam je omasoviti članstvo i na tome već radimo, kao i ojačati veze sa središnjicom te s drugim ograncima Matice hrvatske u Hrvatskoj i u svijetu.

HR: Prema Vašem mišljenju koji su prioriteti šire gledano u hrvatskoj zajednici na polju kulture?

Prioriteti su obrazovanje i kultura u užem smislu. Potrebno je uvesti u kulturi malo reda, jer imamo jako puno kulturnih udruga, međutim svi se svime bave. Mislim da to nije dobro. Ne bih želio da se shvati kako dijelim lekcije, ali moje je mišljenje da će ljudi u kulturno-umjetničkim društvima morati malo sjesti i dogovoriti se »mi ćemo to raditi« a »vi ćete to raditi«. Ne

mislim pri tome na folklor jer će plesati svi, sasvim normalno, već na manifestacije, kako se ne bi dogodilo da svi rade sve, jer od previše stvari ljudi se jednostavno zasite i poslije kratkoga vremena više to nikomu nije interesantno.

HR: Postoje mišljenja kako folklor dominira na planu kulturnih događanja u nacionalno-manjinskim zajednicama. Što o tome mislite?

Istina je da se stječe dojam kako je folklor previše, no ne mislim da je to stoga što je folklor kao takav loš, nego ima premalo

drugih stvari pa onda ispadne da folklor ima previše. Zapravo je drugih stvari, onih malo ozbiljnijih, premalo. Na primjer, nema ozbiljnijih koncerata kad govorimo o hrvatskoj glazbi, pri tome ne mislim na tamburašku glazbu već na klasičnu, ili hrvatskih predstava ali ne amaterskih nego profesionalnih. A mislim da bi se moglo, recimo, s Osječkim kazalištem uspostaviti ozbiljnija suradnja kako bi oni dolazili ovdje barem nekoliko puta godišnje. Dobro je ako kulturno-umjetnička društva okupljaju mlade i oko folklor ali ne može se ostati samo na folkloru i običajima. Jer konačno i običaji se mijenjaju. Svi ovi običaji koje mi sada imamo, kakve mi poznajemo, nastali su uglavnom u XIX. stoljeću ili početkom XX. stoljeća, tako da već ni oni sami nisu, rekao bih, originalni. I oni su se mijenjali što je i normalno jer i ljudi su se mijenjali i stil života se mijenja. Moramo znati da smo mi danas u XXI. stoljeću i da mi mladima moramo ponuditi nešto što je za XXI. stoljeće, a ne što je bilo u XIX. stoljeću. Danas internet i televizija itekako utječu na promjenu i samog mišljenja a konačno i stila života. Moram reći kako folklor dominira, da nas je očuvao, ali koliko nas je očuvao, toliko nas je i petrificirao, odnosno okamenio.

Sjedište Matice hrvatske u Zagrebu

HR: Predsjednik ste Odbora za službenu uporabu jezika Hrvatskog nacionalnog vijeća. Što je do sada urađeno na tom planu?

Sam Odbor za službenu uporabu jezika nije toliko radio jer na žalost i određene stvari kod nas samih nisu riješene, ali se ipak nešto kreće. Primjera radi Gerontološki centar u Subotici je dobio nalog da sve natpise ispiše i na hrvatskom jeziku, a mislim da će i ostale institucije to morati, poglavito one koje su općinskog ili pokrajinskog ranga budući je hrvatski jezik u uporabi i u pokrajini u mjestima gdje žive Hrvati. Mislim da će to ići određenim tijekom samo što još uvijek ni mi ne koristimo ona prava koja imamo, na žalost, u dobrom dijelu zbog naše neobaviještenosti. Tako na primjer sve dokumente kod matičara i sve ostale osobne dokumente možemo imati i na hrvatskom jeziku na latinici, ali ljudi to ne traže, a činovnici se

tadašnji predsjednik Odbora za obrazovanje a danas član Izvršnog odbora zadužen za obrazovanje, dala je jednu viziju obrazovanja. Premda je tim bio uži, jer se nije išlo na neku veliku širinu a i zbog pragmatičnih razloga, prihvatili smo ideje koje su postojale a dali su ih drugi. Što se srednjih škola tiče jasno je kako nam je prije svega interesantna gimnazija. Međutim ni druge škole nisu nama nezanimljive. Pri tome ne očekujemo da, primjerice u ekonomskoj ili tehničkoj školi, imamo posebne odjele na hrvatskom jer za sada nemamo toliko veliki broj zainteresirane djece, ali postoji mogućnost da se općeobrazovni predmeti uče na hrvatskom jeziku a stručni na srpskom jeziku. To bi bio jedan vid bilingvalne škole i mislim da tu naša djeca ne bi ništa izgubila, dapače. Općeobrazovne predmete – hrvatski jezik, povijest, matematiku – na primjer bi i dalje učili na hrvatskom kao u osnovnoj školi dok bi

ne sjete skrenuti im pažnju na to njihovo pravo. Osim toga čini se da još uvijek ima dosta onoga jugoslavenskog nasljeđa da je to svejedno. Međutim, sasvim je sigurno kako ipak nije svejedno.

HR: Obrazovanje na hrvatskom jeziku je iznimno važno za opstanak hrvatske zajednice na ovim prostorima. Pri Odjelu za obrazovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća formirana je skupina koja je izradila jednu viziju obrazovanja?

Skupina kojoj je na čelu bio Ivica Stipić,

stručne predmete učili na srpskom, tako da bi na primjer elektrotehniku u tehničkoj školi učio na srpskom ali bi vjerojatno fiziku i dalje učio na hrvatskom.

HR: Od jeseni počinje s radom Srpska pravoslavna gimnazija u Zagrebu. Postoje li šanse da i u Srbiji počne u skorije vrijeme s radom Hrvatska gimnazija?

Ima različitih mišljenja, ali svakako nam treba gimnazija na hrvatskome jeziku. Postoji razmišljanje u tom pravcu da ako bi postojala biskupijska gimnazija otvore-

Geografija i zemljopis

U hrvatskome se jeziku pojam geografija i zemljopis razlikuju. To su bliskoznačnice ali ne i jednoznačnice. Pojam zemljopis je uži od pojma geografija, koji označava znanost, dok je zemljopis opis zemlje, pa se tako u osnovnim i srednjim školama uči zemljopis, dok se na fakultetu radi o studiju geografske znanosti.

nog tipa uz odjele na mađarskom i na hrvatskom jeziku, da se ne bi pravila još jedna već bi se zadovoljile potrebe tom biskupijskom klasičnom gimnazijom. Naravno to ne znači kako bi u tu gimnaziju samo katolici ili Hrvati mogli ići, već kao i u drugim zemljama gdje postoje katoličke škole, mogli bi ih pohađati učenici svih vjeroispovijesti. Konačno i u pravoslavnoj gimnaziji u Zagrebu bila je jedna kandidatkinja katolkinja, odnosno Hrvatice. Hoće li se formirati ovakva gimnazija ovisi od same Crkve. U svakom slučaju mi računamo da će postojati gimnazijski odjeli na hrvatskom jeziku. Hoće li biti pri sadašnjoj gimnaziji ili pri biskupijskoj mislim da ne igra ulogu, a postoji i treća varijanta, da bude zasebna hrvatska gimnazija kao što već postoji gimnazija na mađarskom jeziku »Kosztolánji Dezső«.

HR: Kad su u pitanju viši razredi osnovne škole, ima li dovoljno stručnih kadrova?

Kad su u pitanju viši razredi osnovne škole kadrova imamo, barem onoliko koliko nam je sada potrebno. Jedino što može predstavljati problem jest nedostatak profesora hrvatskoga jezika.

S druge strane trenutni problem mogu predstavljati udžbenici iz pojedinih predmeta. Naime, mi možemo uvesti pojedine udžbenike iz Hrvatske ali ne možemo sve. Na primjer hrvatski jezik, matematika, fizika, nije problem jer se manje-više program poklapa s onim što se i tu radi ili su razlike minimalne. Kod hrvatskog jezika bi eventualno nedostajao netko od srpskih autora ali samo ponetko, jer se neki i nalaze u hrvatskim udžbenicima, ali bi nedostajao netko od lokalnih književnika – iz zavičajne književnosti. Međutim, veći je problem u predmetu povijest i u nekim drugim predmetima iz skupine »nacionalnih predmeta« koji se ne mogu uvesti. Tako se na primjer sada u četvrtom razredu u Hrvatskoj uči Hrvatska a mi ovdje ne možemo učiti Hrvatsku jer moramo učiti zemlju u kojoj živimo. S druge strane ne

možemo niti ne učiti Hrvatsku. Znači ne možemo u potpunosti uzeti udžbenik iz Srbije a ne možemo u potpunosti niti koristiti udžbenik iz Hrvatske već moramo imati svoj udžbenik a sada se još nismo usudili previše baviti time. Nije problem niti tisak jer prema Zakonu o udžbenicima svi izdavači su dužni tiskati određeni broj udžbenika na jezicima nacionalnih manjina. Pri tome sam prijevod nije problem, nego je to onaj takozvani »dodatak«, odnosno dio koji treba dodatno pisati, koji je specifičan za nas, hrvatsku nacionalnu manjinu u Srbiji i Crnoj Gori, osobito što se tiče naše povijesti. Na žalost povijest u ovoj državi nije jača strana jer još uvijek u tome predmetu ima puno dnevne politike a malo same znanosti.

HR: Jedan ste od autora programa za III. razred za predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Točno, taj se program za treći razred koristi od ove školske godine. Novina je da se, u odnosu na postojeći program, sada otprilike 50 posto sadržaja odnosi na nacionalnu kulturu a 50 posto na jezik, dok je u postojećem programu gotovo sve jezik a tek se malo spominje nacionalna kultura.

Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture je izborni predmet, ocjene iz tog predmeta idu u svjedodžbe, jedino što ne ulaze u prosjek, a to je, smatram i u redu jer to je predmet koji treba prije svega voljeti, a onda znati.

HR: Vi ste od 1990-te godine aktivni u DSHV-u. Prema istraživanjima, a što je vidljivo i u političkoj stvarnosti hrvatske zajednice, značajan postotak mladih, obrazovanih Hrvata »bježi« od politike. Ne žele se angažirati, osobito ne u hrvatskim institucijama i organizacijama?

Mislim da je to bježanje potpuno nepotrebno, ali s jedne strane to mogu i razumjeti. Rašireno je naime mišljenje da će takav politički angažman onemogućiti napredovanje u službi, što nije točno jer primjerice osobno nikad nisam imao problema niti ih imam sada u svom profesionalnom napredovanju. Takav angažman ne igra ulogu za napredovanje. Ako ste stručnjak u svome poslu onda ste stručnjak i mislim da se tu radi više o određenoj vrsti nesigurnosti.

HR: Koji su bili Vaši motivi za političko angažiranje u DSHV-u?

Mislim da za nacionalne manjine jedino manjinske stranke mogu odigrati ulogu

zaštite nacionalnih interesa jer većinske stranke, ne samo kad je ova zemlja u pitanju, i kada se zalažu za ljudska prava, manjine su uvijek pri kraju njihovih interesa. To je i razumljivo jer imaju druge prioritete dok manjinske stranke nemaju

malo više doći do ljudi. Tako je dobro bilo kad se išlo promovirati tjednik po selima. Ali nije se do svih sela došlo i to je odjednom stalo. Trebalo bi to i ponoviti i proširiti. Naravno, ne mora u tom obliku, može u bilo kom obliku, ali da dođe i do

druge prioritete nego baš zaštitu manjinskih prava.

HR: Član ste Upravnog odbora NIU »Hrvatska riječ«. Kako vidite tu ustanovu u sadašnjem djelovanju, i kako u budućnosti?

Teško je pitanje kakva će biti »Hrvatska riječ« u budućnosti, jer to zavisi od samih ljudi koji su tamo angažirani, od toga koliko oni mašte imaju, ali i od financija. Mislim da se, kad je riječ o tjedniku »Hrvatska riječ«, mora malo više izići na teren. Ne mislim samo na to da se događaji na terenu prate, već i sama novina treba

Male Bosne i do Đurđina i do Kukujevača i svih drugih mjesta u kojima žive Hrvati, jer je dugi period nepostojanja lista na hrvatskom jeziku ostavio traga. Na primjer, sigurno je da se neke druge tjedne, gradske novine kupuju više po inerciji. Kad pitate ljude što čitaju u tim novinama, ne znaju reći ali ih kupuju svakog petka, više po inerciji nego li po želji da stvarno nešto pročitaju. Ne želim pri tome reći niti da su te druge novine dobre ili loše, nego samo to da »Hrvatska riječ« još uvijek nema na žalost tu inerciju a jedini je medij tog tipa u SiCG.

Marijansko svetište na Bunariću

Gospi od suza, vodi od zdravlja

Predstojećega se vikenda na Marijanskom svetištu na Bunariću održava veliko proštenje, završna manifestacija »Dužijance 2005.«* Vjernici su još u XIX. stoljeću dolazili na izvor žive vode na Bunariću* U vrijeme pokojnog biskupa Lajče Budanovića proštenje na Bunariću zaživjelo je kao masovna svetkovina* Marijansko je svetište okupilište vjernika i Katoličke i Pravoslavne crkve

Piše: Dušica Dulić

Ulaz na Marijansko svetište

Predstojećega vikenda na Marijanskom svetištu na Bunariću održat će se veliko proštenje. Za samo proštenje znaju tisuće vjernika, kako iz ove zemlje tako i iz inozemstva. Bunarić redovito posjećuju bar jednom godišnje, no, manje je im poznato kako je to svetište nastalo i kako se kroz prošlost razvijalo.

Osim što sami vjernici ne znaju točnu povijest ovog Marijanskog svetišta, rektor svetišta Bunarić dr. Andrija Kopilović kaže kako ni samoj Crkvi nisu poznati svi detalji iz njegove prošlosti.

Bunarić je postao oaza duhovnosti, sabranosti, molitve i mira, što zapravo i jest smisao svakog svetišta. Zrači mirom, ljepotom i žarištem molitve. Okuplja vjernike i Katoličke i Pravoslavne crkve, kako u vrijeme velikih liturgijskih slavlja, tako i

u trenucima njihove najintimnije potrebe za osamljenom molitvom daleko od očiju drugih.

TRADICIJA POZNATIJA OD POVIJESTI: Mnogo je nepoznanica o tome kako je zaživjelo Marijansko svetište na Bunariću. Razlog tome je činjenica da nema jasno pisanih dokumenata o njegovu nastanku. Puno je jasnija tradicija koja se vjeroćno očuvala i tek neznatno promijenila, više bi se moglo reći obogatila.

Još u XIX. stoljeću vjernici dolaze na Bunarić, na izvor žive vode, koji je rijetkost u ovim krajevima. Štovanje vode nalazimo u vjeri starih Slavena, ali i u mnogim drugim religijama. U kršćanstvu je ona bitni element u sakramentu krštenja. Štovanje izvora žive vode je po sebi prihvatljivo, taj izvor je postojao i danas postoji.

U XIX. stoljeću i sve do šezdesetih godina XX. stoljeća dolazili su vjerenici na Bunarić na mlade subote, ali je ritual bio takav da se prvo išlo u Franjevačku crkvu na misu da bi onda poslije toga došli do izvora molili se, obavili pobožnost, oprali bolesne dijelove tijela, umili se, vodu pili te ju nosili i kući. Tako bi obavili kult molitve i vode i vratili se u Franjevačku crkvu na večernje i s time je hodočašće toga dana bilo završeno.

Prema riječima rektora svetišta Bunarić dr. Andrije Kopilovića, jednako je tako posljednja nedjelja u kolovozu uvijek bila u znaku dolaska većeg broja ljudi, poput spontanog proštenja, da bi zatim pokojni biskup Lajčo Budanović na ovome mjestu uveo i liturgijsko štovanje. Tako je posljednje nedjelje u kolovozu bila služena sveta

Najstariji objekt na svetištu: Kapela Majke Božje

misa, održana propovijed. U njegovo je vrijeme proštenje na Bunariću zaživjelo kao masovna svetkovina.

NAJSTARIJA KAPELA: Najstarije građevine na bunarićkom svetištu su kapela Majke Božje podignuta 1893. godine, te veliki križ. Prvotno su se vjernici oko njih okupljali i štovali Gospu. Sam bunar vode je točno u samoj kapeli. Šezdesetih su godina prošloga stoljeća pokojni biskup *Matiša Zvekanović* i velečasni *Andrija Kopilović* odlučili svetištu polako dati liturgijsko-pastoralni profil. Ono je nakon kongresa u Mariji Bistrici i Zagrebu proglašeno biskupijskim svetištem i donesen je lik Sirakuške Gospe koji je i danas postavljen u kapeli. Upravo je sada 50 godina kako je taj lik u Sirakuzi, na Siciliji (u južnoj Italiji) proplakao. Kopija toga lika je donesena na Bunarić i od tada se prešlo na današnji način liturgije. Svaka prva subota u ljetnim mjesecima je liturgijsko okupljanje, a proštenje je zadnji vikend u kolovozu. »Nakon toga, a osobito u jubileju 2000. godine, prešli smo na čak 22 marijanska dana u godini, tako je liturgija na Bunariću i sadržajno puno više obogaćena. Najnovije je da smo na spomen Pape Ivana

Pavla II., a u godini euharistije podignuli kapelu Presvetom oltarskom sakramentu koja služi za tihiu molitvu i klanjanje u bilo koje doba dana ili noći. Sada Bunarić ima sve pastoralne i liturgijske objekte ko-

jima se može poslužiti veliki broj hodočasnika. Srce svetišta, kapela Majke Božje dobila je svoj natkriven dio za tihiu molitvu gdje se neprestano čuva lik Majke Božje, Gospe Sirakuške ili kako je mnogi zovu Gospa od suza. Izgrađen je i prekrasan oltar za velike svečanosti«, kaže s ponosom rektor svetišta dr. *Andrija Kopilović*.

LITURGIJSKI OLTAR: Vjernici koji su redovito odlazili na Bunarić mogli su iz godine u godinu pratiti sve ljepši izgled Marijanskog svetišta na Bunariću. Jedna je kapela tek izgrađena, druga je dobila natkriveni dio, oltar je prije nekoliko godina vidno uljepšan i prilagođen najvećim liturgijskim slavljenjima, a ostao je stilski vjeran panonskoj secesiji. Novije postaje križnog puta, natkriveni dio za nastup zborova, kvalitetna rasvjeta i ozvučenje, te cvjetni dekori, ono duhovno bogatstvo upotpunjuju i prelijepim vizuelnim dojmom. Uređen je i mali mostić preko kanala, postavljene su nove česme na kojima se vjernici umivaju i gdje toče vodu čiju ljekovitu moć nose u svoje domove, onima koji možda više nisu u mogućnosti sudjelovati u proštenju. O svojim planovima te izgradnji prekrasnog oltara na Bunariću rektor svetišta dr. *Andrija Kopilović* kaže:

»Kao dijete sam kod kapele Majke Božje sjedio kao mali hodočasnik iz Bajmoka, a pješice sam dolazio na Bunarić skupa s pokojnim roditeljima, i sanjario o tome kako bi to bilo da budem svećenik. Poslije, kad sam već bio u sjemeništu dolazio sam na Bunarić i sanjario: Bože, blago tom

Pravoslavna kapela Uznesenja Presvete Bogorodice

Renovirani oltar u stilu panonske secesije

svećeniku koji na Bunariću misi. I Bog je dao da sam ja brzo došao ovamo i ostao tu već 37 godina. Prvo sam planirao podići krov nad kapelom, te podići jedan papinski oltar za velike liturgijske ceremonije. Bio sam dva mjeseca u Australiji na jednom misionarenju i tamo skupio pozamašna sredstva koja sam investirao u godini velikog jubileja kršćanstva u izgradnju i uređivanje oltara. Za njegovo je projektiranje bio zadužen inženjer *Tomo Peić*».

EKUMENSKO SVETIŠTE: Bunaričko je svetište jedinstveno na ovim prostorima jer je ono ekumensko. Na istom svetištu svoje objekte imaju i Katolička i Pravoslavna crkva.

»Postojala je pravoslavna kapela, prvo drvena, koja je sagorjela. Onda je tridesetih godina prošloga stoljeća zamijenjena jednom krasnom kapelom u bizantskom stilu koja je i danas ukras Bunarića. I jedna i druga crkva uvažavaju sakramentologiju druge crkve, tako da će naša dvojica biskupa u subotu navečer, biskup gost i domaćin, posjetiti pravoslavnu kapelu i biti na bdijenju uoči Uznesenja Bogorodice ko-

jemu je posvećena pravoslavna kapela na Bunariću. Na sam dan dogovorili smo se da njihova svečana liturgija počne u 9 sati, a naše euharistijsko slavlje u 10, tako da se neće preklapati liturgije a bit će ih na svetištu od 7 sati ujutro pa do predvečerja za vjernike obiju crkava. U pravoslavnoj je kapelici u 17 sati u nedjelju i svečano večernje.

Za sada ne može, zajednički slaviti liturgije jer bi to bio vrhunac zajedništva a to me, bar za sada, obje crkve tek teže, zato mole, k tome teže«, kaže o ekumenkom svetištu dr. Kopilović.

DUHOVNE PRIPREME: Protekli je tjedan bio tjedan priprema za vikend koji nam tek predstoji, odnosno za veliko Bunaričko proštenje, završnu manifestaciju Dužijance 2005..

U srijedu je počela trodnevnica, s krunicom i tumačenjem, razmatranjem krunice kao najpopularnije pobožnosti Katoličke crkve, te s blagoslovom. U četvrtak je održan osobit način štovanja Majke Božje kroz najstariji spjev, Marijanski Akathistos, tj. molitvu koja se moli stojeći.

Napjev je grčki a na ukrajinskom su ga pjevale časne sestre grkokatolkinje iz Ruskog Krstura sa svećenicima.

Večeras (26. kolovoza) u 19 sati popularna je pobožnost križnoga puta i propovijed te blagoslov. Ta trodnevna i trostruka priprema za proštenje dodiruje tri velike pučke pobožnosti: krunicu, križni put i Marijanski Akathistos.

Subota (27. kolovoza) je veliko bdijenje koje počinje u 19 sati a sastoji se od službe pokore, ispita savjesti i molitve, da bi zatim vjernike ispovijedao veći broj svećenika subotičke biskupije. Oko 21 sat počinje služba svjetla (procesija sa vijećama). Subotnja se večer završava euharistijskim slavljem koje će i ove godine, kao i desetak godina ranije, predvoditi katedralni župnik *mons. Stjepan Beretić*. I ove se godine cijelu noć poslije euharistije nastavlja klanjanje u kapeli Presvetog Sakramenta.

BUNARIČKO PROŠTENJE: Proštenje je pojam, koji u Pravoslavnoj crkvi odgovara pojmu slave. Na dan kada se slavi blagdan sveca ili otajstva čije ime noci određena crkva vjernici slave proštenje, odla-

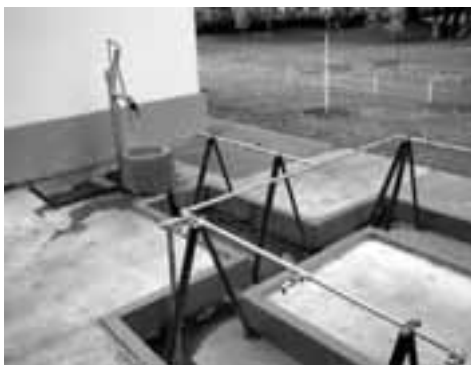

ze u crkvu, ispovjedaju se pričeste, izmole molitve u nakanu svetoga Oca i imaju potpun oprost. Treba razlikovati oprostenje grijeha koje daje isključivo Bog preko sakramenta ispovijedi, od oprostjenja kada se misli na vremenite kazne ovdje na zemlji ili u čistilištu. Tu molitvu oprostjenja njeuguje Katolička crkva.

»Ova je godina godina euharistije, a potpun oprost je moguć svaki dan ukoliko je duša vjernika u stanju milosti, ukoliko se toga dana vjernik pričesti i ima pobožnost Presvetom Oltarskom Sakramentu.

Proštenje je širi pojam od samog liturgijskog, ono je susretište ljudi jer se zapravo čovjek na svetištu najprije susretne sa sobom, svojom savješću, zatim s Bogom u pričesti i konačno je to radost susreta ljudi, rodbine, prijatelja, znanaca.

Masovno okupljanje vjernika je znak jednog zajedništva koje pobuđuje velike radosti, sjećanja, nade, i Bunarić cijeloga dana postaje mjesto susreta ljudi. Mi ne vodimo stroge statistike, osim po broju pričesti, ali policija u svojim izvješćima navodi da u danu bunaričkog proštenja 15.000 do 20.000 ljudi prođe kroz svetište. Nisu svi na cijeloj misi, ali budu bar na

Bunar i česme s izvor vodom

njezinu dijelu i pomole se«, kaže dr. Andrija Kopilović.

Jedino toga dana služi se i misa u maloj kapeli, radi poštovanja nastarijeg objekta na Bunariću. Dvojezična misa je i ove godine u kapeli (28. kolovoza) u 7 sati, a služe je franjevci, baš radi spomena na vremena kada su vjernici polazili na Bunarić iz franjevačke crkve.

U 8 sati je na velikom oltaru svečana biskupska misa na mađarskom jeziku koju redovito služi subotički ordinarij dr. Ivan Penzeš. Odmah zatim, s početkom u 10 sati slijedi biskupska misa na hrvatskom jezi-

ku koju će ove godine predvoditi pomoćni biskup zagrebački mons. dr. Valentin Pozaić.

Poslije podne, subotički Caritas priređuje dvojezičnu svetu misu za bolesnike i u spomen pokojnih bunaričkih hodočasnika, te na bunaričko svetište vozila ma dovozi stare i bolesne. Početak ove mise je u nedjelju u 16 sati.

Kao i prijašnjih godina, i za subotu i za nedjelju (27. i 28. kolovoza) osigurana je izvanredna autobusna linija od Katedrale do Bunarića s velikim brojem polazaka. Parkiralište za osobna vozila je prva njiva desno od ulaza na Bunarić.

Poslije objedinjavanja crkvene i gradske dužijance devedesetih godina, Bunaričko je proštenje postalo završna manifestacija svake Dužijance. I ove se godine velika žetvenost svečanost završava na Marijanskom svetištu, gdje će se vjernici predstojećeg vikenda okupiti u velikom broju na ispovijedi, pričesti, gdje će u zajedništvu ali i sami moliti krunice, slušati propovijedi, klanjati se Presvetom Oltarskom Sakramentu, umiti lice bunaričkom izvor-vodom te se s novim spokojem okrenuti svakodnevi.

Novoizgrađena kapela Presvetog Oltarskog Sakramenta

U Bačkom Bregu održani Mikini dani, osmi po redu

Sveo se festival na dva slova

Usprkos lošem odzivu tamburaških sastava i većine uglednih gostiju, bereški su Šokci veselo proveli večer uz glazbu, ples, riblji kotlić i paprikaš od divljači

Natjecanje za najkuhara: kotlići s ribljim paprikašem

Provjera kakvoće paprikaša: gradonačelnik Slavković sa suprugom i domaćinima

U Bačkom Bregu u nedjelju su održani osmi po redu Mikini dani, manifestacija koja bi trebala predstavljati smotru tamburaških sastava hrvatskih kulturno-umjetničkih društava iz Srbije i Crne Gore, te susjednih zemalja.

Za razliku od ranijih godina, ovoga su puta Mikini dani održani u nešto skromnijem ozračju, sa samo dva glazbena ansambla, te uz vidno odsustvo nekih uglednika. No, to Šokce s krajnjega sjevera naše zemlje, na tromedi s Mađarskom i Hrvatskom, nije spriječilo da se ipak dobro proveše i makar na jednu

večer zaborave sumornu svakodnevicu, koja je više nego ikad ranije obilježena neimaštinom i nedostatkom posla.

GLAZBA I KOTLIČI: Organizator je i ovoga puta bilo Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega, čiji su tamburaši nastupili u ansamblu u kojemu su većinu činili susjedi iz Bačkog Monoštora, budući da su se Bereški tamburaši nedavno razili. Kao gosti svirali su tamburaši Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Jelačić« iz Petrovara-dina, a koji djeluju pod nazivom »Pato-ka«.

Bereški tamburaši otišli u prošlost

Poslije nekoliko godina postojanja, ansambl Bereški tamburaši raspao se, a njegovi su se članovi razili po raznim drugim, prije svega somborskim tamburaškim kavanskim skupinama. Smatralo se da su upravo Bereški tamburaši nasljednici djela Mike Ivoševa, no ta je priča na žalost trajala kratko.

Prema riječima organizatora, pozvan je veći broj tamburaških orkestara, niti jedan nije otkazao, no na smotru su došla samo dva.

Uz narodnu glazbu, u kojoj su prevladavale starogradske pjesme, kuhano je

Selo sa sve manje mladih

Bački Breg se nalazi na samoj granici s Mađarskom, granični je prijelaz zapravo na Bizlazu iz sela i vidi se iz posljednjih kuća u selu. Danas ovdje živi oko 1500 stanovnika, no pretežito starije životne dobi. Većina mještana su šokački Hrvati. Zbog teških uvjeta i slabih mogućnosti za zapošljavanje, mladi uglavnom napuštaju selo i odlaze u Sombor, Suboticu, Novi Sad, ili pak u Hrvatsku. Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Silvije Strahimir Kranjčević« jedno je od mjesta u kojemu se mještani okupljaju. Predsjednik Društva je Adam Tubić, tajnik Marin Katančić, a počasni predsjednik i česti pokrovitelj manifestacija Društva je Joza Kolar. Glavne priredbe ovoga Društva su, pokraj Mikinih dana ljeti, Šokačko prelo zimi.

Nekad međunarodni festival

Prvi Mikini dani održani su 1998. godine, a od 2002. godine taj je festival tambure dobio međunarodni karakter. Ove se godine, festival međutim sveo na samo dva ansambla.

Svirka za nazočne goste: »Kokošinjac«...

...i »Patoka«

Zvonko Bogdan o Miki

Violinista Miku Ivoševa, jednog od najpoznatijih Berežana, opjevao je Zvonko Bogdan u svojoj pjesmi »Ne mogu se tačno setit leta«, u stihu:

»Biće vina, šatri i dvoprega,
a sviraće Mika iz Berega,
Mika svira sve se zaboravi
Ne znaš da l' je u snu il' na javi.«

deset ribljih kotlića, od kojih su, po ocjeni žirija, tri najbolja i nagrađena: za treće mjesto bocom vina, za drugo bocom rakije, a za prvo – umjetničkom slikom.

Somborsku općinu na Mikinim dani-

ma predstavljao je predsjednik Općine *Jovan Slavković* sa suprugom, u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća nazočan je bio potpredsjednik *Stipan Šimunov*.

LJETNA POZORNICA VAN FUNKCIJE: Ranijih su godina Mikini dani održavani na otvorenom, na ljetnoj pozornici koja je podignuta u čast *Miki Ivoševu*, slavnom bereškom violinistu, čija je i bista u prirodnoj veličini bila izložena na pozornici. Ove godine, međutim, zbog nestabilnih meteoroloških uvjeta, organizatori se nisu usudili manifestaciju pripremati na otvorenom, pa je svečanost preseljena u zgradu Mjesne zajednice, u kojoj je i sjedište HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević«.

U vandalskom incidentu proljetos ove godine slomljena je i srušena bista Mike

Ivoševa na ljetnoj pozornici, i ona je sada na popravku.

Prvi Mikini dani u Bačkom Bregu održani su 1998. godine, kada je gost bio *Zvonko Bogdan*.

U okviru Mikinih dana nekoliko dana ranije održana je i likovna kolonija. Jedne je godine na ovoj koloniji sudjelovao i poznati somborski slikar *Sava Stojkov*.

Z. P.

Samo šest prvašića

Tešku situaciju i lošu demografsku sliku u selu najbolje opisuje sljedeći podatak: 1. rujna ove godine u prvi razred osnovne škole krenut će svega šest prvaša.

Neodoljivi miris, a tek okus...

I pokraj svega bilo je veselo: u šokačkome kolu

Suvremena znanstvena medicina – transplantacija lica

Stvarnost ili fikcija?

Prvu transplantaciju lica po riječima stručnjaka možemo očekivati u idućih godinu dana. »Možemo je uraditi u bilo kojem momentu, samo se trebaju sinkronizirati svi potrebni elementi«, tvrdi dr John Barker sa Sveučilišta Louiseville

Piše: Dragana Popov

Hoće li u skorijoj budućnosti filmska fikcija postati stvarnost? Hoće li se scena iz kultnog filma *Johna Wooa* »Face Off« (Ukradeno lice), triler iz 1997. godine u kojemu kirurzi »skidaju« lice *Johna Travolte* i na to mjesto »stavlja« lice *Nicholasa Cagaa* preseliti u operacijske dvorane?

Ovo su pitanja koja posljednjih godina izazivaju žustre polemike i debate među najistaknutijim kirurzima i medicinskim znanstvenicima svijeta. Transplantacija organa do prije 36 godina spadala je u domenu filmske industrije i »since fiction« sve dok dr. *Cristian Bernard* nije izvršio prvu transplantaciju srca s davatelja na primatelja, da bi danas transplantacija organa, bubrega, pluća, jetre, sada, kako kažu stručnjaci, postala svakodnevica i rutinska i jednostavna operacija.

malne i jednostavne operacije.

Odemo li korak dalje i zavrismo li u laboratorije svjetskih medicinskih sveučilišta susrešćemo se s liječnicima koji se spremaju izvršiti prvu operaciju, transplantaciju lica s donatora na primatelja. Tehnički gledano, kažu kirurzi, zahvat je dosta jednostavan, toliko da se transplantacija lica mogla obaviti još prije 30 godina, međutim kirurzi sa Sveučilišta Louiseville, Kentucky pitaju se jesmo li etički i psihološki spremni za takav medicinski zahvat? Čovjekovo je lice ono što si, kaže dr. *John Barker* sa Sveučilišta Louiseville, jedan od pionira ove radikalne metode, transplantacije čitavog lica, koji se do sada činio nezamislivim. Lice nas čini jedinstvenim i unikatnim, mnogi su ljudi idealizirali neka lica, bebe guču kada vide lice svojih majki iznad sebe, naše se godine očitavaju baš na

Svatko bi ga želio, ali ga ne može imati: lijepo lice Liz Hurley

Face off: zamjena lica kao inspiracija za film

SINCE FICTION ILI STVARNOST: Suvremena je medicina uznapredovala i došla dotle gdje nikada prije nije bila, te ono što smo do skora gledali samo u »since fiction« filmovima sada su posve nor-

licu, kažu ljudi kako je lice ogledalo duše, pa kakve bi psihološke posljedice tada mogla imati transplantacija lica s jednog, mrtvog čovjeka donatora, na lice primatelja, živog čovjeka, pitanje je na koje stručnjaci

od Amerike preko Europe pa sve do Indije i Japana traže odgovor.

Pokraj psiholoških i emotivnih posljedica, mnogi se znanstvenici pitaju postoji li stvarna, realna korist za pacijenta kojem bi se izvršila transplantacija lica, pogotovu što nije u pitanju život (i smrt) kao što je slučaj kod transplantacije vitalnih organa kao što su srce, pluća, jetra ili bubrezi. Dr. Barker ima spreman odgovor na ovo pitanje i kaže: »Apsolutno postoji korist za pacijente«. To objašnjava sljedećim argumentima: »Zamislite da razgovarate s nekim čovjekom koji ima nekoliko difunkcija i unakaženosti lica i postavite sebi pitanje, kako se osjećate gledajući unakaženo lice, što mislite tijekom razgovora, možete li opušteno i bez smetnji razgovarati s njim?« Po mišljenju dr. Barkera transplantacija lica bi mogla biti krajnje rješenje za ljude koji boluju od raka lica ili za žrtve požara u kojima im je potpuno ili djelomično izgorjelo lice, jer bi im transplantacija lica omogućila da se ponovo uključe aktivno u društvenu zajednicu, bez prezira, straha i odbacivanja sugovornika.

Jedan od žrtava unakaženosti lica je *Simon Weston* koji je tijekom 80-tih godina

prošloga stoljeća sudjelovao u falklandskom ratu, a kojemu je eksplozija bombe na brodu nanijela opekline na 45 posto tijela i lica usljed čega je imao preko 75 operacija, ne bi li mu liječnici omogućili normalno funkcioniranje. Ipak i pokraj tolikog broja operacija Weston svakodnevno trpi zbog izgleda. Po njegovim riječima život mu se potpuno promijenio nakon tih operacija: »Kožu za nos su mi uzeli s lica, trepavice s vrata«, kaže Weston.

TRANSPLANTACIJA – UŽAS ILI SPAS: Bi li jedna operacija mogla spasiti tisuće žrtava s oštećenjima kože lica? Za jedne je transplantacija lica čudo i spas, a za druge je užas.

Užas je za neke zato što smo gledali film »Face off«, ali je to samo film i since fikcion a ovo je stvarnost, kaže Weston, koji svakodnevno živi s posljedicama opekline. U slučaju transplantacije lica od donatora bi pažljivo odvojili kožu, nervne stanice, krvne sudove, jedan dio masti ispod kože i pažljivo bi »prilijepili« za lice primatelja.

Liječnik *Peter Butle* s Londonskog *Royal Free Hospital* kaže kako je transplantacija lica tehnički već godinama moguć zahvat kojeg su djelomice već radili s dijelovima lica, a i radili su transplantacije udova.

Etičke polemike i debate vode se već nekoliko godina između medicinskih stručnjaka i znanstvenika te kirurga, teoretičara, kritičara. Veoma je to osjetljiva tema koja izaziva žestoke argumentirane rasprave. Kao i svugdje tako i po ovom pita-

Liječnici su spremni

nju jedni žustro brane stav za, a drugi su pak isto tako žestoko protiv transplantacije lica.

TREBA LI JE ČINITI?: Kako kaže autorica teksta *Down Fratagelo* iz NBS News-a pitanje nije više je li moguće uraditi transplantaciju lica već treba li to činiti, što otvara evo već osam godina duge polemike između najcjenjenijih stručnjaka iz ove oblasti širom svijeta.

Operacijske dvorane čekaju razrješenje moralnih dvojbi

Pokraj etičke dileme, kažu znanstvenici, postoji i nekoliko rizika za pacijenta, čiji značaj dobiva na težini jer transplantacija lica nije pitanje života i smrti, kao što je to kod transplantacije nekih vitalnih organa. Naime, kažu stručnjaci među kojima je i liječnik *Peter Butle*, jedan od rizika je što pacijent – primatelj treba koristiti cijeli život tzv. anti-rejection lijekove (da ne bi odbacio novo tkivo) koje imaju posljedice koje se mogu odraziti na život pacijenta, a drugi je rizik što pacijent može umrijeti od moguće infekcije, a trebaju li pacijenti preuzeti taj rizik s obzirom da im nije u pitanju život, pitaju se znanstvenici koji su još uvijek protiv transplantacije lica. I to je kako kažu eksperti, srce etničke debate jer nije u pitanju spašavanje života već poboljšanje života. Liječnik *Peter Burt* kaže kako kod transplantacije ruke, koju rade već godinama također nije u pitanju život i smrt pa se opet čini, što je argument kojeg koriste u prilog operacijske procedure, transplantacije lica.

Sve dotle dok se poboljšava život onih ljudi koji imaju značajna oštećenja lica i stoga im je život drastično poremećen trebali bi preuzeti taj rizik koji nosi transplantacija lica, kaže *dr. Arthur Caplan*, medicinski etičar.

Pokraj ovoga, kažu stručnjaci, postoji i psihološki udar na primatelja i njegovu obitelj, te prijatelje i ostale. Lice je naš identitet, lice je ono što mi jesmo, te stoga obitelj može pomisliti kako pacijent sliči donatoru, a što je s obitelji umrlog koji je donator lica?

TREĆE LICE: Dr. Barker se slaže s tim i kaže kako su uzeli u obzir i tu mogućnost ali on vjeruje da primatelj neće biti isti kao i davatelj već da će lice dobiti neki posve novi izgled.

Etičar Caplan se brine da ova transplantacija može ugroziti program donatora organa jer se može desiti da donatori organa neće htjeti dati svoje lice nekom nakon smrti. Ali Simon Weston kaže da samo on i njemu slični znaju koliki bol svakodnevno preživljava uslijed ozbiljnih oštećenja lica te da ako postoji neka mogućnost da se oslobode tog svakodnevnog bola – treba preuzeti rizik.

»Kada nekom treba novi organ, mi mu pomažemo. Ako netko boluje od raka, također mu pomažemo. Ako ima krivo stopalo, također. Zašto onda ne bismo pomogli onima kojima treba novo lice, samo zato što je iz vana, pita se Weston.

Liječnici u Velikoj Britaniji kažu da postoji već desetak pacijenata koji su spremni preuzeti rizik pri transplantaciji lica samo se još ne zna kada će se prva operacija desiti.

Prvu transplantaciju lica po riječima stručnjaka možemo očekivati u idućih godinu dana. »Možemo je uraditi u bilo kojem momentu, samo se trebaju sinkronizirati svi potrebni elementi«, tvrdi dr John Barker sa Sveučilišta Louiseville.

Ovaj radikalni zahvat, uslijed etičkih, psiholoških i emocionalnih posljedica koje izazivaju žustre polemike mogao bi poboljšati živote tisuće pacijenata s drastičnim poremećajima lica. ■

U organizaciji Saveza vojvođanskih Mađara

Obilježen Dan Svetog Stjepana

U Subotici i na Paliću 20. kolovoza održana je središnja manifestacija proslave najvećeg mađarskog nacionalnog praznika, »Dana svetog Stjepana/Szent-István nap/«, koji je, prvotno, u Mađarskoj, u izvornom obliku imao vjersko obilježje. Kao i posljednjih godina, točnije desetu godinu po redu, i ovoga puta je glavni organizator priredbe bio Savez vojvođanskih Mađara. U okviru programa, na Palićkom šetalištu je bila otvorena prodajna izložba ručnih radova te sajam knjiga, a sveta misa održana je u katedrali bazilici svete Teresije Avilske.

Održana je i večer mađarskog folklora se na Paliću, te ekumensko posvećenje kruha, svečani govor ptedsjednika SVM-a *Józsefa Kasze* i umjetničko-književni program, naslovljen »Podigni glavku«.

Na koncu je na sceni paličke Ljetne pozornice prikazana komedija pod nazivom »Nikada nećemo umrijeti« glasovitog glumca i redatelja iz Budimpešte, *Roberta Koltaija*.

V I J E S T I

Radio Subotica uživo na webu

Od 1. rujna trojezični program Radio Subotice moći će se pratiti preko interneta, a link će biti postavljen na web stranici ovog Javnog poduzeća: www.radiosubotica.co.yu.

Program će se moći pratiti 24 sata dnevno. Za one koji nemaju instaliran potreban program na web stranici Radio Subotice isti će se moći besplatno preuzeti, a bit će pri-

ložene i neophodne upute. Program Uredništva na hrvatskom jeziku je svaki dan od 19 do 21 sat.

Uvođenje standarda kvalitete prehrambenih proizvoda

U Srbiji je u tijeku uvođenje sustavnog programa certifikacije kvalitete prehrambenih proizvoda, u cilju povećanja izvoza hrane i unapređenja kvalitete, prema smjernicama ISO i HACCP standarda koji se primjenjuju u razvijenim zemljama. Tako je u Subotici, u Velikoj vijećnici Gradske kuće 23. kolovoza održan informativni seminar, na kojem su polaznici upoznati sa zahtjevima u vezi dobivanja certifikata. Američka agencija za međunarodni razvoj organizira obuku i stručnu pomoć kako bi što više proizvođača dobilo ove certifikate, navela je predstavница Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) *Violeta Jovanović*. »Naši prehrambeni proizvodi su iznimne kvalitete što su potvrdili proizvođači na sajmu hrane u New Yorku, ono što priječi veći izvoz ovih proizvoda je nedostatak certifikata o kvaliteti. Stoga se nadamo da ćemo ovim projektom povećati broj proizvođača koji ima ISO i HACCP standarde«, istaknula je Jovanović i dodala da po

trenutačnoj statistici samo 15 poduzeća ima ove certifikate. Vrijednost ovog projekta je 300 tisuća dolara, a provodi se na teritoriju cijele Srbije u dvije faze. Nakon informativnog seminara, bit će odabrano sto tvrtki koje će u drugoj fazi proći intenzivnu obuku za uvođenje standarda, rekla je Jovanović i dodala da je odziv zainteresiranih mali. Poduzeća i zadruge koje su zainteresirane za po-
hađanje intenzivnog programa obuke za ISO/HACCP, trebaju među ostalim, biti registrirani za proizvodnju ili preradu prehrambenih proizvoda, trebaju pripremiti dobar poslovni plan, zaposleni moraju biti zakonski prijavljeni te se po završetku obuke moraju prijaviti za dobivanje certifikata.

M. K.

Novi mađarski konzul

Predsjednik Općine Subotica *Géza Kucsera* primio je prošloga tjedna *Imrea Vargu*, novoimenovanog generalnog konzula Generalnog konzulata Republike Mađarske u Subotici i *Lajosa Tápaia* vodećeg konzula. Na sastanku je bilo riječi o radu Generalnog konzulata Republike Mađarske u Subotici, o njegovanoj vezi s Mađarskom i o mogućnostima kulturalne i gospodarske suradnje. Obje su strane izrazile namjere za dalje produbljivanje suradnje.

Savjetovanje: Što sijati ove jeseni?

Na parceli Fidelinke, u neposrednoj blizini tvornice tjestenine, 23. kolovoza održana je prezentacija i savjetovanje na temu što sijati ove jeseni. Na skupu je bilo nazočno oko 50 najvećih poljoprivrednih proizvođača i kooperanata Fidelinka kopa, te stručnjaci s Novosadskog instituta. Najviše pozornosti posvećeno je predstavljanju mineralnih gnojiva i sjemenske pšenice koju će Fidelinka Kop distribuirati kooperantima za narednu sjetvu. Prema riječima rukovoditelja

Fidelinka

Na redovitom brifingu predsjednik Općine *Geza Kucsera* detaljno je najavio program u povodu proslave Dana grada, koji će se odvijati od 26. kolovoza do 5. rujna.

U petak (26. kolovoza) će s početkom u 20 sati u Velikoj vijećnici biti organizirana modna revija kreatorice *Marije Šabić* i izbor za Miss Subotice, u subotu će u Likovnom susretu u 19 sati biti otvorena Međunarodna filatelistička izložba *SUFILA 05*, a u nedjelju je u 11 sati na Otvorenom sveučilištu otvorenje foto izložbe *Augustina Jurige* »Palić je poljubac Subotice«.

Na sam Dan grada, 1. rujna, poslije podi-

Program u povodu proslave Dana grada

Subotičani za Subotičane

zanja općinske zastave održat će se svečana sjednica Skupštine Općine s početkom u 10 sati, na kojoj će se dodijeliti zvanja Počasnog građanina i priznanja Pro urbe, zatim će se u 11.30 u Vestibulu otvoriti izložba »Palić u djelima suvremenih stvaralaca«, a iste će se večeri održati i Koncert Subotičke filharmonije u Velikoj vijećnici Gradske kuće s početkom u 20 sati.

U petak, 2. rujna, u 10 sati bit će upriličeno svečano otvorenje obnovljene zgrade Raichl palače, zatim u istom objektu u 10.15 otvorenje izložbe »Sto godina Raichl palače«, te navečer u 18 sati promocija knjige *Bele Durancija* »Arhitektura secewsije u Vojvodini«.

Na Trgu slobode će 3. rujna, ukoliko vrijeme dopusti, biti organizirano razgledanje panorame grada iz zračnog balona (15-18 sati), u Galeriji Perčić u 17 sati bit će upriličena promocija Internet portala Zavičajne galerije Vinko Perčić, te će u suvenirnici Gradskoga muzeja u 18 sati biti otvorena izložba »Muzej ljekarni«.

Ukoliko vremenske prilike budu omogućile, nedjelja 4. rujna trebala bi biti u znaku velikih kulturnih događanja na središnjem gradskom trgu. Planiran je rad sli-

kara s paletama kod Plave fontane u 11 sati, glazbeni maraton subotičkih orkestara i bandova s početkom u 12 sati, otvorenje dječje izložbe u 18, i nastup dječjih sekcija folklornih ansambala u 18.30 sati. Posljednjega dana programa proslave Dana grada, 5. rujna, u Kolijevci će se otvoriti dnevni boravak u kojega će roditelji moći donositi svoju bolesnu djecu, a u Velikoj vijećnici Gradske kuće s početkom u 20 sati bit će upriličen koncert pod nazivom »Volite li Bacha?«.

O financiranju ovog višednevnog programa proslave, kojega sugrađani mogu besplatno pratiti, predsjednik Općine *Geza Kucsera* kaže: »Najveći dio ovih manifestacija je besplatan. Ukupni su troškovi 400.000 dinara bez izdanja koja svake godine prate dodjelu zvanja Počasni građanin i priznanja Pro urbe. Gledali smo da troškovi budu minimalni. Glazbenici će dobiti pizzu za večeru, to im je naknada, a i ostali koji nastupaju dobit će minimalne svote, samo za realne troškove koji nastaju. Iz samog programa vidite da nemamo neke velike goste, pokušali smo, u prvom redu, našoj publici predstaviti naše Subotičanine.«

sirovinskog sektora *László Uborija*, Fidelinka će nastojati kooperantima osigurati kvalitetno sjeme i umjetno gnojivo kako bi kooperanti ostvarili što veću proizvodnju i time omogućili i da Fidelinka iduće godine radi maksimalnim kapacitetom. Glede isplate pšenice, Ubori je rekao da je svih 2100 kooperanata s područja Subotice i Banata zaključno prošlim petkom isplaćeno putem tekućih računa i poštanske štedionice. Isplaćeni nisu oni koji su samo uskladištili pšenicu u očekivanju veće cijene pšenice, te nisu predali obračun.

Odlaganje početka proizvodnje u »Azotari«

Proizvodnja u subotičkoj tvornici umjetnih gnojiva »Fertis« d. o. o., bivšoj »Azotari«, po svemu sudeći neće početi 1. listopada kako je ranije bilo najavljivano. Direktor *Slobodan Todorović*, kaže da je za proizvodnju potrebno 15, a ne prvobitno ugovorom pred-

austrijske tvrtke »JDS holding«, neugodno je iznenadio podatak da trebaju uložiti 9 milijuna eura više od predviđenog, kako bi se stekli osnovni uvjeti za početak rada tvornice. Tako je, po svemu sudeći, otpao 1. listopada kao datum početka proizvodnje. Direktor *Slobodan Todorović* kaže da je tvornica u iščekivanju dva odgovora. Pismo o namjerama između pančevačke »Azotare« i subotičke tvornice postoji i očekuje se da ta suradnja u međuvremenu bude realizirana, kaže *Todorović*. U tvornici trenutačno radi 70 uposlenih na određeno vrijeme, a i taj broj će morati biti smanjen. Ipak, po riječima direktora, za punu proizvodnju se ozbiljno računa na sadašnje i bivše radnike, ali ne sve. Direktor »Fertisa«, odnosno bivše »Azotare«, kaže da očekuje pozitivan ishod kada je u pitanju reafirmacija subotičke tvornice. *Todorović* naglašava da novi vlasnik insistira na poštovanju ekoloških standarda u proizvodnji koje propisuje Europska unija, u što će biti uloženo oko 3 milijuna eura.

Skuplji lijekovi i participacija za lijekove

Od subote 27. kolovoza participacija za lijekove umjesto 10 stoji 20 dinara po kutiji izdanog medikamenta. Poskupljenje se odnosi i na recepte koji su ispisani prije stupanja na snagu odluke o višoj cijeni participacije.

Istodobno, Vlada je odobrila i povećanje cijena lijekova u prosjeku za 3 posto. Tako će medikamenti od 1. rujna poskupjeti i u ljekarnama, ali tek nakon odluke veledrogerija o tome koji lijekovi će poskupjeti, a koji ne.

viđenih 6 milijuna eura. Novi vlasnik, tvrtka »JDS holding«, sada pokušava osigurati kredite od austrijskih banaka, a od stečajnog vijeća i Agencije za privatizacije traži otpis preostalog dijela prodajne cijene u iznosu od 4 milijuna eura. Direktor *Todorović* očekuje da će polovicom listopada početi remont tvornice za koji je potrebno 6 mjeseci, što znači da je sljedeća proizvodna sezona vjerojatno izgubljena. Nove vlasnike nekadašnje »Azotare« iz

József Kasza, predsjednik SVM-a, u intervjuu za »Građanski list«

Mađari su neravnopravni u privatizaciji

O razgovoru s američkim kongresmenom Tomom Lantosem *

Pitanje vojvodanskih Mađara internacionalizirano, novi događaji dokumentirani

Predsjednik Saveza vojvodanskih Mađara József Kasza potvrdio je da se nedavno sreo s američkim kongresmenom Tomom Lantosem, s kojim je razgovarao o položaju Mađara u Vojvodini. On je u intervjuu »Građanskom listu« od 18. kolovoza ocijenio da je mađarsko pitanje internacionalizirano još prošle godine, »pošto vlasti nisu htjele to pitanje rješavati na adekvatan način unutar zemlje«.

»Prvo smo se žalili Vojislavu Koštunici i Miroljubu Labusu i tako redom, a kad smo vidjeli da se pitanje vojvodanskih Mađara ne rješava, da nas policija ne štiti, onda smo to pitanje internacionalizirali. Sada smo samo nove događaje dokumentirali i predali Lantosu«, rekao je Kasza.

On je naveo da je kongresmena obavijestio i o ponašanju pravosudnih tijela prema Gabrielli Ágoston i Gáboru Németu, članovima SVM-a koji se nalaze u pritvoru i protiv kojih je pokrenuta kaznena prijava zbog financijskih malverzacija u vrijeme dok je Kasza bio gradonačelnik Subotice.

»Lantos sam prezentirao i da su Mađari neravnopravni, odnosno, spriječeni da sudjeluju u privatizaciji«, rekao je Kasza, navodeći kako to »sigurno ima veze s činjenicom da privatizacijom dirigiraju uglavnom bivši pripadnici Državne sigurnosti«.

Lider SVM je demantirao optužbe da njegova stranka kontrolira list »Magyar szó«, kao i da je privatizirao čitav medijski prostor na mađarskom jeziku, navodeći kako priče o preseljenju tog lista nisu

točne i da je to u ovlasti Nacionalnog vijeća Mađara i Upravnog odbora lista. »Što onda ako je moja žena glavna i odgovorna urednica Radio Subotice? Bitno je to kako radi svoj posao, a ne čija je žena. Radi se o tome da višak radne snage, koji godinama ne radi, diže buku kako bi njihov status i dalje bio zaštićen. E, neće više biti neradnika«, rekao je Kasza. ■

Tom Lantos

Prosječan prinos kukuruza od šest do osam tona po hektaru

Zbog kiša faza zrenja kasni

SOMBOR – Prosječan prinos kukuruza ove godine iznosit će od šest do osam tona po hektaru, rekao je u Somboru stručnjak Zavoda za kukuruz Instituta za ratarstvo i povrtlarstvo u Novom Sadu Raško Popov.

»Kukuruz je u dobrom stanju, ali zbog kiša faza zrenja u kojoj se sada nalazi kukuruz, bit će produžena. Prva berba ranih hibrida očekuje se u drugoj polovici rujna«, rekao je Popov na Danu polja uljanih kultura i kukuruza.

Na Danu polja uljanih kultura i kukuruza održanim prošloga petka u Somboru u organizaciji proizvođača Mirka i Milenka Sotina bili su na zračni stručnjaci Instituta za

ratarstvo i povrtlarstvo u Novom Sadu. ■

Razina vode u Tamišu se smanjuje

Nedostaju informacije iz Rumunjske

ZRENJANIN – Razina vode u rijeci Tamiš, u banatskom pograničnom dijelu s Rumunjskom je u opadanju, iznosi 426 centimetara, pa je u Općini Sečanj u proglašena redovna obrana od poplava, rečeno je u Kriznom stožeru te općine u utorak 23. kolovoza.

»U vrijeme ovogodišnjih poplava ta je razina bila 844 centimetra, tako da nema razloga za uvođenje izvanrednog stanja«, rekla je agenciji Beta predsjednica Kriznog stožera Dušica Karabenc.

Ona je dodala kako su radnici »Voda Vojvodine« preventivno zatvorili prosjeke kroz koje se voda proljetos vraćala iz sela i atara u korito Tamiša.

Šef informacijskog centra Aca Mladenovski upozorava kako postoji problem u slaboj komunikaciji s rumunjskom stranom gdje je, kako kaže, dvije trećine pograničnog dijela poplavljeno.

»Ni Vode Vojvodine ni mi nemamo informaciju što u Rumunjskoj povodom toga poduzimaju, koliko su u mogućnosti bilo što uraditi, kao i podižu li nasip, ili ne«, kazao je Mladenovski.

Beta

U Pučišću na otoku Braču

Održana radionica »Hrvatsko narodno ruho«

Hrvatska matica iseljenika će i idućih godina organizirati ovakve seminare, jer su se pokazali iznimno značajnim u očuvanju tradicijskih tehnika

U suradnji Hrvatske matice iseljenika i Hrvatske posudione iz Zagreba od 8. do 15. kolovoza 2005. godine u Pučišćima na otoku Braču organiziran je seminar-radionica narodnih nošnji pod nazivom »Hrvatsko narodno ruho«.

U okviru ovog projekta koji Hrvatska matica iseljenika organizira treći put za redom, odazvao se veliki broj sudionika iz cijelog svijeta, nastojeći naučiti ili pak usavršiti razne tradicijske tehnike izrade narodnih nošnji i drugih predmeta iz ove oblasti. Ove godine sudionici su se mogli opredijeliti za jednu od tradicijskih tehnika i to lepoglavsku čipku, tkanje, zlatovez, ili izradu narodnih nošnji (krojenje i šivanje). Sve spomenute tehnike su naučavali vrhunski demonstratori koji su polaznike u sedam dana održavanja radionice osposobili da ovladaju tehnikom izrade kao i dizajnom koji priliči nekoj od tehnika koje su ove godine bile zastupljene na seminaru.

Svoje uratke sudionici su prikazali na završnoj večeri koja je bila priređena u Srednjoj klesarskoj školi, gdje se i održavao seminar, čiji ambijentalni prostor je pridonio osebujnom prikazu tradicijskih vještina i očuvanju narodne baštine.

Na kraju sedmodnevnog rada, sudionici su svoje gotove radove priložili voditelju Hrvatske posudione prof. Josipu Forjanu, koji će te radove otpremiti u depo ove institucije gdje će ostati na čuvanju.

Kako je istaknula voditeljica ovog seminara Srebrenka Šeravić, Hrvatska matica iseljenika će i idućih godina organizirati ovu vrstu radionice jer se pokazala iznimno značajna u očuvanju tradicijskih tehnika koje su sve manje zastupljene u svakodnevnom životu naših sunarodnjaka.

Doprinos ovom seminaru dale su i četiri Vojvođanke: Eržika Dulić, Kata Sukno-vić, Jolika Raić i Eva Lukić, koje su izučavale tradicijske tehnike.

Ladislav Suknović

Slučajna pogreška službenika Općinskog suda u Subotici

Nenamjerno mađarski na ćirilici

Jednoj stranci uručen sudski poziv ispisan ćirilnim pismom i mađarskim pravopisom * Pogreška nije zbog zle namjere, niti je neslana šala, nego najobičniji tehnički propust, izjavili ovlašteni dužnosnici

SUBOTICA – Sudski poziv ispisan ćirilnim pismom i mađarskim pravopisom i tako prosljeđen stranci prošloga tjedna u Subotici, posljedica je slučajne pogreške službenika Općinskog suda u Subotici, objavila je Beta u ponedjeljak 22. kolovoza.

Predsjednik Općinskog suda u Subotici Ivan Bogosavljev rekao je agenciji Beta kako je službenik greškom pritisnuo tipku na tastaturi koja je kompletan tekst obrasca konvertirala na ćirilicu.

»Kako je u Subotici u uporabi, uz srpski i hrvatski, i mađarski jezik, automatski su konvertirani i ti dijelovi teksta. Riječ je o pogreški. Ja se ispričavam osobi kojoj je prosljeđen takav poziv«, rekao je za Betu Bogosavljev i istaknuo kako je to »jedan jedini takav slučaj«.

I predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća László Józsa izrazio je uvjerenje da je u pitanju tehnička pogreška istaknuvši kako nema indicija da se radi o zloj namjeri ili neslanoj šali.

»Kao odvjetnik po struci znam da su ovakve pogreške moguće. Danas se pozivi popunjavaju u računalskim programima sa tekst procesorima i vjerujem da je u pitanju samo pogreška«, rekao je Józsa.

Kako je potvrđeno Beti, nalazi inspekcije Pokrajinskog tajništva upravu, propise i prava manjina potvrđuju navode predsjednika Općinskog suda u Subotici.

Z. F.

U Uzdinu održan tradicionalni Festival glazbe i folklora Rumunja Vojvodine

Ljudi su naše najveće bogatstvo

Festival trajao tri dana, a na otvorenju bili nazočni predsjednik Skupštine Vojvodine Bojan Kostreš i veleposlanik Rumunjske u Beogradu Lucian Muresan

UZDIN – Predsjednik Skupštine Vojvodine *Bojan Kostreš* otvorio je u petak 19. kolovoza u Uzdinu 45. Festival glazbe i folklora Rumunja Vojvodine.

»Ova manifestacija pokazuje koliko je bogatstvo Vojvodine. Njeno najveće bogatstvo nisu prirodna dobra, već ljudi koji ovdje žive i naše manjine«, izjavio je *Kostreš* otvarajući ovu tradicionalnu manifestaciju vojvođanskih Rumunja.

Na događaju je bio nazočan i veleposlanik Rumunjske u Srbiji i Crnoj Gori *Lucian Muresan*.

Na ovogodišnjem festivalu, koji je trajao tri dana, svoje je radove predstavilo oko 2.000 sudionika iz Srbije i Crne Gore i inozemstva. Oni su se natjecali u kategorijama folklornih ansambala, instrumentalnih sastava i solo pjevanja, a posljednjeg dana, u nedjelju, žiri je proglasio pobjednike.

Festival glazbe i folklora Rumunja u Vojvodini svake se godine održava u drugom vojvođanskom mjestu u kojemu žive pripadnici rumunjske manjine.

N. V.

Od ponedjeljka u Somboru

Ljetni salon knjiga

SOMBOR – U Somboru je u ponedjeljak 22. kolovoza počeo Ljetni salon knjiga, i do 28. kolovoza svi Somborci će na štandovima u središtu grada moći kupiti izda-

nja deset domaćih izdavača.

Kako je priopćila Informativna služba Skupštine Općine Sombor, organizator salona je Udruga nezavisnih izdavača knjiga

Srbije i Crne Gore.

Prije Sombora, Ljetni salon knjiga organiziran je u Novom Sadu, Nišu, Šapcu i mnogim drugim gradovima. ■

Sela u somborskoj općini dobit će automatske defibrilatore

Za početak, Bezdan, Ridica i Aleksa Šantić

SOMBOR – Sva sela u somborskoj općini uskoro će dobiti aparate za poticanje rada srca, u okviru projekta pomoći pacijentima koji se nađu u životnoj opasnosti, a treba im ukazati pomoć prije dolaska ekipe hitne pomoći.

Služba hitne medicinske pomoći, Općin-

ska organizacija Crvenog križa i Skupština Općine Sombor finansirat će nabavku automatskih defibrilatora, rečeno je prošloga tjedna prilikom prezentacije tog projekta.

Koordinator projekta *Bogdan Nikolić* rekao je kako se više od dvije trećine zastoja u radu srca dešava izvan zdravstvenih usta-

nova i istaknuo kako je jako značajno da se u svakom selu obuci nekoliko dragovoljaca za rad s novim aparatima.

Defibrilator su, za sada, dobila sela Bezdan, Ridica i Aleksa Šantić.

Beta

Počela iskopavanja Carske palače u Sirmiumu

Očekuju se i arheolozi sa Sorbone

Radovi će ukupno trajati pet godina * Tijekom dosadašnjih sondiranja otkriveni ostaci srednjovjekovne kršćanske katedrale iz 14. stoljeća posvećene Svetom Dimitriju, za koju se do tada nije znalo gdje se nalazila

SRIJEMSKA MITROVICA – Ovogodišnji arheološki radovi na iskopavanju lokaliteta Carske palače antičkog Sirmiuma, počeli su prošloga tjedna, 17. kolovoza, u Srijemskoj Mitrovici i trajat će do listopada ove godine.

Prema pisanju agencije Beta, iskopavanja organizira Arheološki institut iz Beograda u suradnji s Muzejom Srijema i Zavodom za zaštitu spomenika kulture iz Srijemske Mitrovice, a u tijeku je prva faza radova u kojoj se obavlja sondiranje terena, koje je rađeno i u prethodne tri godine.

Tijekom sondiranja lokaliteta otkriveni su ostaci srednjovjekovne kršćanske katedrale iz 14. stoljeća posvećene Svetom Dimitriju, za koju se do tada nije znalo gdje se nalazila i mnogobrojni ostaci keramike, poslije čega je i odlučeno da se istraživanje terena nastavi.

Prošloga tjedna započeta iskopavanja trajat će pet godina, a planirano je da se sljedeće ili 2007. godine domaćim priključe i francuski arheolozi sa Sorbone, uz finansijsku pomoć francuskih znanstvenih instituta, čime bi projekt dobio međunarodni karakter.

Iskopavanje ostataka Carske palače zavisit će i od sredstava od Ministarstva kulture Republike Srbije i Pokrajinskog tajništva za kulturu, rekli su agenciji Beta koordinatori znanstveno-istraživačkih radova na Sirmiumu *Miroslav Jeremić i Ivana Popović*.

Prema njihovim riječima, pokraj srednjovjekovne crkve sa značajnim freskoslikarstvom, koje bi trebalo biti zaštićeno, na tom mjestu su ranije pronađeni i mnogobrojni fragmenti keramike i cijeli keramički predmeti.

H. R.

Pravosnažna sudska presuda u svezi sa službenom uporabom naziva Srbobran

Szenttamás umjesto Szrbobrán

NOVI SAD – Jednim svojim rješenjem iz 2003. godine Pokrajinsko tajništvo za upravu, propise i nacionalne manjine obvezao je lokalnu samoupravu u Srbobranu da se u dijelu teksta na službenim pločama i natpisima koji je ispisan na mađarskom jeziku umjesto oblika Srbobran ili Szrbobrán, koristi tradicionalni mađarski naziv ovog mjesta koji glasi Szenttamás.

Skupština Općine je svojevrjeme izjavila žalbu protiv ovog rješenja, a općinski javni pravobranitelj je čak pokrenuo i upravni spor po ovom pitanju.

Nakon skoro dvije godine, koliko je spor trajao, novosadski Okružni sud donio je pravosnažnu presudu kojom je potvrdio zakonitost rada ovog Tajništva i potvrdio pravo na službenu uporabu tradicionalnih naziva naseljenih mjesta na jezicima nacionalnih manjina. ■

Premještaj pojedinih župnika u Srijemu

Bilo je i suza i darova

Odlukom biskupa, župnici iz Petrovaradina (župa sv. Rok), Šida, Slankamena, Nikinaca, Golubinaca, Slankamena, Surčina, raspoređeni su u druge župe

U nedjelju 21. kolovoza vjernici u nekoliko župa u Vikarijatu srijemskom oprostili su se od dosadašnjih župnika. Naime, odlukom biskupa, župnici iz Petrovaradina (župa sv. Rok), Šida, Slankamena, Nikinaca, Golubinaca, Slankamena, Surčina, raspoređeni su u druge župe. Neki su raspoređeni u okviru Vikarijata u druge župe, dok je nekolicina raspoređena u župe u dijelu Đakovačke biskupije u Republici Hrvatskoj, kao na primjer dosadašnji župnici u Slankamenu i Surčinu.

Ove nedjeljne mise će sigurno pamтити i vjernici i dosadašnji župnici. Bilo je tu i suza, a župnici su dobili oproštajne darove od svojih dosadašnjih župljana. Tako je bilo i u župnoj crkvi presvetog Srca Isusova u Šidu. Misu je služio, kao i svih 13 godina do sada, koliko je bio u Šidu, župnik *Berislav Petrović*. Sve je izgledalo kao i svake nedjelje, ali je u crkvi bilo više vjernika nego obično za nedjeljnu misu. Osjećalo se nešto. U propovijedi župnik nije spominjao da mu je ovo posljednja misa u župi Šid. Nakon mise uredno je pročitao tjedni raspored misa, a potom se osvrnuo i na ono što je većina očekivala.

Vlč. Berislav Petrović

Najiskrenije se zahvalio svim vjernicima iz župe Šid, najaktivnijima i onima koji su mu bili »desna ruka« sve ove godine, osobno po imenima.

Treba istaknuti da je vlč. Berislav Petrović u Šid došao prije točno 13 godina, odnosno 1992. godine, kada su srijemski Hrvati, pa tako i Hrvati šidskog kraja, stradavali i dobrim se dijelom iseljavali. Velečasni Petrović je spomenuo kako su svi

skupa prošli i te, za Srijemce možda i najteže godine. Bilo je dosta suza... Također je naglasio da novog župnika svi prihvate kao svog novog pastira. Osim toga, vlč. Petrović vodi zajednicu Krvi Kristove i u Šidu postoji značajan broj vjernika koji su uključeni u ovu zajednicu, upravo zahvaljujući župniku Petroviću.

Nakon toga nazočni su se vjernici na simboličan način oprostili od svog dosadašnjeg župnika, poklonivši mu darove koji će ga podsjećati na Šid, Gibarac, Kukejce, Morović, Batrovce, Vašicu, Berkasovo... Jer, župnik je uz sam Šid obnašao dužnost župnika i u spomenutim mjestima. Kako vlč. Berislav Petrović ostaje u Vikarijatu jer odlazi u župu Novi Slankamen, svi se nadaju da će kad za to nađe slobodnog vremena doći i u posjet starom kraju, a kako je Šid na samoj granici, sigurno će biti tu u prolazu kad bude išao u Republiku Hrvatsku. Nakon uručenih darova i zahvale župniku, svi koji su željeli, fotografirali su se s dosadašnjim župnikom, a nakon toga su otišli u župni stan i nazdravili po posljednji put nakon mise sa dosadašnjim župnikom. Sljedeću nedjelju, kako je najavljeno, misu će služiti novi župnik, koji dolazi iz Vinkovaca, a svečano će ga predstaviti dekan Mitrovačkog dekana vlč. *Eduard Španović*, tako da će i sljedeća nedjelja biti osobita.

Igor Kušeta

Vjernici su se poslije mise fotografirali sa svojim župnikom

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

Hodočastiti dakle znači počastiti tu svijest i tu činjenicu da smo svjesni svoga prolaza, ali da na putu nismo lutalice i izgubljeni. Naš put je put prijateljevanja upravo sa ta dva značajna suputnika Isusom i Marijom. Hodočastiti dakle, pa i na Bunarić, je prilika ostvariti taj vjernički doživljaj produbljeno i osmišljeno ne samo liturgijskim sadržajem, nego nadasve i iznad svega milosnim susretima: sa sobom, sa Bogom i sa braćom.

Na prekrasno uređenom Svetišu

Dobro došli na Bunarić

Bilo je to davno. Bio sam dječak, devetogodišnjak. Svake godine je netko iz naše kuće hodočastio na Bunarić. Za mene je bila velika čast kada je izbor hodočasnika pao na mene. Hodočastili smo pješke. Iz Bajmoka smo, grupica vjernika iz susjedstva, pošli oko dva sata iza ponoći. Prošli smo kroz grad, svratili u Staru Crkvu, pomolili se kod Crne Gospe i ne cestom nego stazom uz Palić došli na Bunarić.

Naime, tih godina je policija branila hodočašće na Bunarić. Stizali smo na odredište oko sedam sati ujutro. I ponovno jedan uobičajeni ali stalno isti ritual, pomolili smo se kod križa, otišli kod Gospe, umili se, oprali noge na Bunariću, a onda pošli na veliku ledinu gdje su »gusto bila parkirana« zaprežna vozila. Čekali smo veliku misu koja je bila u kapeli u deset sati.

SJEĆANJE NA DJEČAČKO HODOČAŠĆE: Tih godina je župnik u Aleksandrovu bio vlč. *Tomo Bukvić*. Misa je bila u kapeli, latinski, a propovijed pred kapelom. Ja sam sjedio naslonjen na stup kapele, pažljivo slušao i maštao kako bi bilo, kad ja postanem svećenik, velika čast biti župnik na Bunariću. Tada sam to gledao kao najveću čast i odlikovanje koje može postići jedan svećenik. Zamislite, misiti u svetišu kamo hodočaste ne samo župljani jedne župe, nego on misi i propovijeda i drugima. Hvala Bogu, postao sam svećenik.

U godini moje mlade mise svetištem je upravljao župnik svetoga Roka, mons. *Ivanica Kujundžić*. Pozvao me je odmah prve godine da propovijedam na Bunariću. Bio sam počašćen i sretan. I danas se sjećam te svoje prve propovijedi na Bunariću. Govorio sam sa jednog povišenog mjesta ispred kapele i bio sretan što je »moju grmljavinu« čuo svatko. Divio sam se pažnji vjernika i »mnoštvu« koje je sve stalo oko kapele.

Kako je Providnost nedokučiva, sljedeće godine, već sam bio imeno-

van za upravitelja svetišta na Bunariću. Naime, bio sam imenovan za upravitelja župe u Aleksandrovu. I ja sam prvu misu rekao u kapeli, propovijedao ispred kapele, nije se ispovijedalo i nije bila pričest, tada je naime još vrijedio strogi zakon posta prije pričesti, a tko bi izdržao pješačenje i čekao veliku misu bez hrane, a kamoli kapi vode. Vremena su se naglo promijenila. Već sljedeće godine, bile su dvije mise i mise je predvodio mons. *Pavao Bešlić*. Na hrvatskom i mađarskom jeziku. Dvojica svećenika smo ispovijedali. Misa je bila na jednoj »maskiranoj prikolicu«. Kolika radost, svijeta je bilo više.

A onda je došla godina Marijanskog i Marijološkog Kongresa u Zagrebu i Mariji Bistrici čiji smo sadržaj i doživljaj htjeli prenijeti i na naš Bunarić, pa je 1971. podignut »Veliki oltar« i bilo je tri biskupa na dvodnevnom slavlju: subotno bdijenje i cjelonedjeljni program. Tako je to počelo. Tako je to i danas. Hvala velikom Bogu i Majci Božjoj da je Svetište zaživjelo i od tog datuma Kongresa počelo cvasti. Nađen je i Naslovnik Svetiša – Gospa iz Sirakuze, koja je u zadnjim tjednima kolovoza 1954. u Sirakuzi proplakala. Dakle, prije pedeset godina. Taj se lik sada već okrunjen štuje od 1971. godine. Velika je sreća i milost što su se našla sredstva da se Svetište može, sada već raskošno, urediti. Odiše skladom i ljepotom obnovljene panonske secesije. Ove godine je kao biser Svetiša izgrađen jedan mali ali najbitniji objekt: kapela Presvetog Oltarskog Sakramenta. Čini mi se da je Svetište u izgradnji završeno. Raduje nas što je i Pravoslavni dio Svetiša dobio skladnu cjelinu novim sadržajima. Netko je tako obnovljeno Svetište nazvao »srce« Subotice.

ŽIVOT KAO PUT KA VJEČNOSTI: Vratimo se sada u razmišljanju na samo hodočašće. Ono je prisutno tradiciji Crkve, i ne samo Crkve, kroz svu povijest. Kako god gledali čovjekov život, on je u biti pro-

laznost. Sva bića prolaze ali nisu toga svjesna. Čovjek prolazi i toga je svjestan. Nečijom voljom je ušao u »vlak« koji se zove život i sada putuje i nije mu znano kada će netko reći: ovo je za tebe zadnja postaja.

Ne možemo prihvatiti filozofiju života koji bi imao samo taj sadržaj prolaženja, a ne i stizanja na cilj. Smrt ne može biti cilj. Ona je odlazak, ili bolje prelazak. U kršćanstvu je to putovanje kroz život osobito označeno ljubavlju i prijateljstvom. Ne putujemo sami i ne putujemo »na slijepo«. U život nas je pozvao Otac ljubavi – Bog – i na kraju putanje čekaju nas njegova otvorena vrata povratka u »Očinsku kuću«. Stoga je hodočašće: počastiti hodom u stvari kršćanska filozofija života. Naš život ima smisla kao putanja prema cilju koji je sama vječnost, a na tom putu nama se pridružio u povijesti sam Gospodin Isus Krist i svakako njegova Majka, Blažena Djevoja Marija. Hodočastiti dakle znači počastiti tu svijest i tu činjenicu da smo svjesni svoga prolaza, ali da na putu nismo lutalice i izgubljeni. Naš put je put prijateljevanja upravo sa ta dva značajna suputnika Isusom i Marijom. Hodočašće je mogućnost to otajstvo doživjeti u zajedništvu Crkve. Susrećemo se u sebi sa sobom i stoga nam je Svetište kao takvo izvanredna prilika sabranosti i molitve. Susrećemo u otajstvima Sakramenata samoga Boga, a u tolikim ljudima svoju braću i sestre – suputnike. Tako se na hodočašću zapravo događa Crkva. Hodočastiti dakle, pa i na Bunarić, je prilika ostvariti taj vjernički doživljaj produbljeno i osmišljeno ne samo liturgijskim sadržajem, nego nadasve i iznad svega milosnim susretima: sa sobom, sa Bogom i sa braćom. Sretan sam što sada kada čitate ovaj broj Bunarić kuca osobitim srcem ljubavi za sve svoje hodočasnike, a ja sam Bogu neizmjereno zahvalan što vas i nakon trideset i pet godina s ljubavlju dočekujem u službi Svetiša. Dobro došli na Bunarić!

Od zemunice do salaša (XIX. dio)

Pogođena čeljad

Ris je poso za kojeg su se ratari unaprid misecima spremali

Piše: Alojzije Stantić

U većim gazdalucima u kojem naspram zemlje nisu imali dosta svoje čeljadi da urade na njivi sve velike poslove kako triba, pogađali (unajmili) su čeljad s kojom to obavili na vrime. Kad njim je za kaki velik poso tribalo tušta ljudski ruka pogađali su nadničare, risare (ručne žeteoce) el za branje kuruza koji su radili za unaprid udivanjeno vrime el da dokrajče kaki poso. Za stalni poso su pogađali bireša, sluškinju el svinjara, a u majurima komencijaša.

Poso u gazdaluku el u ritkoj obiteljskoj zadrugi zaopovido je gazda, bačo (otac) el dida, a u majurima poso pogođenoj čeljadi je zapovido i nadziro ga pogođen išpan.

IŠPAN: Gazda majura je često, a katkad i na duže vrime odlazio sa imanja, a da svoj pogođenoj čeljadi daje posla i nadzire ji kako rade gazda je za to pogodio išpana, koji je takoreč od ujutru do uveče bio na nogama. Uranio je i nadziro poso čeljadi u stajama: u košari (staja za konje) kočijaše kako timare (niguju) i abrokuju (hrane) konje, a u volarici (staja za marvu /goveda/) govedare kako rane i muzu krave. Kad se razdanilo pozabavio se sa poslom svinjara i čobaninom.

Kad kad su čeljad namirili (zbrinili) josag sili su ručat (doručkovat) i posli njegov latili se posla.

Išpan je bio izučen za poslove u velikim gazdalucima. Bio je dobro upućen u zemljodilske poslove naveliko, a u novije vrime, posli I. svickog rata za išpana su pogađali školovanog poljoprivrednog tehničara katkad i agronoma.

Gazda majura se nije tušta bakćo oko ti poslova, u manjim majurima di je zemlja bila oko kaštelja s vrimena na vrime je prošetio okolo i pogledao kako raste litina, zapovido je išpanu šta će se i kako radit. Samo u je prikoj potribi raspravljao s pogođenom čeljadi, to je bio poso išpana, a kad je tribalo isplatit radnika za urađen poso, svakog je na vrime i tačno isplatio kad mu je išpan potpisao el kazo da je poso valjano uradio.

IŠPAN NIKOLA FEJSOV: Posli svršene poljoprivredne škole u Adi Nikola Fejsov* iz Đurđeva se 1940 godine namistio za

išpana kod Laze Bešlića. Tu se oženio s Bajmačankom Lizom Dulić, koja je radila u kaštelju. Kad su se uzeli stali su u zgradu koja je kadgod bila učiteljev stan, kad je u tom majuru, u Austro-Ugarskoj bila škula za dicu sa Šare. Od Nikole i osobito od Lize sam dobio tušta podataka o životu Bešlićevom majuru i o Bešlićevima kako su se odnosili prema pogođenoj čeljadi, komencijašima.

Ne dopušta mi misto za potpuniji opis posla išpana, al i kroz spremanje i obavljanje risa (ručna žetva) mož zavirit u ovlast i odgovornost išpana u tom velikom poslu. O tom mi je pripovido Nikola, posli i Mirko Milašinović sin komencijaša, a dio podataka je iz dnevnika o komencijašima.

Nikola Fejsov posljednji išpan Laze Bešlića

Ris je poso za kojeg su se ratari unaprid misecima spremali. U Bešlićevom majuru te godine nisu mogli pokositi mašinama svo žito, ječam i zob, pa su za ris dila strni žitarica pogodili risare. Lazo Bešlić se s išpanom Nikolom Fejsovim udivanio kad će početi radit ris i pošto će ga plaćati. Po rodu i izgledu žita udivanili su koliko će paririsa pogoditi, očel i šta oni još radit posli risa.

Išpan je s bandašom i risarima obašožitište, kako bi vidili imal i koliko pova-

ljačine (polegnuto žito koje sporo i teško kositi) el palamide (vrsta korova). Kad su se risari uvirili u izgled žitišta pogodili su se za ris (usluga plaćena žitom). Te osridnje rodne godine ris su plaćali sa 11 dilom roda od pokošenog žita, s tim da su risari radili o svom kostu (hrani).

Išpan je risaru odmirio komad žitišta. U karucama (vrsta laki kola) je stigo na dan više puta obač risare i zabavit (prigovoriti) njim ako otkos nije dosta nizak, ako nisu dobro ograbljali mršavinu (posli košenja rasuto vlačje), el ako nisu valjano sadili krstine (unakrsno složeno snopovi žita.) Sve šta je zabavio (prigovorio) i ocinio zabilužio je u dnevnik rada, po kojem je obračunat ris (rad plaćen žitom.)

Išpan je dnevnik pridao Lazi Bešliću, koji je zapovidio magacineru koliko će rusa-ri izmirit risa kad ovršu žito.

Nažalost nema sačuvani pismena o plati Nikole Fejsova, al je sačuvan njemu najbliži obračun plate išpana Salai Andrije, Bešlićev išpan (»gazda« kako ga zvao) 1935. godine, a za to je primio: 1800 kila žita, 400 kila kuruza u zrnju, 1600 kv/hv (kvadratni fat, 1 fat = 1,8965 m.) kuruzišta, 400 kv/hv zemlje za bašču i po 2 lit mlika na dan. Prija njegov išpan Kočiš Stipan je 1932 bio plaćen misečno po 750,00 dinara. Išpan je užno (ručao) istu ranu ko Bešlićevi. Svaki je išpan, pa i komencijaš imo drugačiju pogodbu, a koliko sam doznao Lize, Nikola je ko išpan bio bolje plaćen od raniji išpana, bio je školovan, pa je imo dvostruku komencijašku zaradu.

Kad je išpan za dio zarade imo kuruzište da obere rod i okućnicu za odranjivanje zeleniša, na njoj je odranio za se pileža (pera di), zeleniša za cilu godinu, a od kuruza je uranio (utovio) više ranjenika (tovljenika), od koji je jednog-dva zaklo za se, a druge prodo. Nuz to kod gazde je stojo zabada-vad, kod njegov je užno, grijo se njegovim ogrivom, pa je i ta vridnost uračunata u njegovu zaradu.

* * * * *

* Nuz nauk u škuli Nikola Fejsov je zemljodilski poso naveliko naučio ko išpan Laze Bešlića. Posli rata do mirovine je bio utemeljitelj i na glasu direktor kombinata »Ravnica« u Bajmoku. ■

Priča o Hrvatima – 19. stoljeće (62.)

Hrvati i Mađari

Bečki je dvor tolerirao jačanje hrvatske nacionalne svijesti jer je u tom procesu vidio opreku sve jačim Mađarima * Kako su se ilirci opirali mađarizaciji, mađarska je inteligencija bila protiv iliraca

Revolucija u Beču oslabila je položaj dvora što su Mađari vješto iskoristili – uspjeli su izboriti vladu neovisnu o bečkom Dvoru te potpunu samostalnost Ugarskog sabora. Međutim, ono što su izborili za sebe, nisu htjeli priznati drugim narodima Ugarskoga Kraljevstva – poricali su i samo postojanje hrvatskoga naroda. Premda su se hrvatski poslanici nastojali dogovoriti s mađarskim revolucionarima o uređenju Hrvatske unutar Ugarskoga Kraljevstva, nisu uspjeli. Hrvatski su poslanici predlagali preuređenje Austrijskoga Carstva – zajednička bi vlada brinula o vanjskim poslovima, financijama, vojsci i trgovini, a Hrvatskom, koja bi se protezala od Drave do Jadrana i koja bi bila u sastavu Ugarskoga Kraljevstva, upravljao bi ban.

Crven-bijeli-plavi

Jelačićeva je vojska krenula u rat pod novom, crveno-bijelo-plavom trobojnicom koja je nastala ujedinjavanjem crveno-bijele hrvatske s bijelo-plavom slavonskom zastavom.

Kako Mađari o tim prijedlozima nisu željeli razgovarati (jedan je mađarski političar stao pred kartu Europe i pitao gdje je tu Hrvatska – on od Karpata do Jadrana vidi samo Kraljevinu Ugarsku), ban Josip Jelačić je 19. travnja prekinuo sve veze s Ugarskom. Zabranio je hrvatskim županijskim primanje bilo kakvih naloga od ugarske vlade sve dok Hrvatski sabor ne odluči o odnosima dviju država. Tom je banovom odlukom Hrvatska prekinula višestoljetne političke veze s Mađarima. Jelačić je u Zagrebu osnovao Bansko vijeće – vladu neovisnu od Ugarske. Bansko je vijeće imalo ministarstvo pravosuđa, bogoštovlja i nastave, vojske, financija i unutarnje uprave. Presezanja Mađara su se nastavila i rat je bilo nemoguće izbjeći.

RAT PROTIV MAĐARA: Kako su svi pregovori s mađarskom vladom ostali neuspješni, Jelačić je 7. rujna 1848. godine najavio rat mađarskoj vladi (a ne narodu, kako je sam isticao). Dana 11. rujna 1848.

Jelačić je s vojskom prešao Dravu te je Međimurje proglasio sastavnim dijelom Hrvatske. Krajem rujna došlo je do prvih bitaka. U listopadu su izbile revolucije u Beču, a protudvorsko raspoloženje u Ugarskoj bilo je na vrhuncu – i u Ugarskoj je izbio revolucija. Jelačić se s vojskom okrenuo prema Beču i tamo je pomogao slomi-

narhiju. Država je uređena centralistički, a Hrvatski i Ugarski sabor izgubili su pravo odlučivanja i donošenja zakona. Ustav je izazvao veliko nezadovoljstvo. Bansko ga vijeće nije željelo proglasiti važećim, a Mađari su svrgnuli Habsburgovce s ugarskog prijestolja i proglasili neovisnu mađarsku državu.

ti revoluciju, a zatim se vratio u Ugarsku. Kralj Ferdinand II. nije se mogao nositi s novonastalom situacijom te se odrekao prijestolja, u prosincu 1848. godine prijestolje je preuzeo osamnaestogodišnji Franjo Josip. Istoga je dana imenovao Jelačića upraviteljem Rijeke i Dalmacije. Time je nakon mnogo stoljeća, barem formalno, banskom vlašću ujedinjena većina hrvatskih zemalja.

Ugarski sabor nije priznao novoga vladara pa je Franjo Josip odlučio oružjem slomiti mađarski otpor. U tim je borbama sudjelovala i vojska bana Jelačića.

OKTROIRANI USTAV: Početni uspjesi naveli su bečki Dvor na misao da je mađarski otpor slomljen i rat završen, te da se život u Monarhiji može normalizirati. Zbog toga je Franjo Josip 4. ožujka 1849. godine proglasio novi ustav za cijelu Mo-

Nakon toga rat je nastavljen još većom žestinom, no Mađarska je revolucija ugušena tek u ljeto 1849. godine uz pomoć ruske vojske. Nakon gušenja mađarske revolucije, car je, oslanjajući se na oktroirani ustav, nastavio graditi centralističku upravu Monarhije. Ubrzo je odbacio i oktroirani ustav te cijelom državom zavladao apsolutistički.

Prvi brzojav bana Jelačića

Godine 1848. u Zagrebu je otvoren telegrafski ured – prvi brzojav poslao je Josip Jelačić iz Beča u Zagreb; iste su godine počele pripreme za gradnju željezničke pruge Zidani Most – Zagreb – Sisak.

Nives Opačić – »Iza riječi« (Biblioteka Vijenac, Matica hrvatska, 2005.)

Zanimljivi svijet riječi

Knjigu čini skupina odabranih kolumni koje Opačićeva objavljuje u časopisu za kulturu »Vijenac« Matice hrvatske * Pokraj bavljenja riječima iz zabačenog skladišta pamćenja, autorica sagledava promjene hrvatskoga rječnika pod opterećenjem anglizmima globalizirane današnjice

Ukoliko ste pratili ili pratite program na hrvatskom jeziku Radio Subotice zasigurno ste se susreli s emisijom »Govorimo hrvatski«. Među brojnim imenima koja potpisuju priloge ove emisije o najčešćim pogreškama u hrvatskoj jezičnoj i govornoj svakodnevici, nalazi se i ime dugogodišnje zaštitnice hrvatskoga jezika u javnoj komunikaciji i umirovljene profesorice na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Nives Opačić.

Ne tako davno, u ožujku u prvoj seriji nove Matičine biblioteke Vijenac izašla je njena prva knjiga naslovljena »Iza riječi«, u podnaslovu – Prtinom i cijelcem. Knjigu čini skupina odabranih kolumni koje Opačićeva objavljuje u časopisu za kulturu »Vijenac« Matice hrvatske, a u periodu od 1999. do danas. Cilj njene kolumne, a stoga i »radnja« ove knjige jeste analiza (etimološka, ali i sociolingvistička) ustaljenih riječi kojima autorica otkriva iskonsko podrijetlo, a koje često zna biti i zanimljivije od njihovog trenutnog uporabnog značenja.

SAČUVATI RIJEČI DA NE ODUMRU: Podnaslov knjige autorica je objasnila u predgovoru. U želji da sačuva prtinu i cijelac od odumiranja – prva znači utabanu ili utrtu stazu u snijegu nastalu prolaskom pješaka ili saonica kroz debeli snijeg, a druga neugaženi, još djevičanski netaknut, snijeg – ona ih koristi i za objašnjenje svoga profesionalnog puta. Jer, kako ističe, često je za riječima išla utabanim stazama, prtinom koju su prokrčili drugi, a onda bi se našla na čistini, pred cijelcem. Bila je hrabra i tragala je, a ova je knjiga jedan od plodova njenog dugogodišnjeg i vrijednog rada.

U nešto više od osamdeset kolumni, Opačićeva iz svoje pozicije široka i temeljita obrazovanja, jednostavnim i razumljivim, ali i zabavnim i duhovitim kolumnističkim stilom, priča o starom i novom, te o njihovom odnosu koji se ogleda u sustavu društvenih vrijednosti. Jer ono što više ne postoji ili ga je vrlo teško opaziti, izgu-

bilo je i riječ koja ga je označavala. Pripovijedajući o prošlosti ona uspijeva biti u pravoj mjeri osjećajna i romantična, bez obzira na ograničenosti kolumne kao novinarske forme, putem koje nam se obraća.

STRANE RIJEČI I IZRAZI: Pokraj bavljenja riječima iz zabačenog skladišta

pamćenja, autorica sagledava promjene hrvatskoga rječnika pod opterećenjem anglizmima globalizirane današnjice. Na suprot, mogućem objašnjenju ovakvih pojava koje stoji pod sintagmom »jezične ekonomije« i koje podupire beskrupuloznu tranzicijsku užurbanost, Opačićeva ukazuje na nepravilnost, nedosljednost i na koncu bespotrebnost uporabe takvih riječi.

U bavljenju riječima, knjiga se dotiče i njihovih višeznačnosti, dok s druge strane precizno određuje razlike između pojedinih istoznačnica. Iako ovaj književni uradak potpisuje znanstvenica te donosi uvid u mnoga znanja, autoričina iskrena živost osigurava ovom djelu poseban pečat. Kroz slikovite primjere saznajemo mnogo toga – knjiga »Iza riječi« nije samo o riječima, ona je i o nama. Jer naše riječi – to smo mi.

Pisati iz novinarske pozicije o knjizi koja često ukazuje na jezične greške u medijima, isprva djeluje pomalo kontradiktorno. Ali nije. Riječi Nives Opačić jesu poticajne. Stoga, priznati greške i raditi na njihovom ispravljanju čini se kao vrlina, a staja ti u mjestu i prepustiti se »blaženstvu neznanja« čist je kukavičluk.

D. Bašić Palković

Jezična savjetnica

Nives Opačić je rođena 1944. godine u Vukovaru. Od najranijeg djetinjstva živi u Zagrebu, gdje se i školovala. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala je 1968. godine Jugoslavenske jezike i književnosti te Komparativnu književnost, uz drugi ravnopravni B predmet, Češki jezik i književnost. Trideset godina radila je kao lektorica hrvatskoga standardnog jezika na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, s tim da je od 1972. do 1974. bila lektorica hrvatskoga jezika na Filozofskom fakultetu Karlova sveučilišta u Pragu, a od 1979. do 1981. i na Sveučilištu u Rimu.

Godine 1972. osnovala je Društvo hrvatskih lektora, kojemu je predsjedavala u dva mandata. Kao lektorica i jezična savjetnica surađuje s mnogim hrvatskim nakladnicima. Napisala je nekoliko desetaka jezičnih savjeta u »Vjesniku« nekoliko stotina za obrazovne emisije Hrvatskoga radija i Hrvatske televizije (»Govorimo hrvatski«, »Jezikomjer«, »Hrvatski u zrcalu«, »Jezični petak«, »Navrh jezika«), Hrvatskoga katoličkog radija (»Tu, pokraj nas«), a ima jezičnu kolumnu u »Vijencu« i u listu »Novinar«.

»Bunarman« pozvan na još dva Festivala

Dokumentarni film Bunarman redatelja *Branka Ištvančića* nastao u produkciji Dokumentarnog programa HRT-a 2003. godine, nagrađivan nagradama za najbolji dokumentarni film i najbolju režiju u Hrvatskoj i inozemstvu, pozvan je na još dva međunarodna filmska festivala: Libertas Dubrovnik Film Festival koji će se održati od 26. do 30. kolovoza i na Margaret Mead Film & Video Festival koji će se održati od 3. do 13. studenoga ove godine, ističe se u priopćenju Dokumentarnog programa hrvatske nacionalne televizije.

Pozivom na ova dva festivala film je postigao brojku od preko 25 festivala na kojima je do sada bio uvrštavan i tako postao jednim od najuspješnijih hrvatskih dokumentaraca u posljednjih nekoliko godina.

U prodaji nova zbirka poezije Vojislava Sekelja

Nova knjiga poezije *Vojislava Sekelja* »U izmučenim riječima« nalazi se u prodaji. Ova knjiga, koja ujedno predstavlja prvo izdanje u okviru nakladničke djelatnosti NIU »Hrvatska riječ«, može se kupiti u subotičkim knjižarama »Danilo Kiš« (kod Mirka) i »Limbus«, kao i u prostorijama NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 300 dinara.

Novi broj »Zvonika«

Izdanje novog broja Katoličkog lista »Zvonik« za mjesec kolovoz u najvećem dijelu posvećeno je ovogodišnjoj proslavi Dužijance u Subotici i okolnim mjestima, a čitatelji se mogu informirati i o događanjima u Subotičkoj biskupiji, te onima u okviru Katoličke crkve u Vojvodini i SiCG. »Zvonik« donosi i tekstove o različitim temama u stalnim rubrikama: Svetac mjeseca, Crkva – Majka i učiteljica, Godina Euharistije, II. vatikanski

konzil, Upoznajmo Bibliju, Povijesni kutak, kao i teme u rubrikama koje su posvećene djeci, mladima i obitelji.

KUD »Martinčani« u Debrecenu

U okviru 34. Festivala cvijeća u Debrecenu nastupilo je i Kulturno-umjetničko društvo »Martinčani« iz Republike Hrvatske. Na njihovom nastupu, s pjesmom uz pratnju tamburaša, nastupila je i *Maja Buza*, članica HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta.

Kiparska kolonija »Ernestinovo 2005.«

Ovogodišnja, 32. kiparska kolonija »Ernestinovo 2005.«, održava se od 20. do 28. kolovoza u ovom mjestu, poznatome po trajno izloženim skulpturama. Na Koloniji sudjeluje oko 30 umjetnika pretežito iz Hrvatske, a njihovi novonastali kipovi i slike obogatit će dosadašnji fundus Kolonije, smješten u Galeriji »Petar Smajić«, te u Parku i Ulici skulptura. Trenutačno, fundus čini približno 150 umjetnina, a u taj je zbroj uključeno i 38 skulptura koje su krajem 2004. godine u fundus vraćene iz Srbije i Crne Gore, kamo su otuđene tijekom Domovinskog rata, te će ih javnost sada prvi put moći

ponovno vidjeti u Ernestinovu. Tijekom kolonije odigrava se i prateći kulturno-umjetnički program.

Dubravki Ugrešić nagrada Grada teatra

Hrvatska književnica *Dubravka Ugrešić* dobitnica je nagrade za književnost i mediteranstvo »Stefan Mitrov Ljubiša« na ovogodišnjem festivalu »Grad teatar« u Budvi. U obrazloženju žirija navodi se kako se žiri odlučio za autorku čije je književno djelo uobličilo za balkansko podneblje prestižan i međunarodno prepoznat literarni model u čijem središtu se nalaze ključna etička pitanja suvremenog intelektualca.

Žiri, u čijem sastavu su bili *Tihomir Brajović*, *Radoslav Petković* i *Teofil Pančić*, odluku je donio jednoglasno.

Koncert za orgulje i trombon

U nedjelju 28. kolovoza u Katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici održat će se koncert na kome će nastupiti muzikolog iz Minhena *dr. Franz Metz* (orgulje) i Subotičanin *Nikola Peić*, student muzičke akademije u Beogradu (trombon). Na programu su djela *Duprea*, *Marcella*, *Bacha*, *Antalffy Zsirosa* i *Vierna*. Koncert počinje u 19 sati.

Deveti saziv Međunarodne likovne kolonije »Bunarić«

Likovna priča koja se uspješno razvija i traje

Ovogodišnji saziv kolonije je u četiri dana svoga trajanja uspio okupiti 40 likovnih umjetnika iz zemlje i inozemstva * Predstoji nam da povjesničari umjetnosti daju stručnu ocjenu ovih djela, a najbolja među njima naći će se na izložbi koju planiramo za proljeće sljedeće godine, ističe Josip Horvat

Piše: Davor Bašić Palković

U okviru ovogodišnje proslave Dužijance u Subotici, u srijedu 17. kolovoza na salašu *Paje Đuraševića* otvoren je 9. saziv Međunarodne likovne kolonije koja nosi naziv po obližnjem Marijanskom svetištu – »Bunarić«.

Ovo tradicionalno okupljanje likovnih umjetnika koje ujedno predstavlja predzadnju u nizu od predviđenih 25 mani-

festacija ovogodišnjih subotičkih žetelčkih svečanosti organizirali su Organizacijski odbor »Dužijance 2005.« i Likovni odjel Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«.

OTVORENJE KOLONIJE: Na svečanom otvorenju Kolonije nazočni su bili gradonačelnik Subotice *Géza Kucsera*, generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici *Davor Vidiš*, predsjednik tuzlan-

ske podružnice HKD »Napredak« *prof. dr. Juraj Novosel*, potpredsjednik HNV-a *Stipan Šimunov*, predsjednik Organizacijskog odbora »Dužijance 2005.« *Grgo Kujundžić*, te brojne ličnosti iz kulturnog i javnog života grada. Goste je pozdravio ravnatelj Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« *Josip Horvat*, nakon čega je uslijedio prigodan kulturno-umjetnički program u kojemu su sudjelovali Subo-

Nastup članova Folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo« na otvorenju Kolonije

tički tamburaški orkestar na čelu sa *Stipanom Jaramazovićem*, recitatorica i vokalna solistica *Marija Jaramazović*, vokalna solistica *Antonija Piuković* te na koncu članovi Folklornog i Tamburaškog odjela HKC »Bunjevačko kolo«.

Likovnu koloniju službeno je otvorila članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za kulturu *Jelena Piuković*, koja je, između ostalog, umjetnicima poručila: »Neka svaki vaš potez olovke ili kista bude nadahnut i prenesen na platno. Prenesite nam dio sebe, dio onoga što vidite i doživljavate oko sebe. Budite uistinu stvaraoči lijepoga!«.

BROJNI UMJETNICI IZ ZEMLJE I INOZEMSTVA: Ovogodišnji saziv Kolonije je u četiri dana svoga trajanja uspio okupiti 40 likovnih umjetnika iz zemlje i inozemstva. Stvarajući u prirodnom ambijentu ravničarskih pejzaža svoj prinos kontinuitetu i razvitku Kolonije ali i bogaćenju kulture grada Subotice, dali su članovi HKD »Napredak« iz Tuzle *Željko Peštić* i *Vinko Lamešić*, umjetnici iz Hrvatske – *Biserka Vučković* (Zagreb), *Viktorija Abramović* (Slavonski Brod), *Drago Markelja* (Đakovo) te predsjednik i član udruge slikara iz Slatine *Josip Gribl* i *Đorđe Stanisavljević*, potom gosti iz Olo mouca u Češkoj – *prof. Zdenek Kučera*, *Lenka Žampova* i *Irena Cakirpalosku*, gosti iz Slovačke – *Jozef Kajan*, *Milan Maček*, *Julijus Ciglan* i *Ljuba Marcineko* - va, umjetnici iz Mađarske – *Đuro Šarkić*

stariji i *Đuro Šarkić* mlađi, likovni stvaraoči iz SiCG – *Kristijan Sekulić* (Novi Sad), *Olga Rajković* (Beograd), *Josip Ago Skenderović* (Pariz, Subotica), *Vlajko Prekrajski* (Subotica), *György Boros* (Subotica) te u većem ili manjem obujmu rada članovi Likovnog odjela – *Kata Šetrov*, *Ružica Milutinović*, *Ildiko Slacki*, *Josipa Križanović*, *Ruža Tumbas*, *Ivan Šarčević*, *Hilda Vujković*, *Vita Radnić*, *Bela Melegi*,

Cilika Dulić Kasiba, *Seleši Kata*, *Nedeljka Šarčević*, *Đurđica Orčić*, *Lajčo Vojnić Zelić*, *Marija David*, *Žužana V. Juhas*, *Geza Verebeš*, *Alojzije Kujundžić* i *Marta Šaršanski*.

SPECIFIČNOSTI BUNARIĆKE KOLONIJE: Međunarodna je likovna kolonija »Bunarić« u razdoblju od svojih početaka 1997. godine nastojala izgraditi specifičan profil. Tako je i ove godine je pokraj 12 akademskih slikara ugostila i slikare amatere, koji se, iako bez akademske titule, već godinama i desetljećima uspješno predstavljaju putem ozbiljnih likovnih pothvata.

Stvaraocima je kroz izravan odnos s prirodom bila dana mogućnost oslikavanja inspirativne okoline, a s druge strane, Kolonija je kao tematski neopterećena, ostavila prostora i niz za slobodnih tematskih ostvarenja. Mnogi od sudionika svoja su platna oživljavali motivima ovog aleksandrovačkog salaša, okolnog pejzaža ili obližnjeg svetišta »Bunarić«, dok su pojedini autori rješenja pronalazili u temama i motivima koji nisu bili u svezi s vanjskim svijetom koji ih je tijekom boravka okruživao. Organizatori su slikarima, slijedeći prošlogodišnju praksu, i tijekom ovog saziva osigurali obilazak grada i upoznavanje sa znamenitostima i kulturnom baštinom Subotice. Drugog dana sudionici su tako obišli Franjevački samostan, katedralu sv. Terezije Avilske, pravoslavnu crkvu Svetog Vaznesenja Gospod-

Poticajno radno ozračje: salaš Paje Đuraševića

Staro dobro štafelajno slikarstvo: članovi udruge »SLIK« - Slatina

njeg te Gradsku kuću. U sklopu ovog obilaska posjetili su i dvije izložbe upriličene u okviru ovogodišnje Dužijance – »Euharistija u slici i slami« u Galeriji Likovnog susreta i izložbu radova XX. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame postavljenu u vestibulu Gradske kuće. Također, trećeg dana Kolonije umjetnici su obišli turistički dio Palića te imali priliku stvarati potaknuti ljepotama ovog ravničarskog jezera.

Ovakva mobilnost odrazila se, moglo bi se reći posve pozitivno, na brojnost impresija i kreativnost, koje su slikari već pri prvim mogućnostima da dođu u kontakt sa svojim platnima i materijalom, prevodili u osobne univerzume likovnosti.

SUSRETANJA U RAZLIČITOSTI: Likovna kolonija kao poseban oblik umjetničkog djelovanja, nosi u sebi mogućnosti susretanja u različitosti i međusobnu nadogradnju umjetnika. I brojnost sudionika kolonije »Bunarić« plod je uzajamnih posjećivanja likovnih udruga i institucija ali

i pojedinaca. Dojmovi slikara koji su prvi puta ovdje sudjelovali, a većina od njih imala je nimalo beznačajno iskustvo u ovakvom obliku stvaranja, smatra »Bunarić«, prije svega, oazom mira, a potom i točkom u kojoj se susreću dobra organizacija, domaćinski duh i na kraju stimulativno radno ozračje. O tome svjedoči i konačni zbir – oko stotinu nastalih radova.

ZATVARANJE KOLONIJE: Kolonija je okončana u subotu 20. kolovoza kada je upriličeno i svečano zatvaranje. Uz izložbu novonastalih radova posjetitelji su mogli uživati i u drugim vrstama umjetnosti. Glazbeni pečat okončanju ove likovne manifestacije dali su članovi Subotičkog gudačkog kvarteta i Marija Jaramazović u pratnji tamburaša HKC »Bunjevačko kolo«, dok je za recitiranje poetske riječi u ovakvom sveopćem slavljenju umjetnosti bio zadužen *Filip Čeliković*.

Ovogodišnji saziv kolonije službeno je zatvorila ravnateljica Hrvatske čitaonice

Zanimljiva instalacija Bele Melegija

Katarina Čeliković, a na zatvaranju je pokraj brojnih gostiju bila nazočna i ministrica poljoprivrede u Vladi Republike Srbije *Ivana Dulić-Marković*. Katarina Čeliković je, govoreći među ostalim, o granicama Europe i povezivanju likovnih umjetnika unutar tako postavljenih

Uspješan i ovogodišnji saziv Kolonije

»Prema unaprijed zamišljenim planovima i onome što smo u ova četiri dana uradili, možemo zaključiti da je Kolonija uspješno okončana. Ove godine smo nastojali pozvati predstavnike svih onih udruga i gradova na čijim su kolonijama članovi našeg Odjela gostovali. Odaziv je bio dobar, čak i u većem broju od broja poslanih prijava. Možemo također kazati kako je radna atmosfera i ove godine, pokraj kišnih dana, uspijevala biti dobra. Iza umjetnika je ostalo oko stotinu slika u različitim tehnikama, ove godine čak imamo i radova urađenih na staklu. Predstoji nam da povjesničari umjetnosti daju stručnu ocjenu ovih djela, a najbolja među njima naći će se na izložbi koju planiramo za proljeće sljedeće godine. Sljedeće godine rad Kolonije će se više bazirati na kvaliteti nego na masovnosti sudionika. Mogao bih istaknuti da su za naredni saziv gotovo sigurni dolasci umjetnika iz Poljske i Ukrajine«, kazao je ravnatelj Likovnog odjela, Josip Horvat.

Zatvaranje Kolonije: spoj slike, glazbe i riječi

zemljopisnih i političkih uvjeta, istaknula kako su na ovoj Koloniji granice trajno propusne za emocije, riječi, zvuk i boje. »Novi ljudi – nove slike – novi pogledi ipak nose autentičnost svoje sredine i naroda, a upravo u umjetnosti opstaje kultura određenog naroda. Dok se tzv. 'vrata kolonije' zatvaraju mi ih ipak ostavljamo

trajno otvorenim i upućujemo poziv za sljedeću godinu«, optimistično je zaključila.

Deveti susret likovnjaka iz čak šest zemalja je završen. Priča o salašu na sjeveru Bačke, ali ne samo onakvom kao u pjesmi *Zvonka Bogdana*, nego o onome na kome se i kroz druženje stvaraju zanimljiva

umjetnička djela, čuje se sada u svim onim zemljama u koje su se gostujući umjetnici vratili. A možda i šire... To će nam najbolje razotkriti sljedeći saziv, koji u sebi nosi i pomalo veću dozu odgovornosti – deseti je i jubilarni.

Skupa za uspomenu: sudionici i organizatori 9. saziva Međunarodne likovne kolonije »Bunarić«

Uz knjigu Vojislava Sekelja »U izmučenim riječima«, u izdanju NIU »Hrvatska riječ«

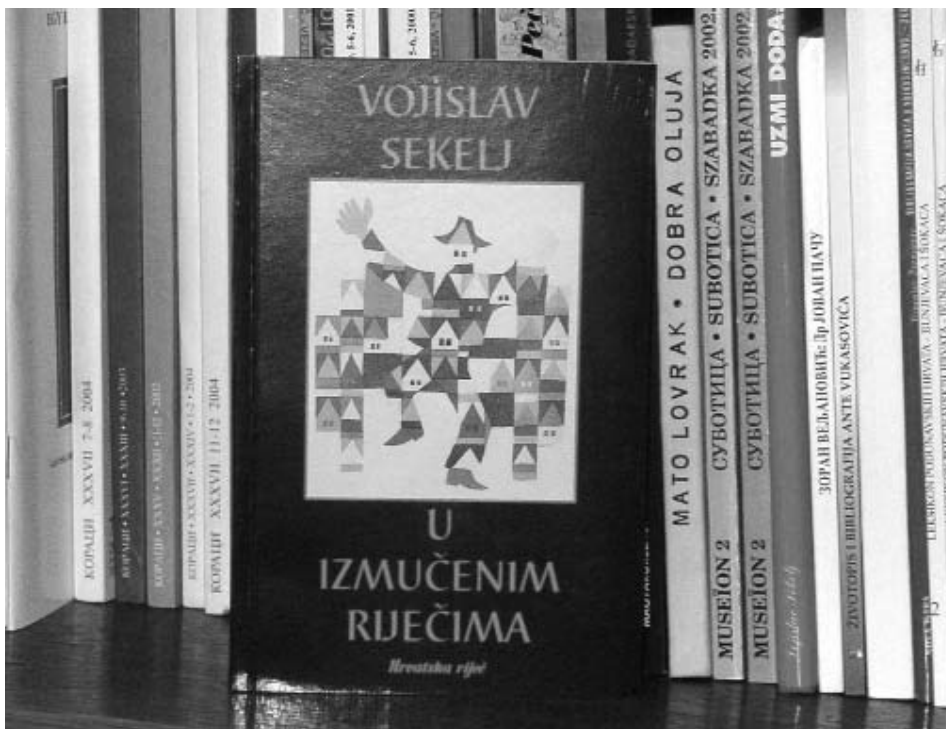
Pjesnik izmučenih riječi

Dobar poznavatelj Sekeljevih književnih djela nerijetko ostaje zatečen višeslojnošću njegova poetskoga izričaja * Sekeljevo je stvaralaštvo upravo prepoznatljivo po tom što ga je moguće iščitavati na više načina * Sekeljev hrvatski standardnojezični izričaj u ovoj najnovijoj knjizi još je zreliji i razvijeniji nego u njegovim prethodnim književnim djelima

Hrvatski bunjevački književnik Vojislav Sekelj rođen je u Subotici u Bačkoj godine 1946. U književnom se radu najprije okušao kao pjesnik, pa je zbirka pjesama »Djetinjstvo« (Subotica, 1972.), ujedno i njegova prva knjiga. Budući da je svoje pjesme objavio na suvremenom hrvatskom standardnom jeziku, već se tada svojim jezikom očitovao kao hrvatski pjesnik. Takvu svoju jezičnu orijentaciju Sekelj slijedi do danas. Ukratko, sljedeća pjesnička zbirka »Sad znadeš sve« (Subotica, 1979.), roman »Daleka zvona« (Subotica, 1983.), zatim 23 književne kritike sabrane u knjizi »Kritike« (Novi Sad, 1988.), kao i treća pjesnička zbirka »Poljubac izdaje« (Subotica, 1989.), također su objavljeni na suvremenom hrvatskom standardnom jeziku.

Svomu se užemu zavičaju odužuje zbirkom pjesama »Rič fali«, koja je napisana na Sekeljevu zavičajnom novoštokavskom ikavskom idiomu bačkih Hrvata Bunjevaca, a tiskana je u pjesnikovoj matičnoj domovini Hrvatskoj (Rijeka, 1991.). Već dvije godine poslije (1993.) objelodanjeno je drugo izdanje te pjesničke zbirke. Nakon izostanka s književne scene koje je trajalo gotovo jedno desetljeće, Sekelj objavljuje svoje novo djelo – poetsku dramu »Uzmi dodaj« (Subotica, 2002.). Tim se svojim djelom vratio suvremenom hrvatskomu književnomu jeziku. Odmah sljedeće 2003. godine tiskano je i 3. izdanje pjesničke zbirke »Rič fali«. Bio je to uvod u Sekeljev ponovni povratak poeziji. Najnovija zbirka pjesama »U izmučenim riječima« opet je napisana na suvremenom hrvatskom standardnom jeziku. Tako knjiga »Rič fali« u okviru Sekeljeva književnoga opusa predstavlja jedinstven izlet u sfere dijalekatne književnosti.

VIŠESLOJNOST POETSKOGA IZRIČAJA: Dobar poznavatelj Sekeljevih književnih djela nerijetko ostaje zatečen višeslojnošću njegova poetskoga izričaja. Sekeljevo je stvaralaštvo upravo prepoznatljivo po tom što ga je moguće

iščitavati na više načina. To je dominantna značajka i njegove knjige naslovljene »U izmučenim riječima«, pa je izbor jednoga od mogućih pristupa toj pjesničkoj zbirci uvijek i nedvojbeno subjektivan.

Knjiga pjesama »U izmučenim riječima« sastoji od triju tematskih cjelina naslovljenih »Homer izbora imao nije«, zatim »U gluho, nijemo neko doba riječi« i »Tuga poput piga«. Već na početku prve tematske cjeline, pjesnik na sarkastičan način naznačuje koliko je malen interes suvremenoga čovjeka za poeziju: *Izdao sam / nekoliko zbirki pjesama / među kojima najpoznatija je / ona još / nenapisana.* Taj je sarkazam još izraženiji u stihovima sljedećega poetskoga ulomka, u kojima glavnu ulogu ima prašina, kao jedina zainteresirana za njegove knjige koje, poslagane na policama, više nitko ne uzimlje u ruke: *Onda će jednoga dana / spremačica nježno obrisati načitanu prašinu / sa vaših korica.* Pjesnik osjeća da i sam dije- li sudbinu svoje poezije, svojih knjiga.

Sam sebe doživljava odbačenim, suvišnim, ostavljenim, drugima nezanimljivim: *Kada, primjerice, kažem: knjiga / iskazujem i ispisujem sebe.* U tom pjesnik nalazi i jedan od razloga svoga skromnoga materijalnoga stanja, a skučenost svoga stambenoga prostora na domišljat način uspoređuje s brižljivo sastavljenom minijaturnom haiku pjesmom: *Moja kuća / na Istočnoj obali Paličkog jezera / kao / haiku pjesma.*

Da bi preživio, pjesnik se mora suočavati sa svakodnevnim poteškoćama koje donosi život: *Noću dilema / stara / cijepati drva / prije ili poslije / pisanja poezije? Premda ga životna situacija u kojoj se nalazi rastužuje, nema joj se snage oduprijeti. Pjesnikovo je poimanje svijeta fatalističko, ili barem determinalističko, o čem svjedoče sljedeći stihovi: I onako je unaprijed / sve namješteno i riješeno. Unatoč tomu, s porugom se prisjeća onih koji na njegovo pjesništvo gledaju s prijezirom, smatrajući ga ljenivcem i neradni-*

kom. Takvima su namijenjeni gorki stihovi kojima završava prva tematska cjelina: *Misle kako je lakše / pjesme pisati / nego drva cijepati. / Jedino Homer / izbora nije imao. / Neki vele / da je bio slijep.*

PJESNIKOV ODNOS PREMA UMJETNOSTI RIJEČI: Odnosom prema riječi, prema umjetnosti riječi, Sekelj je zaokupljen i u drugoj tematskoj cjelini, naslovljenoj »U gluho, nijemo neko doba riječi«. Sukladno tomu, ne iščezavaju ni piščevi osobni egzistencijalni strahovi, koji nisu uvjetovani samo oskudnim materijalnim položajem nego i društvenim događanjima u sredini u kojoj živi. Sa strahom primjećuje: *Novi poredak kao bauk Suboticom kruži.*

No i dalje je okupiran pjesništvom, a njegovi stihovi s vremena na vrijeme prerastaju u svojevrstu poeziju apsurdna, anti-poeziju: *Riječi / potrebu / za velikom nuž-*

dom? / Izrazite se na vrijeme, / zato sam ovdje / ja. Sumnja u vlastite stvaralačke moći kulminira u trećoj tematskoj cjelini, što u pjesmi »Traženje« rezultira tjeskobom, pače i makabričnim raspoloženjem: *Nemojte me tražiti mene u pjesmi nema. / Drugi crvi oko mene / kolo vode.* Omiljena pjesnikova figura etymologica, poznata iz poetske drame »Uzmi dodaj«, susreće se i u ovoj pjesničkoj zbirci, u pjesmi »Uzalud«: *Uzalud u meni / bronca o broncu, bronca.*

Pjesnika preplavljuje »tuga poput piga«. Ikavizam *piga* (nasuprot standardnojezičnomu *pjega*) jedini je ikavizam koji je u ovoj zbirci Sekelj preuzeo iz svoga bunjevačkohrvatskoga govora, odnosno novoštokavskoga ikavskoga dijalekta. Zato je taj ikavizam tim snažnije stilski obilježen i znatno prilagođeniji potrebama stiha i autorova poetskoga izričaja od je-

kavizma *pjega*.

Inače u jezičnom smislu ovu pjesničku zbirku karakterizira vrlo mali, gotovo zanemariv broj dijalektalizama. Osim spomenutoga ikavizma *piga*, tu još možemo uvrstiti pridjev *soparan* u značenju 'postan, nemrsan' (s glasovim promjenama *suhoparan* > *suoparan* > *soparan*), te zamjenički oblik *čega* u službi akuzativa, npr. *na čega bi svijet sličio* (umjesto *na što bi svijet sličio*), *na čega bi mirisale pjesme* (umjesto *na što bi mirisale pjesme*). Pri tom je važno istaknuti da je Sekeljev hrvatski standardnojezični izričaj u ovoj najnovijoj knjizi još zreliji i razvijeniji nego u njegovim prethodnim književnim djelima. Takvim svojim odnosom prema hrvatskomu književnomu jeziku, književnik Sekelj nedvosmisleno traži i nalazi svoje mjesto u suvremenoj hrvatskoj književnosti.

Recenzija Sanje Vulić

O književniku Vojislavu Sekelju

Raznovrstan stvaralački opus

SEKELJ, Vojislav, pjesnik, romanopisac, dramski pisac, esejist, kritičar, publicist, pokretač, vlasnik, glavni i odgovorni urednik dvotjednika »Žig« (Subotica, 1946). U rodnom gradu završava osnovnu, Školu učenika u privredi i Višu tehničku školu. Zaposlenik je u Elektroremontu i Željezničkoj industrijskoj školi, gdje je jedno vrijeme ravnatelj, potom je predavač u Srednjoj tehničkoj školi (MEŠC). Početkom devedesetih godina 20. stoljeća počinje se baviti novinarstvom, isprve piše za »Glas ravnice«, glasilu DSHV, neko je vrijeme i ravnatelj toga lista, dopisnik je *HIN*-e i Radio-Zagreba, a zatim pokreće dvotjednik »Žig« (1994.-2000.), glasilu koje zastupa oporbeno stajalište Hrvata ovoga podneblja prema zločinačkom režimu S. Miloševića, ali i prema dijelu političkog »establishment-a« iz vlastitih redova.

Prve književne radove objavljuje sedamdesetih godina 20. stoljeća, a književne prikaze, kritike i eseje u »Čik-u«, »Rukoveti«, »Suvremeniku«, »Reviji«, »Oku«, »Književnosti«, »Subotičkim novinama«, »Hrvatskoj riječi« i dr. Posebno zapaženo djelo mu je zbirka pjesama »Rič fali«, u njemu zauzima stvaralački odnos prema idiomu zavičajne, bačke, bunjevačke ikavice, propituje unutar nje mogućnosti i do-sege svoga pjesničkoga govora, ne odbacujući intimitu i ne prežuci od univerzalnih tema. Ontologičnost i zaokupljenost te-

meljnim pitanjima egzistencije iz prethodnih pjesničkih zbirki (»Djetinjstvo«, »Sad znaš sve«, »Poljubac izdaje«) zamijenio je za još uvijek neistraženi svijet materinskog govora. U dva, do sada tiskana, romana razmatra prizore što su prethodili raspadu prethodne države (»Daleka zvona«), a potom ratne i poratne traume ljudi iz okruženja u kojem, još uvijek, bolesnici nisu u bolnicama, ludaci u ludnicama, mrtvaci u grobnicama (»Uzmi dodaj«). Prevođen je na mađarski, njemački, slovački, rumunjski, slovenski, makedonski, albanski, engleski i francuski jezik. Član je Društva hrvatskih književnika.

Djela:– »Djetinjstvo«, Subotica 1972; – »Sad znaš sve«, Subotica 1979; – »Dalekazvona«, Subotica 1983; – »23 kritike«, Subotica 1988; – »Poljubac izdaje«, Subotica 1989; – »Rič fali«, Rijeka 1991, Subotica 1993, 2003; – »Uzmi dodaj«, Subotica 2002; – »MMV I, II«, Subotica 2005.

Literatura: – A. Sekulić: Književnost podunavskih Hrvata, Zagreb 1996, 188, 193, 405, 441, 493; – P. V.: Sekelj, Vojislav Lek-sikon hrvatskih pisaca, Zagreb 2000, 631-632; – M. Miković: Život i smrt u gradu, Subotica 1999, 114, 149, 168, 177-180, 182-184, 186-190; – J. Melvinger: Zavičajna ikavica Vojislava Sekelja ili klas i talas kao utopija izvornog smisla, Rukovet, 11-12, Subotica 1991, 741-757; – J. Melvinger: Zavičajna ikavica Vojislava Sekelja ili klas i talas kao utopija izvornog smi-

sla, Moderna i njena mimikrija u postmoderni, Zagreb 2003, 305-328; – N. Zelić: Promocija romana Uzmi dodaj Vojislava Sekelja u Zagrebu, Klasje naših ravni, 3-4, 2003, 68; – S. Vulić: Neobična poetska struktura, Klasje naših ravni, 3-4, 2003, 68-73; A. Lederer: Poetska drama, Klasje naših ravni, 3-4, 74-75; – M. Miković: Iznad neba žito, Subotica-Zagreb 2003, 12, 28, 35, 36, 39, 45, 46, 53, 155, 162, 265; – S. Vulić: Dijalekatne i nedijalekatne značajke hrvatske književnosti u dijaspori na panonskom prostoru, Klasje naših ravni, 1-2, 2004, 3-22.

M. Miković

Savo Zlatić, »Poslali su me na Kordun«, Zagreb, 2005.

Ratni dnevnik partizanskoga liječnika

Na Kordunu Savo Zlatić stvara partizansku liječničku službu, a formirao je bolnicu na Petrovoj gori * Zlatić je vodio dnevnik od osnutka bolnice do konca 1942. godine * U dnevniku je osim opisa rana i stanja pacijenata, Zlatić pisao i o aktualnim događajima na bojišnici te zabilježio vlastite refleksije na pojedine procese u partizanskom pokretu * Zapisima Save Zlatića koristit će se osim povjesničara i znanstvenici drugih struka

Piše: Zdenko Samaržija

Savo Zlatić rođen je 1911. godine u Lanišćima u Istri. S obitelji se u ranom djetinjstvu seli u Zagreb gdje se obrazuje. Studij medicine prekinuo je jednim drugim studijem, trogodišnjem u srijemskomitrovačkoj kaznionici. Prijateljivao je u zatvoru s mnogim ustašama, a zajedno sa zatočenim komunistima Mošom Pijade, Otokarom Keršovanim i Jovanom Veselinovim izdavao je ilegalni list »Udarnik«.

Kada je Zlatić izašao s robije, nastavio je studij i počeo intenzivnu suradnju s Josipom Brozom. Bio je u vrhu zagrebačkih i hrvatskih komunista, a prvih dana antifašističke borbe odlazi na Kordun, gdje stvara partizansku liječničku službu. Formirao je bolnicu na Petrovoj gori, prvu antifašističku bolnicu u porobljenoj Europi. Bolnica je djelovala na dvije lokacije i to cijeloga rata. Niti jedan ranjenik iz te bolnice nije pao u ruke neprijatelja.

DNEVNIČKI ZAPISI: Zlatić je vodio dnevnik od osnutka bolnice do konca 1942. godine. Zašto je šezdeset godina čekao na izdavanje, posebna je priča. Ono sjajno u knjizi su gramatičke greške i, danas bi rekli, pravopisne ne-

dosljednosti. Dakle, osim što je prvo-razredno svjedočanstvo hrvatskoga antifašizma, zapisima Save Zlatića koristit će se osim povjesničara i znanstvenici drugih struka. Osim opisa rana i stanja pacijenata, Zlatić je pisao i o aktualnim događajima na bojišnici te zabilježio vlastite refleksije na pojedine procese u partizanskom pokretu.

POLITIČKA AKTIVNOST: Zlatić se radom isticao još u predratno doba, u razdoblju ilegale. Bio je vijećnik Prvog zasjedanja ZAVNOH-a, a nakon svršetka rata Savo Zlatić zauzimao je mnoge odgovorne funkcije. Bio je u diplomatskoj službi u Tirani od kolovoza 1946. do lipnja 1948. godine.

Bio je ministar lake industrije jugoslavenske vlade i zbog različitih koncepcija svjetskog komunističkog pokreta od Josipa Broza nekoliko je godina tamnovao na Golom otoku, nakon čega se, u razdoblju komunizma, nije više aktivnije bavio politikom. Uređivao je časopis za farmakoterapiju, od 1965. pa do 1980. godine te se bavio teorijom šahovskih problema. U tom je dijelu šahovske igre Savo Zlatić doživio svjetsku afirmaciju. Izdao je dokumen-

Savo Zlatić

te Druge konferencije KPH za okrug Karlovac 1942. godine, a godine 1996. sudjeluje u inicijativnom odboru Društva »Josip Broz Tito«. Cilj Društva je okupljanje onih koji osjećaju potrebu promoviranja pouke Titova vremena i poštuju Josipa Broza Tita.

Ulomci iz dnevnika

1941.

četvrtak, 25. Perna. Čitav dan pregledi. (...) 11-g. djevojčica pogođena hitcem u glavu u predjelu lijeve parietalne kosti, koja je razmrskana. Vidi se mozak koji pulsira. Drugo tane prošlo kroz lijevu stranu grudi nešto lijevo i gore od srca.

srijeda, 31. XII. Za gradnju. Prematam ranjene. Dolaze tri nova iz Kirina. Jedan drug, Jandre Korkut ranjen je parčetom granate kroz vrat. Razbijena potkoljenica i ozlijeđena d. natkoljenica. Drugi drug ranjen je u lakat isto granatom. Obje kosti i zglobovi smrskani; Treći ranjen u vjeđu 1. oka i u list noge. Rane nisu opasne. Prematam sve ranjene. Navečer dolazi Čane. Iz daljine puca artiljerija. Čekamo Novu Godinu. Brado svira gitaru. Maca pjeva sevdalinke. Dočekasmo 1942. godinu!

1942.

utorak, 13. I. Oko 11 h dolazi Milovan i javlja da je Vojnić jučer pao. Cjelokupna posada od 400 vojnika, koja je pokušala probiti se iz opsade zarobljena je. Odmah krećemo Ilija, Brado i ja u Vojnić. Prvi grad koji smo osvojili! Spavam kod Ilije i to loše, jer je mekano i pretoplo.

subota, 9. V. Ustaše zaposjedaju Petrovac i Selakovu poljanu. Započela je ponovno ofenziva na Petrovu Goru, ali nam to još nije jasno. Radi se i pakuje part. materijal.

srijeda, 13. V. Opet u štabu I. odreda. Donosimo odluku da se sutra ujutro pod svaku cijenu probijemo, a da se dio part. aktivista pokuša probiti još u toku noći. Čitavu noć pakleno puca. Prebacujemo se iz štaba I. odreda u logor Radonje, a odanle u logor Vojnišnice. Kasno je. Idem zajedno s trećim bataljonom. Ne spavamo čitavu noć. Kiša pada.

Anakronost petokrake prizme

Spektar ima šest temeljnih boja

*Semiotika je danas sve, ili ukinite sve boje, neka je sve sivo poput stvarnosti svakidašnjice
ili molimo šesterokraku pravilnu prizmu, jer spektar ima šest boja **
Zadovoljavamo se ljubičastom, ma što ona značila u semiologiji

Piše: Milivoj Prčić

Kada je sedamdesetih godina prošloga stoljeća čarobnu kocku izumio Mađar *Rubik*, a koja je dobila naziv po izumitelju, ta je igračka postala svjetsko čudo, koju su svi okretali lijevo-desno, ali ju je rijetko tko uspio sastaviti ispravno. Bila je šarena ali u bojama bez ikakve simbolike.

Nakon prvog, i jedinog do sada, Ustava Socijalističke Autonomne Pokrajine Vojvodine 1974. godine, a kojega je zgazila »jogurt-revolucija«, RTV Novi Sad je promovirala svoj »zaštitni znak«, peterostranu jednodimenzionalnu prizmu u gornjem lijevom dijelu ekrana u boji, koji su već tada prevladali crno-bijele.

RASPODJELA BOJA: Neki su mudraci tadanjih vremena krake obojili po svom razumijevanju semiotike (ili semiologije) tako što je prvi dio dobio crvenu boju, valjda kao simbol KP a »jednog« jezika, srpsko-hrvatskog ili hrvatsko-srpskog. Potom je došla žuta boja kao znak Rumunja, zelena kao boja Mađara, narančasta kao boja Rusina i dakako modra kao simbol Slovačka. A sve to pod »firmom« da se Vlasi ne dosjete, kaobajagi jezika naroda i narod-

nosti Vojvodine, i to ravnopravni kao boje na prizmi – dobar »štos«. I to je tako trajalo, trajalo, čarobnih pet boja prizme sve do 5. listopada tj. Slobopada, da ne povjerujete!

DOS je barem u početku svoje vladavine uspio, ipak, poznavajući semiotiku (semiologiju) ukinuti sve boje, ostala je prizma sa sivim krakima, peterostrana, do prije godine dana, ali onda dolazi nova koalicijska vlada i vraćaju se boje peterokrake prizme u aktualnost, kao što možemo vidjeti svakog dana na RTS OOUR NS (da se malo staromodno izrazimo) a ustvari se i ne zna pravi pravni status pokrajinske televizije. **PRAVILO U SVIJETU OPTIKE:** Vlađajući DOS je 2003. mogao svakako namjesto sive peterokrake prizme postaviti na ekran šesterokraku prizmu, koja je i pravilo u svijetu optike, jer se boje prave prizme pod sunčevim zracima prelamaju po sljedećem rasporedu: crvena (s najvećom dužinom vala), potom narančasta, žuta, zelena, modra i ljubičasta (s najkraćom valnom dužinom).

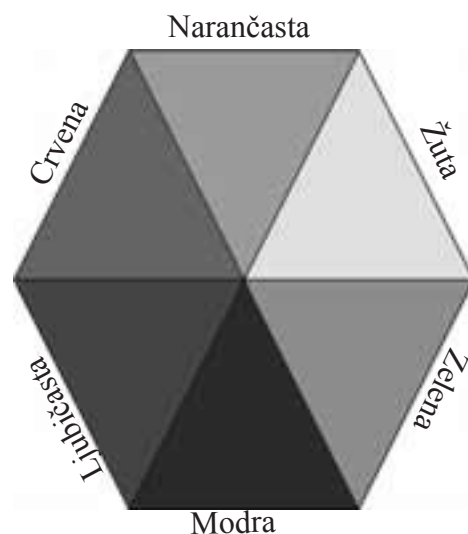
Htjeli smo samo reći kako bi trebali biti jednako pravni jezici Vojvodine u sva-

kodnevnoj i službenoj uporabi, hajmo po valnim dužinama: srpski, rusinski, rumunjski, mađarski, slovački i hrvatski, s najkraćom valnom dužinom, ali ne i najmanje važan u svom doprinosu kulturi, a Hrvati svakako i kao negdanji konstitutivni narod SFRJ-SAPV, a sada nacionalna manjina sa svojim HNV-om, sve po redu i zakonu, a čak i s, pokraj Mađara, jedinom političkom strankom.

NOVI VOJVODANSKI »BRAND«: Semiotika je danas sve, ili ukinite sve boje, neka je sve sivo poput stvarnosti svakidašnjice ili molimo šesterokraku pravilnu prizmu, jer spektar ima šest boja. Zadovoljavamo se ljubičastom, ma što ona značila u semiologiji (koliko znamo ništa posebnog, osim što ima najkraći val).

Dakle, šesterokraka pravilna prizma s punim spektrom boja bila bi dostojna Vojvodine, vjerujemo jednom nanovo, u modernom smislu te riječi, kao europske regije.

Rubikova kocka je negda osvojila cijeli svijet, a ovakva šesterokraka bi mogla lako postati novi vojvodanski »brand«, lako prepoznatljiv na svakom proizvodu iz Vojvodine. Sve, samo ne užasnu retrogradnost mudrosti nepoznatih mudraca s TV NS iz 1974. godine!

Mogući logo TVNS:
ravnopravnost prikazana geometrijski

Hrvatski filmovi na Međunarodnom festivalu u Kopenhagenu

Filmovi Ogreste i Sviličića predstavljaju Hrvatsku

Višestruko nagrađivani film »Tu« redatelja Zrinka Ogreste i film »Ognjena Sviličića« »Oprosti za kung-fu« predstavljat će Hrvatsku na Međunarodnom filmskom festivalu u Kopenhagenu od 18. do 28. kolovoza koji će posebnu pozornost posvetiti kinematografijama zemalja s prostora bivše Jugoslavije.

Poseban program »Ex Yugo: Reality Check« sastojat će se od središnjih filmskih naslova nastalih

na tim prostorima u posljednjih desetak godina. Izbornici su odlučili da Hrvatsku predstavljaju međunarodno nagrađivani film »TU« redatelja Zrinka Ogreste i »Oprosti za kung-fu« Ognjena Sviličića, prikazan prošle zime u Forumu mladih autora berlinskog festivala.

Srpsku kinematografiju predstavljat će Emir Kusturica sa svojim posljednjim filmom »Život je čudo« te film Gorana Paskaljevića »Bure baruta«.

U otvorenoj diskusiji, koja će se voditi u povodu tog programa, Hrvatsku će predstavljati Zrinko Ogresta.

Scena iz filma »Oprosti za kung-fu« Ognjena Sviličića

»Špancirfest« – Festival Varaždina i Varaždinaca

Nastupi izvođača iz šesnaest zemalja s čak pet kontinenata

U Varaždinu će se od 26. kolovoza do 4. rujna održati sedmi po redu gradski festival »Špancirfest«. Na četiri pozornice, te ulicama i trgovima starogradske jezgre tijekom 10 dana bit će izvedeno 150 programa. Od nastojanja TZ grada Varaždina da se napravi događaj koji će, zrcaleći povijest grada, bar nakratko oživjeti starogradsku jezgru manifestacija je evoluirala u jedinstveni hrvatski festivalski događaj.

Tijekom deset dana festivala u Varaždinu će nastupiti izvođači iz šesnaest zemalja, s čak pet kontinenata, pa se bez imalo ustručavanja može reći da će tih dana u Varaždinu pulsirati ritam svijeta. Organizatori su se potrudili da ciljano dovedu izvođače koji će svojim specifičnim izričajom posjetitelje povesti u glazbeno putovanje globusom. Frenetični ritmovi Afrike (Adi kanfo iz Ghane), eksplozija emocija flamenka (Puerto Flamenco, iz španjolske kolijevke flamenca – luke Guadalquivir), steel bubnjevi Tri-

nidadada (L'acousteel), kontemplacije indijskih plesnih pokreta (Snehalatha Kandan & Bharathanatyam Dance Group), melodioznost gospela Afroamerikanaca (Voices of praise iz SAD-a)... samo su neki od putokaza ovogodišnjega »Špancirfest«-a. Ta će se glazbeno šetnja svijetom zaključiti nastupom TerraFolka – dobitnicima prestižne nagrade World Music Audience Award koju dodjeljuje BBC Radio 3.

Iz knjige »Lira naiva 2005«

Zlatko Gorjanac

Cirenci

U zemlje utkane godine i godine
rada, muke, nevrimenta, tuge,
ljutnje su bile tvrde
al je stoje narod moj.

U zemlje tila slomita
od boli, patnje, rata i kuge,
duša je čekala svitli danak svoj.
Na čelu duboke brazde;
svaka je jedan put
a put neprigledna slika.
Uvik služe, nikad gazde
od čovika do čovika,
od vika, do vika.

I vična čežnja za vremenom dobrim;
za kišom, za suncem,
za godinama rodnim.

I padovi i podizanja
ko Šimun Cirenac
nevoljko križ uzimaše,
na križ paora natiraše,
strpljivo ga nosio narod moj
i sad ga nosi

kroz trnje, kroz drače,
dok se bol priljiva iz čaše.
Al opet se moljitva i pisma čuje
i kad se pod križ spada,
i kad se znoj sa krvlju miša,
i kad duša plače.

Zlatko Gorjanac je rođen u Somboru 1974. godine gdje je završio srednju tehničku školu. Početkom devedesetih osniva rock grupu »Čuvari Vremena« za koju piše glazbu i tekstove. Od 2000. godine svira u tamburaškom sastavu »Bereški tamburaši«.

Pjesme su mu objavljivane u katoličkom mjesečniku »Zvonik«, kalendaru »Subotička Danica« i somborskom listu »Miroljub«.

Dopisnik je tjednika »Hrvatska riječ«, a povremeno surađuje i u katoličkom mjesečniku »Zvonik« te u somborskom listu »Miroljub«.

Član je Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Silvije S. Kranjčević« u Bačkom Bregu. Sudjelovao je na prvom i drugom susretu pjesnika »Lira naiva«.

Fischerspooner

Odyssey Capitol, 2005.

Fischerspooner je electro-pop duo iz New Yorka koji čine, kako je to u njihovu imenu sadržano, klasično obrazovani glazbenik *Warren Fischer* te video-umjetnik i glumac eksperimentalnoga teatra *Casey Spooner*. Nastali su 1998., a četiri godine na valu glazbenih trendova uspijevaju doći na zapažena mjesta top ljestvica singlom »Emerge« te zatim i albumom »#1«.

Sredinom ove godine, Fischer i Spooner pojavili su se s novim albumom naslovljenim »Odyssey«, najavljujući potez odmicanja od, do tada, za njih prepoznatljive forme, uvodeći tako u svoj zvuk elemente rock glazbe. Ovakav postupak, koji je blizak i njima žanrovski srodnim istomišljenicima poput Ladytrona ili LCD

Soundsystema, stupa na plesne podije kroz »odiseju« 11 novih skladbi. Pa, krenimo redom.

Najbolja i sasvim logično odabrana kao prvi singl »Just Let Go« definira gore ispisane stilske promjene, ali nas i upoznaje s činjenicom kako pokraj prisutnosti zvuka električne gitare ili basa, Fischerspooner ipak ostaju u domenu prijašnjeg izričaja. Sintetički basovi i ritmovi i dalje predstavljaju okosnicu njihovih pjesama – »Cloud«, »Never Win« i »A Kick In The Teeth« samo su replike njihovih klupskih hitova iz bliske prošlosti. Zanimljiv ritam naredne pjesme »Everything To Gain« čini se kao pokušaj zaobilaženja jednolične matrice, dok nas pjesme koje slijede »We Need A War«, (čiji tekst čini poema *Susan Sontag*), »Get Confused« i »Wednesday«, iako u potpunosti opremljene pop melodičnošću i dobro producirane, vraćaju na stara i pomalo dosadna iskustva electro popa. Na istoj stilističkoj liniji egzistira i ostatak albuma (new orderovska »Happy«, lagana »Ritz 107«, efektima prezasićena »Circle«) ne pomažu ni gostovanja imena poput poznate hit *Linda Perry* ili Madonninog producenta

Mirwaisa.

U suvremenom supermarketu glazbenog tržišta, gdje se može naći doista svašta, Fischerspooner nalazi svoje mjesto, au prilog tome stoji i njihov glasoviti nakladnik Capitol. Ipak, sudeći prema ovom albumu lako bismo ih mogli pamtit i samo kao zanimljiv rival glazbe i imidža (ovom posljednjem duguje prijašnja karijera Caseya Spoonera) s nekoliko, iz takvog sustava nastalih, hitova. Ne bi bilo loše, da nas u budućnosti razuvjere te sadržajnijim i bogatijim uratkom, a shodno svom odličnom prvom albumu, dokažu da mogu više i bolje...

D. B. P.

Antun Masle (1919.-1967.)

Antun Masle, slikar, rođen je 1. rujna 1919. godine u Orašcu gdje je završio osnovno školovanje. Pohađa gimnaziju u Dubrovniku, a 1938. upisuje Akademiju likovne umjetnosti u Zagrebu u klasi prof. *Marina Tartaglie*. Kasnije prelazi u klasu prof. *Vladimira Becića*. Diplomirao je 1942. godine i studij nastavio u specijalki kod istog profesora. Od 1964. priredio je niz samostalnih i skupnih izložbi sa slikarom *Đurom Pulitikom*, s kojim je godinama drugovao. Godine 1963. samostalno je izlagao u New Yorku (Long Beach Public Library Art Gallery).

Umro je 20. kolovoza 1967., ostavivši iza sebe veliki slikarski opus. U povodu 30-te godišnjice Masline smrti, Družba Braća hrvatskog zmaja u Dubrovniku podigla mu je spomen-ploču u ulici Nikole Božidarevića br. 9, na kući u kojoj je živio i stvarao od 1955. sve do smrti.

Slikarstvo Antuna Masle prošlo je dug put od sirovog kolorizma predakademyjskih učenja u krugu oko *Koste Strajnića*, preko postakademske tonsko-kolorističke razrade kasnih četrdesetih, pa preko intimističke stišanosti i odmah zatim ekspresionističko-fovističkog bujanja pedesetih godina, do »sive palete« sa samog početka šesdesetih i konačnog prijeloma prema slojevitim, pastoznim strukturama slike koje će Masle zadržati, istraživati i razrađivati sve do svoje rane smrti.

Neprestano ostajući u krilu figuracije i tražeći veze s tradicijom, posebno »francuskom« poetikom *Rouaulta*, *Matissea* i kasnije *Chagalla* (sa stalnim razmišljanjima o *Van Gogh*u) ali ne zanemarujući ni domaća ranija i neposredna iskustva ekspresionističkih tenzija, u prvom redu *Joba*, *Konjo* i *Stupice*..., Masle neprestano traži samoga sebe, pa vjeran svojoj osebnosti viziji umjetnosti i svjestan odgovornosti umjetničkog poziva, teži samosvjesnom definiranju unutrašnjeg svijeta i potpunom (vlastitom) ovladavanju viđenog.

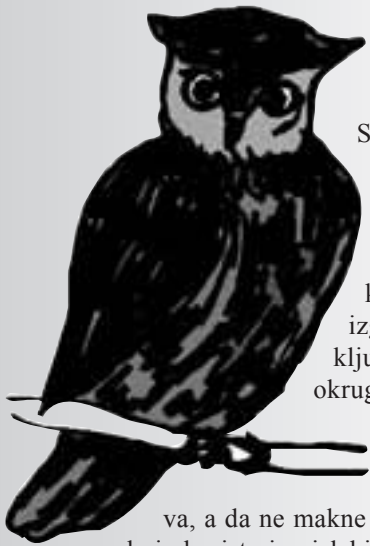
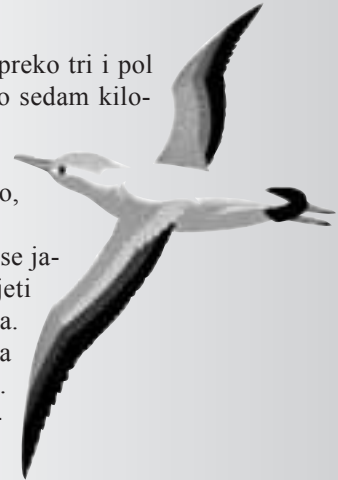
HRCKOVA SVEZNALICA

Uređuje: Ivana Petrekanić Sič

JESTE LI ZNALI?

Albatros je krupna ptica s iznimnim rasponom krila i to čak preko tri i pol metra. Dugačak je metar do metar i dvadeset a može težiti do sedam kilograma. Trup mu je zbijen i snažan, vrat kratak, glava malena i naoružana dugačkim kljunom koji je pri vrhu povijen, kukast. Noge, koje se nalaze nazad, imaju po tri prsta povezana širokom kožicom. Na glavi i trupu perje mu je bijelo, dok je na krilima crno, a kljun mu je svijetloružičast ili žut.

Ovaj neumorni letač napušta otvoreno more samo kada mu dođe vrijeme da snese jaje. Može cijeli dan pratiti brod i da se ne spusti na more. Samo će navečer sletjeti na valove gdje će provesti noć. Hrani se sipama, ribama, mekušcima, rakovima. Ne može roniti, čak ni na skromnu dubinu. Albatros leti nesmetano čak i kada snažni tajfun vitla morskom površinom. Zbog te izuzetne otpornosti spada u ptice koje prkose nevremenu, u burnice.

Sivi ćuk je vrlo česta naša sova. Dugačak je oko dvadeset i dva centimetra, od kojih osam otpada na rep. Tijelo mu je zdepasto, zbijeno, vrata gotovo i nema, glava mu je debela, a rep kratak, dok mu zaobljena krila daju nekakav nezgrapan i masivan izgled. Na velikoj i okrugloj glavi ističu se kljun i oči. Kljun je snažan. Veoma krupne i okrugle oči postavljene su čeonu i čine se nepomičnim. Njihovo je vidno polje ograničeno na 180 stupnjeva, ali glavu može okrenuti za preko 270 stupnjeva, a da ne makne tijelom. To su oči noćne životinje, oči koje koriste i najslabiju svjetlost odsjaja zvijezda, vidna im

je oštrina pet puta veća od čovjekove. Krila su mu veoma razvijena. Perje je dugačko i mekano poput svile. Omiljena boravišta su mu ispod krovova, u dupljama ili pukotinama. Danju se krije a izlazi u sumrak.

Priredio: Zoltan Sič

Dječje radove odabrali: Ljubica Suturović i Arsen Čosić

LJETNI PRAZNICI

Za vrijeme ferija ću ići na more.

Tamo ću se kupati, igrati loptom i praviti kule od pijeska. Kod kuće ću se igrati s drugovima, slavit ću rođendan, čitati »Smib« i »Hrcka«.

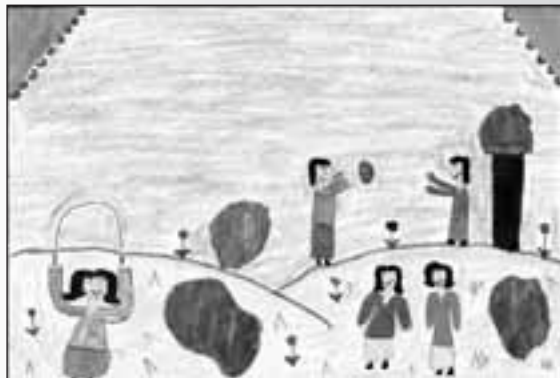
Kod bake ću se igrati, pomagat ću baki skupljati jaja, brat ću trešnje i višnje i hranit ću piliće.

Volim ferije jer mogu biti sa svojom obitelji.

Petra Orčić, 1h, OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Vladimir Knežević, III. c.,
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

Suzana Ovari, III. b., OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

NA OBALI RIJEKE

Jednom sam sjedila na obali i posmatrala smirenu rijeku.

Na obali gdje sam sjedila bio je privezan čun. Trava je bila zelena i meka. Sjedila sam ispod dva velika stabla. Rijeka je bila široka. Na drugoj strani rijeke bilo je nekoliko kuća. U tom malom selu na drugoj strani rijeke bila su dva čuna.

Rijeka je bila plava zato što je nebo bilo plavo. Ja sam posmatrala i razmišljala kako bi bilo kada bih blizu stanovala, pa da se svaki dan odmaram gledajući rijeku. Bilo je tako mirno.

Svaki dan sam išla promatrati rijeku. Obično sam je promatrala nekoliko minuta. Osjećala sam se lijepo i ugodno gledajući je.

Marina Crnković, 1la, OŠ »Matija Gubec«, Tavankut

Vladimir Knežević, III. c., OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

MENI DRAGA OSOBA

Meni draga osoba je moja prijateljica Lidija.

Ona ima veliko srce i rado bi darovala nekom svoje prijateljstvo. Ona je lijepa i nije sebična.

Kad odem kod nje, igramo »lastiša« i slušamo muziku. Kad nam dosadi igra »lastiša«, pojačamo muziku i plešemo. Ponekad se Lidija dosjeti da se možemo igrati »šarenih jaja«. Kad se više ne igramo, ja odem kući, jedem, pa obučem kupaći kostim i idemo se kupati kod Ivane.

Takve dane provodimo samo ljeti.

Sanela Stantić, 1la, OŠ »Matija Gubec«, Tavankut

Danijel i Nikola, IV. c., OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

Vladimir Knežević, III. c., OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

Napredak tehnološke znanosti

Digitalni život

U posljednjih tridesetak godina naša svakodnevica je unaprijeđena brojnim tehničkim izumima koji su bitno izmijenili način življenja

Piše: Dražen Prčić

Vratimo li se u prošlost, samo četiri desetljeća unatrag u sredinu šezdesetih godina prošloga stoljeća, i usporedimo tehnologiju ondašnjeg doba s današnjim »digitalnim boom-om«, uvidjet ćemo kako se radi o golemoj razlici u korist suvremene tehnološke znanosti.

Od izuma prvih strojeva pa sve do »nedavno« kontinuirano je rabljena analogna tehnologija, ali je u posljednjoj dekadi 20. stoljeća započela era »digitalizacije« koja sve više uzima maha i osvaja i najsiri-mašnije dijelove svijeta. »Globalno selo« je danas povezano i »bez žica«, a komuni-cira wireless...

SEDAMDESETE: Po mnogim analitičarima suvremene povijesti period između 1970-80. godine prošlog stoljeća bio je jedan od najboljih u cijelom vijeku opće modernizacije i razvitka čovječanstva. Četvrt stoljeća nakon najvećeg svjetskog rata, stvari su se konsolidirale u mnogim zemljama, znanost je uznapredovala i

te se namjesto jednog jedinog kanala državne televizije moglo gledati još nekoliko različitih programa. U istom periodu, uz TV, uznapredovali su i ostali »kućanski strojevi«, prije svih perilice rublja, hladnjaci, štednjaci, usisavači i ostali neizbježni pomagači jednog suvremenog domaćinstva. Uz tehničku pomoć život je postao laganiji, a i dobro vrijeme i stabilan dinar donijeli su blagostanje velikoj većini. **OSAMDESETE:** U drugoj polovici ovog perioda, negdje poslije 1986. godine, započinje revolucionarna era pojave video recordera (snimača) i njihove skromnije

inačice playera (reproduktora) unaprijed snimljenog programa (ponajviše filmova). Revolucionarni izum koji je omogućio gledanje novih filmova u kućnoj idili naslonjača ili još komfornijeg ležaja, gotovo je, u jednom trenutku, uništio cjelokupnu kino industriju. Opća pomama za video vrpca-ma donijela je i novo zanimanje (videote-kar).

U sljedećim godinama, usporedo s razvojem TV tehnike, sve više maha uzima i razvitak photo i video aparature, koja s vremenom postaje sve pristupačnija i najširim masama. Pojavljuju se brojne varijante jeftinijih (komercijalnijih) photo aparata i kamera, i stara (teška) »artiljerija« polako gubi bitku s modernim inačicama.

DEVEDESETE: Posljednja dekada prošlog stoljeća donijela je mnoštvo novina koje su apsolutno zavladaile našom svakodnevicom, oličenih u glavnom kontekstu sveopće digitalizacije življenja. Pojava računara u našim životima, ponajprije onih prvih jednostavnijih, a potom i PC generacije, izbrisala je gotovo cijelu stoljetnu analogiju oličenu u starim, dobrim pisaćim strojevima. Monitori su zavladaile našom stvarnošću, jer danas se radi gledajući ekran, a poslije, u slobodnom vremenu, ponovno »buljimo« u ekran »kutije koja

život znači«. Uz sveopći razvoj digitalnog boom-a, uslijedio je i revolucionarni izum bežičnog telefoniranja, tzv. mobilna telefonija. Od prvih glomaznih i preskupih aparata (u trenutku pojave na našim prostorima cijena priključivanja na mrežu je iznosila više od 10.000 DM), mobilna tehnologija danas je pristupačna svakom za zanemarivu cijenu uključivanja u sustav određenog operatera.

2000...: U godinama novog milenija u kojima danas živimo svakodnevni razvitak novih tehnologija više ne predstavlja nikakvo iznenađenje, jer brojni izumi naprosto su preplavili svjetsko tržište, dok se proizvođači utrkuju u borbi za prevlast među novim i starim kupcima tehničke i ostale robe. Sve je digitalizirano, od automobila do klima uređaja, a uz pomoć bankarskih kredita dostupno gotovo svima. Jer, digitalni život ima svoju cijenu...

Video telefon

Gledajući filmove iz šezdesetih i sedamdesetih godina mogućnost video telefoniranja činila se moguća samo u dalekoj budućnosti, ali samo par desetljeća poslije sve je to postalo realnost...

stvorene su brojne kapitalne stvari koje će pomoći napretku buduće tehnike.

Kao jedno od prvih »čuda«, govorimo isključivo o našim krajevima, pojavila se televizija u boji i poslije dugogodišnjeg »nerazlikovanja boja« na crno-bijelim prijamnicima, počela je masovna prodaja najnovijeg dostignuća tehnike. Usporedo s ovom novotarijom televizijske kuće su započele proširivati svoje programe i kanale,

Ronald Braus, mladi operni pjevač

Rovinjski bariton

*U rujnu izlazi prvi samostalni nosač zvuka ovog mladog, talentiranog umjetnika
rodnom iz najljepšeg istarskog grada*

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Za *Ronalda Brausa* (1973.) u skorijoj će se budućnosti sve više čuti, ali bi ipak točnije bilo reći ponajprije slušati, s obzirom da ovaj mladi operni pjevač svojim baritonom sve više skreće pozornost aktualne hrvatske glazbene scene. Rodom iz Rovinja, umjetnički put odveo ga je u smjeru Zagreba u kojemu danas živi i radi kao slobodni umjetnik.

► Kako je tekao vaš glazbeno-razvojni put od Rovinja do Zagreba?

Prve glazbene korake napravio sam u nižoj glazbenoj školi koju sam završio u svom rodnom Rovinju, da bi školovanje nastavio u Puli na višoj glazbenoj školi. Solo pjevanje sam počeo učiti u Zagrebu, u klasi *Renate Šeringer*, a zatim sam upisao Glazbenu akademiju na kojoj sam i diplomirao 2001. godine u klasi proslavljene primadone *Dunje Vejzović*.

► Kada ste službeno debitirali na glazbenoj sceni?

Bilo je to 1997. godine u Istarskom narodnom kazalištu u Puli, s ulogom Gaspara u operi »Ritak«, dok mi je sljedeća veća uloga bila u operi »Guilio Cezare« na otvorenju »Zagrebačkog ljeta«.

► Bez stalnog ste angažmana, što znači...

Znači da sam slobodan umjetnik i nastupam kao gost u svim opernim kućama u kojima se pokaže potreba za angažmanom.

► Jeste li gostovali i na našim prostorima?

Jesam. Gostovao sam u Beogradu i pjevao Papagena u »Čarobnoj fruli«, što sada radim u Zagrebu jer je nadolazeća 2006. godina u znaku Mozarta i u njoj će se obilježavati 250 godina ovog velikog kompozitora.

► Ljeto provodite u rodnom Rovinju, a zahvaljujući vama svake godine se na obližnjem Crvenom otoku dogodi izvanredni koncert, koji sam po sebi predstavlja iznimni kulturni događaj. O čemu je riječ?

U pitanju je tradicionalni koncert koji organiziramo svake godine na blagdan Velike Gospe, a na kojemu učešće uzimaju velika imena iz svijeta klasične, ali i ne samo klasične glazbe. Ove godine su na koncer-

tu gostovale: primadona Splitske opere *Cintija Hansel Bakić*, sopranistica koja je interpretirala Gershwinove skladbe, glumica kazališta »Komedija« iz Zagreba *Mia Elegović Balić*, koja je skupa sa mnom otpjevala duet iz mjuzikla »Kiss me, Kate«, *Zdenka Kovačić* veliko ime hrvatske estrade koja je nastupila u drugom dijelu ovog nesvakidašnjeg glazbenog događaja.

► Osim dueta s uvažanim gošćama, što ste Vi pjevali u solo nastupu?

Pjevao sam meni osobno dragog Figara iz opere »Figarov pir«, pa potom meksičke kancone (narodnih pjesama), te jedan dio iz sakralne glazbe u čast velikog blagdana.

► Dolazite iz male sredine, koliko je to predstavljalo prepreku u vašem glazbenom napredovanju do pozicija na koji-

ma se danas nalazite?

Istina je da se mnogo teže stiže iz manje sredine do uspjeha na većim scenama kakve su u velikim gradovima, ali s druge strane je to i stanovita prednost jer kada čovjek dolazi iz manje sredine nije privilegirani i ništa mu nije servirano, a što opet traži dodatno izražavanje kvalitete i osobnih vrijednosti kako bi se prevladala određena barijera uslijed promjene sredine. Zbog toga se moraš puno više mučiti, ali na koncu se to pokaže i adekvatno vrednuje na dijelu.

► Jedan od najljepših glasova hrvatske pop scene, Toni Cetinski dolazi također iz Rovinja. Postoji li mogućnost da u skorijoj budućnosti snimate neki duet?

To bi bilo vrlo lijepo i mislim da bi to mogla i trebala biti neka pjesma o našem lijepom gradu.

► U pripremi je i vaš prvi nosač zvuka...

U devetom mjesecu mi izlazi prvi samostalni nosač zvuka, CD sa skladbama talijanskog romantičarskog skladatelja *Franceska Paola Tostija*, na kojemu pjevam 16 romanci i to još nitko u Hrvatskoj nije snimio, te će to biti zajednički privijenac na našim prostorima.

Priprema za ulogu

Ukoliko se po prvi puta susrećem s određenom ulogom onda rad na njezinoj pripremi traje otprilike 2-2,5 mjeseca. Prvo počinjem raditi sam sa sobom, potom slijedi rad s korepetitorom, potom dirigentom i na koncu s režiserom. Uglavnom pjevam u originalu, ali se često glazbeni tekst prevodi poradi lakšeg razumijevanja publike.

Nadjevena pureća prsa na motovunski način

Specijalitet istarske kuhinje

Sastojci:

Za 4 osobe:

60 dag purećih prsa
20 dag svinjetine
10 dag purećih želudaca
5 dag pršuta
5 dag ribanca
20 dag kestena
1 grančica celerovog lista
1 jaje
10 dag pancete
1 dl crnog vina
1dl ulja
sol i papar

Opis:

Svinjetinu samljati i pomiješati s ribanim sirom, pršutom narezanim na kockice, jajetom, sjeckanim celerom i zgnječenim kuhanim kestencima. Na malo ulja popržiti pureće želuče narezane na kockice. Doliti crnog vina i pirjati. Pirjane želuče dodati smjesi s mljevenim mesom. Posoliti i popapriti. Pureća prsa odvojiti od kosti, razre-

zati u veliki odrezak, istući batom i nadjenuti smjesom. Nadjevena pureća prsa saviti i povezati koncem. U nauljenu tep-siju položiti pureća prsa i peći u pećnici na umjerenoj vatri. Nakon pola sata pečenja, obložiti savitak tankim ploškama pancete kako ne bi bio suh. Ispeći do kraja. Jelo poslužiti uz pečeni krumpir i salatu od radića.

Smokve s ovčjim sirom i pršutom

Specijalitet istarske kuhinje

Sastojci:

Potrebno po osobi:

3 velike smokve
3 žlice sira Feta
1 kriška pršuta
papar
mažuran

Opis:

Smokve očistiti od vanjske kože i lagano ih u gornjem dijelu rasčtvoriti (tako da dolje ostanu spojene). Izmiješati sir s malo papra i mažurana. Pršut izrezati na trakice. Smokve napuniti smjesom. Poslužiti kao laganu večeru.

V I J E S T I

Tennis

Split ipak domaćin

Sada je već konačno izvjesno kako će Split biti domaćin polufinalnog susreta Davisova kupa koji koncem rujna Hrvatska igra protiv reprezentacije Rusije. Dilema je postojala oko potencijalne kandidature Zagreba, ali je ipak HTS izabrao ponudu najvećeg dalmatinskog grada, posebice nakon izvršne organizacije četvrtfinalnog ogleada protiv Rumunjske.

Nogomet

Olić mora na operaciju

Trenutačno najbolji strijelac ruske nogometne lige, igrač CSKA i hrvatske reprezentacije, *Ivica Olić* morat će se podvrći kirurškom zahvatu lijevog koljena nakon ozljede na susretu protiv Brazila u Splitu. Ozbiljna povreda i njezino saniranje udaljit će ga s nogometnih terena na nekoliko mjeseci, a vjeru-

je se da će biti spreman na proljeće, te za nastup na predstojećem SP u Njemačkoj 2005. godine.

Košarka

Rađa ne ide u Madrid

Iako je bombastično izgledala ponuda Real Madrida upućena jednom od najboljih hrvatskih centara svih vremena, veteranu *Dinu Rađi*, da se vrati aktivnom igranju i za 3 milijuna eura potpiše za kraljevski košarkaški klub, na koncu su »kraljevi« željeli sačuvati »kesu« i smanjiti vrijednost ponuđenog ugovora. Poslije ove nenadane promjene, Rađa koji je u prvom trenut-

ku prihvatio ponudu i počeo ozbiljno trenirati, nije želio odstupiti od prvobitno ponuđenog iznosa i vrlo vjerojatno od cijele senzacije neće biti ništa. Dino ima 38 godina i dosad je igrao za Jugoplastiku (Split), Messaagero (Rim), Boston Celtic...

Formula 1

Formula prvi puta u Turskoj

Po prvi puta u povijesti utrka Formule 1 jedna utrka je vožena na turskom tlu, na stazi u Istanbulu koja je od ove godine uvrštena u kalendar natjecanja za šampionat najbržih svjet-

skih bolida. Na premijernoj utrci u Turskoj pobjedu je odnio Finac *Raikkonen*.

Hrvatski olimpijski odbor

Funkcionar Goran Ivanišević

Jednoglasnom odlukom članova HOO (Hrvatskog olimpijskog odbora) proslavljeni hrvatski tenisač *Goran Ivanišević* postao je četvrtim dopredsjednikom krovnog olimpijskog tijela. Uz to, on će u daljnjem periodu obnašati dužnost predsjednika odbora za lokalni sport i koordinirati razvoj lokalnog sporta u suradnji sa svim sportskim tijelima na toj razini.

HNL

5. kolo, 20. kolovoza

Pula – Hajduk 2:0
Dinamo – Varteks 1:0
Rijeka – Inter 0:0
Kamen I. – Osijek 2:0
Međimurje – Zagreb 0:0
Cibalia – Slaven B. 1:0

Tablica: Dinamo 12, Varteks 12, Hajduk 9, Rijeka 8, Kamen I 7, Zagreb 7, Inter 7, Osijek 6, Cibalia 6, Pula 5, Međimurje 4, Slaven B. 2

Uz nedavno gostovanje Brazila, najjače nogometne reprezentacije

Velika promidžba Hrvatske

Sport je jedan od najboljih vidova diplomacije

Piše: Dražen Prčić

Desetak dana poslije povijesne prijateljskog nogometnog susreta između reprezentacija Hrvatske i Brazila, odigranog prošle srijede u Splitu, još uvijek se »slažu« dojmovi ove nezaboravne sportske predstave. Predstave koju su, putem izravnih prijenosa ili televizijskih reportaža, pratili gledatelji u više od 100 zemalja koje su kontaktirale HRT i sklopile ugovore o distribuciji signala s Poljuda.

vih šest zgoditaka znali su i beduini u sred Sahara, jer su gledali nogomet na prijenosnim televizijskim prijateljima prikopčanim na automobilske akumulatore. Za Gorana Ivaniševića i njegov Wimbledon iz snova danas se zna u svakom kutku teniskog planeta, a njegov primjer je najbolja inspiracija da se u sportu može uspjeti i kada za to objektivno postoje male šanse. I danas, kada s uspjehom ponovno nastupa, na seniorskim turnirima,

kometnom loptom. Jer sport i nezaboravni događaji vezani uz njega govore više od milijuna riječi, a slike s sportskih borilišta u prilici su obići cijeli planet.

BRAZIL: Dolazak »carioca«, najbolje i najatraktivnije nogometne reprezentacije svih vremena (peterostruki prvaci svijeta), usred turističke sezone u biser Dalmacije, Split, jedan je od najboljih poteza čelnništva HNS-a svih vremena od njegovog osnutka. Za vrijeme gostovanja brazilskih majstora nogometne igre, a boravili su od ponedjeljka do srijede u Hrvatskoj, cijeli svijet je bio zasipan informacijama o njihovom smještaju, ishrani, treniranju i konačno njihovim dojmovima o zemlji u kojoj po prvi puta gostuju. I svaki od tih velikih igrača najjačih nogometnih klubova na svijetu (Milan, Juventus, Real Madrid), koji su zahvaljujući svome životnom pozivu obišli najljepša svjetska odredišta, iznimno pozitivno se izrazio o Hrvatskoj i dobrodošlici na koju su naišli na svakom koraku. Mnogi od njih su čak naglasili želju da jednog dana dođu i privatno u turistički posjet, te još više uživaju u prirodnim ljepotama hrvatskog primorja. A izjave, pogotovo takve prirode, u stanju su privući desetine tisuća novih gostiju (navijača i fanova) koji se rukovode pohvalama svojih idola.

Za malu državu poput Hrvatske, pogotovo za promidžbu njezinog turističkog potencijala ova utakmica donijela je daleko veću vrijednost od samog sportskog poriva za organiziranje jednog tako velikog događaja.

SPORTSKA DIPLOMACIJA: Opće je poznato kako su sportaši, a posebice nogometaši, uslijed enormnog zanimanja najšireg auditorija, najbolji promotori svoje države u očima svojih vjernih poklonika. Za jednog vrhunskog nogometnog majstora zna desetorostruko više ljudi nego za deset političara zajedno, a za vrhunske legende ovog sporta zna gotovo cijeli svijet. Primjerice, za vrijeme Svjetskog nogometnog prvenstva u Francuskoj 1998. godine i povijesnog trećeg mjesta »vatrenih«, za Davora Šukera najboljeg strijelca i njego-

svaki njegov nastup nova je prilika za promoviranje države iz koje dolazi. Nedavni izbor na mjesto dopredsjednika Hrvatskog olimpijskog odbora (HOO) najbolja je potvrda prepoznavanja njegovih potencijala glede budućnosti razvoja sportske i ne samo sportske afirmacije Hrvatske. Daleko, preko »velike bare« u SAD, jedan od najvećih hrvatskih košarkaša svih vremena, trostruki prvak NBA Toni Kukoč i u svojoj starijoj igračkoj dobi još uvijek ugovorno vrijedi velike dolarske svote, a svaki njegov izlazak na parkete nova je promidžba za državu na najljepšem moru. O rukometnim čarobnjacima pod vodstvom Line Červara, da i ne govorimo, aktualni svjetski i olimpijski prvaci učinili su da se »crvenobijele kockice« zna i u srcu Afrike, gdje mališani tek započinju svoje druženje s ru-

CNN

U svijetu vrhunskog medijskog izvještavanja vrijedi geslo: »Ukoliko nije bilo na CNN-u nije se niti dogodilo«, a prijateljska nogometna utakmica između Hrvatske i Brazila zabilježena je, u vidu vijesti, i na vodećoj svjetskoj televizijskoj stanici. Što znači da je za nju saznao cijeli svijet!

VELIKA POBJEDA UNATOČ NERIJEŠENOM REZULATU: Iako se susret završio bez pobjednika (1:1), veliku pobjedu je odnijela promidžba Hrvatske koja je na najbolji način ugostila supersilu svjetskog nogometa. Tri dana »života« u središtu svjetske pozornosti, posebice naglašeno u središnjoj ljetnoj sezoni, vrijede mnogo više od bilo kojeg financijskog plusa glede same utakmice. Jer u očima svjetske javnosti Hrvatska se pokazala u najboljem mogućem svjetlu, nudeći svoje blagodatni svim ljubiteljima nedirnute prirode i istinskog morskog ugođaja. Nogometna diplomacija učinila je svoje... ■

Željko Širić, jedan od najboljih hrvatskih nogometnih sudaca

Lakše je suditi vani

Sebe smatram autoritativnim sucem, ali mislim da je potreban obostrani respekt

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Po struci profesor tjelesnog odgoja, a po sportskom opredjeljenju nogometni sudac, sa znakom FIFA-e na prsima, **Željko Širić** (1960.) je danas jedan od najboljih hrvatskih arbitara koji s uspjehom sudi susrete prve HNL, ali i međunarodne ogledne na koje ga delegira krovna nogometna organizacija. U kraćem razgovoru za naš tjednik, pokušali smo odgovoriti na neka pitanja u svezi ove iznimno važne uloge u nogometnoj igri.

► **Kada ste počeli voditi nogometnu pravdu?**

Sa nogometnim suđenjem sam se počeo baviti još 1982-83. godine, da bi u HNL počeo suditi odmah na njenom startu 1991. godine. Znak FIFA-e sam dobio 1996. godine za mali nogomet, a već sljedeće 1997. godine sam ga ponio i na velikom nogometu.

► **Svjedoci smo čestih povika na nogometne suce i kvalitetu njihovog arbitiranja. Što mislite o razini suđenja na hrvatskom nogometnim terenima?**

Za proteklih petnaest godina otkad postoji HNL, a u samom početku su glavninu hrvatskih sudaca činili arbitri iz nekadašnje prve i druge savezne lige bivše države, mogu kazati da je kvaliteta suđenja na našim prostorima u mnogome napredovala.

► **Je li teže suditi doma ili vani, kada ste u prili - ci suditi međunarodne susrete?**

Još uvijek je mnogo lakše suditi vani nego kod nas,

ali mislim da smo sve bliže i bliže jednom standardu koji se sudi u Europi.

► **Sudili ste i susrete Champions league?**

U dosadašnjoj međunarodnoj karijeri sudio sam dvije utakmice Champions leaguea. Prvi susret koji sam vodio u ovom najjačem europskom klupskom natjecanju bio je između Rome i Genke, dok je druga utakmica bila između Monaca i PSV iz Eindhovena. Uz ove dvije u glavnom dijelu natjecanja sudio sam još na pet susreta u prednatjecanju tj. kvalifikacijama.

► **Što se traži kod jednog vrhunskog su - ca kojemu se povjeravaju utakmice na**

najvišoj nogometnoj razini?

Prije svega arbitar koji sudi velike susrete mora biti kompletna osoba. Jedan od važnih segmenata kvalitetnog suđenja je jamačno tjelesna sprema, ali uz dobru kondiciju moraju se iznimno poznavati sva pravila nogometne igre uz blagovremeni osjećaj za situaciju na terenu. Jednostavno se kontinuirano mora raditi na sebi i osobnom usavršavanju.

► **Uz seminare koji se redovito održavaju kako se još može napredovati u arbitarskom pozivu?**

Uz stručno usavršavanje mislim da se najbolje može napredovati uz savjete starijih i iskusnijih nogometnih sudaca i njihovo bogato iskustvo. Ljudi koji su sudili brojne susrete u daljnjim analizama pojedinih situacija najviše mogu pomoći i ukazati na neke propuste, što je jako važno za daljnje napredovanje.

► **Koji vam se svjetski arbitar najviše dopada po osobnom stilu**

vođenja susreta?

Gledano u širem periodu prošlog vremena, meni se osobno najviše dojmio portugalski sudac Vitor Perreira iz Lisabona, dok od sudaca današnjice iznimno cijenim norveškog suca Terry Hougea.

► **Koju biste utakmice izdvojili u dosadašnjoj karijeri?**

Bio je to susret za treće mjesto na Svjetskom prvenstvu za igrače do 21. godine (U-21), mada sam u biti trebao suditi finalni susret, ali pošto je Španjolska igrala finale s Japanom, ja kao sudac iz Europe, prema pravilu, nisam mogao voditi taj

susret. Također i prvi susret Champions league koji sam samostalno vodio ima počasno mjesto u mojoj karijeri nogometnog suca.

► **Kako je bilo kada ste po prvi puta sudili veliki hrvatski derbi?**

Suditi Hajduku i Dinamu, u najvećem derbiju hrvatskog nogometa donosi jednu pozitivnu tremu, uz iščekivanje kako će to biti kada susret počne, ali nakon prvog zvižduka sve to nestaje.

► **Smije li sudac navijati za neki klub?**

Smije, zašto ne bi smio. Ja navijam za NK Osijek. Ha, ha, ha...

► **Kako sebe vidite u očima nogometnih aktera kojima krojite pravdu tijekom igre?**

Sebe smatram autoritativnim sucem, a to podrazumijeva nešto po čemu me igrači i treneri posebno respektiraju i mislim da zbog toga mnogo lakše vodim utakmice od, primjerice, mlađi kolega koji su još uvijek na putu stvaranja osobnog autoriteta. Isto tako mislim da kada sam četvrti sudac, da je mlađem kolegi koji vodi utakmicu mnogo lakše. Upravo zbog svega navedenog mislim da mora postojati jedan obostrani respekt na obje strane.

► **Hoćete li i nakon svršetka aktivne sudačke karijere ostati u sudačkoj organizaciji i poslovima oko nogometne arbitraže?**

Jamačno hoću, jer već sada sam u svom Osijeku na čelu županijske sudačke organizacije i dopredsjednik saveza i već niz godina aktivno radim s mlađim sucima. A po završetku aktivne karijere ću biti delegat i kontrolor pod okriljem UEFA i FIFA-e. ■

Lermanovo istraživanje Konga

Priradio: Zdenko Samaržija

21. kolovoza 1991. godine izbile su u Moskvi ulične borbe između pristalica zatočenog *Mihaila Gorbačova*, koje je predvodio *Boris Jeljcin*, te snaga odanih tvrdoj liniji. Ovi sukobi zasjenili su događanja u socijalističkoj Jugoslaviji. Još nije istražena veza između sovjetskih tvrdolinijaša i vrha jugoslavenske vojske premda mnogi dokumenti i postupci ukazuju na njihovu povezanost.

22. kolovoza 1941. godine počela je njemačka opsada Lenjingrada. Bitka za grad je okončana u veljači 1944. pobjedom Crvene armije. Umrlo je 620.000 stanovnika Lenjingrada.

23. kolovoza obilježava se Međunarodni dan sjećanja na trgovinu robljem i njeno ukidanje.

23. kolovoza 1942. godine počela je bitka za Staljingrad. Završena je 2. veljače 1943. godine katastrofalnim porazom Nijemaca i njihovih saveznika.

23. kolovoza 1926. godine umro je *Rudolf Valentino*, američki glumac, zvijezda nijemoga filma.

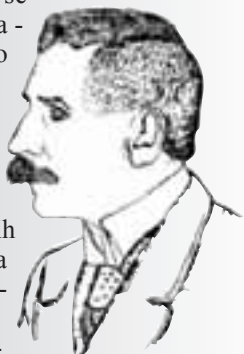
24. kolovoza 79. godine u erupciji Vezuva poginule su tisuće ljudi, a nestali su gradovi Pompeja, Herculaneum i Stabija.

24. kolovoza 1572. godine počeo progon hugenota, francuskih protestanata.

24. kolovoza 1777. godine umro je u Požegi *Antun Kanižlić*, hrvatski barokni književnik. Rođen je u Požegi 20. studenoga 1699. godine gdje je završio nižu gimnaziju, a obrazovanje je nastavio u Zagrebu, Beču, Leobenu, Grazu i Trnavi. Službovao je u Varaždinu i Požegi. Najvažnija djela su spjev *Sveta Rožalija*, panormitanska djevičica, nakićena i ispivana te nabožni stihovi *Promišljanja duhovna* te teorijska rasprava o razlozima crkvenoga raskola. Kamen pravi, smutnje velike.

24. kolovoza 1864. godine rođen je u Požegi *Dragutin Lerman*. S nepunih 20 godina priključio se *Stanlyjevoj* ekspediciji koja je istraživala Kongo. U Afriku je Lerman je otišao s *Napoleonom Lukšićem*, pomorskim časnikom iz Karlovca. U Kongu je Lerman mnogo prije drugih istraživača svladao nekoliko domorodačkih dijalekata, pa mu Stanly povjerala suradnju s poglavcima afričkih plemena, a belgijska vlada imenuje ga glavnim povjerenikom za istočni Kongo. Između 1882. i 1896. Lerman je odlazio u Kongo četiri puta, a s putovanja je donosio mnoge predmete koji su danas dio zbirke Etnološkoga muzeja u Zagrebu. Na putovanjima je vodio dnevnik koji je pohranjen u arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Otkrio je mnoga nepoznata pod-

ručja, a mnoga je okitio hrvatskim nazivima tako je najviše afričke slapove nazvao imenom Zrinskih. Nakon afričkih putovanja istraživao je migracije srednjovjekovnih Sasa te znatno pridonio razumijevanju srednjovjekovne metalurgije. Umro je

12. lipnja 1918. godine u Kreševu.

25. kolovoza 1900. godine umro je *Friedrich Nietzsche*, njemački filozof poljskog podrijetla.

25. kolovoza 1944. godine oslobođen je Pariz.

25. kolovoza 1991. godine počele su borbe u Vukovaru između hrvatskih snaga i snaga JNA potpomognutih paravojnim formacijama i

snagama lokalnih Srba.

25. kolovoza 2000. godine nestao je *Ivan Stambolić*, bivši predsjednik Predsjedništva Srbije.

26. kolovoza 1939. godine potpisom između predsjednika vlade *Dragiša Cvetkovića* i *Vladka Mačeka* i stvorena je Banovina Hrvatska. Godine 1939. nacionalne suprotnosti u Jugoslaviji doživjele su vrhunac što je počelo brinuti i velike europske države. Vlasti u Beogradu shvatile su da se preko hrvatskoga pitanja ne može tek tako prijeći i da Hrvati neće odustati od hrvatske državnosti, a britanski i francuski političari sugerirali su knezu Pavlu da se dogovori s Hrvatima. Knez je prihvatio sugestije i nakon pregovora potpisan je sporazumom.

Članak I. ... Sjedište banovine je u Zagrebu.

Članak II. U nadležnost Banovine Hrvatske prenose se poslovi poljoprivrede, trgovine i industrije, šuma i ruda, građevina, socijalne politike i narodnoga zdravlja, fizičkog odgoja, prosvjete i unutrašnje uprave...

Članak III. Banovini Hrvatskoj... ima se osigurati potrebna financijska samostalnost.

Članak IV. Zakonodavnu vlast u stvarima iz nadležnosti Banovine Hrvatske vrše kralj i Sabor.

Članak VII. Sabor se saziva kraljevim ukazom i zasjeda u Zagrebu.

Članak VIII. Kralj imenuje i razrješava bana Ukazom, koji potpisuje novoimenovani ban

26.08. 1988. godine umro je *Milan Prelog*, hrvatski nobelovac.

27. kolovoza 1789. godine Deklaracija o pravima čovjeka i građanina, najvažniji akt s početka Francuske revolucije. Odrredbe Deklaracije utkane u ustave mnogih zemalja pa i u Ustav Europske unije.

28. kolovoza 1995. godine od eksplozije granate na sarajevskoj pijaci Markale poginulo je 37, a ranjeno 85 ljudi.

28. kolovoza 1749. godine rođen je *Johann Wolfgang Goethe*, njemački književnik.

28. kolovoza 430. godine umro je biskup *Aurelije Augustin*.

ISTAKNUTI HRVATSKI GLUMAC (NA BLOK) NASTUPA U ULOCI HAME I IJA NA RUSIJINIMA	PERIODIČNO SPUSHTANJE RAZINE MORA	PLJEŠTATI	POTVRDNI ELEKTR. LOKATOR	GLAZBE- NIK REDDING	STROJ ZA PODIZANJE TEŽIH STV. SA	AMERIČKA SAVJETNA DIZALOVA (MONTGOMERY)	IMENJA- KINJA 187. ŽESTINA POLAN- SKOG									
VLASNIK																
ČULO, ULOJ																
VOĐEČI (SAVAČI) U LIMBU I- NOSTI																
SLIKA NAGOO (UELA)				ZEMLJA, KRALJICE BALKIDE- ROMAN V. NABOKOVA												
MUSLIM, MUSKO (IM)					INDUSTR. BILJKA SLOVNI FRANCOUSKI NOCOME- JAS (TO AL)											
"TRISIK"		PSI NITKA KOLJA SI SJE UJESEN GLASANJE (IM) JIH PNOTINIA	(PROVODI- TI I J AHA- NACIJE)													
HRVATSKI (VACI, IVAN) ("AMBRAY")																VOJVO- EVANSKI CRAD NA LUNAVU
JEDNA DIMEN- ZIJA								"ALISTISUA"								
								IKODATAK JELU								
VELIKE RIBARSKJE MREŽE						"UNITED PRESS"										
"JOD"		ZEC JE IVANISE VIGU ... ZVUK MAHANJA KOBILIMA				ZAVOD, USTANOVA										
PIZALITA (KRAČE)				CELJADE- SKI ONO INVCENJU, VRSTA GLINE												
POPUL- LARNE HRVATSKI PJEVAČ, TONY																
BASTAVIO, IVKA (JUDAT)	ZANOS, TIJAN (JITINA OD VIŠE ELEMENATA)															
GORIVO ZA ZRAKO- PLOVE																
21. I 26. SLOVO ABELJE				NE OPIJEHA- NI SU ZA ORGANI ZAM MALOČAS												
RIMSKI (UDU)		NAPISI- NUTOST OZIDANI DIO CRSAJE														
KRAČI (UJ)																
DOSADNO PRIPOVI- JEDANJE																
GLE- ENO				PTICA SOKO- LUVKA "AMPTIK"												
MIKAK, TMINA						BIVLJENJE NEČIM (Z LJUBAVI A NE IZAJI) NOVCA										

RJEŠENJA:

GUERNICA, OPSTANAK, RITINARI, ATONA, LR, N, NA, POA, MAK, LASK, IZAZOV, U, LI, EULER, IMAM, ORO, ČUDLJIVOST, PARIP, TRON, SAKSONIJA, P, EPIK, WALES, AR, RUŠO, REALIZAM, S, ANASTAS, AKI, ARI, VA, JAGLAC, JOZEF, O, BEDUIN, LAR, TA, PREDAJNICI, ATOL, IMAN, IGOR TUDOR, SATIR, ENERGENTI, NEKTAR, SAO, IAN.

PETAK 26. 8. 2005.

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Inspektor Rex 5., serija
 11.00 – Životinjska kamera:
 Zrak / pustinja
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Nikola Tesla,
 dramska serija

15.15 – Globalno sijelo
 15.45 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Alpe-Dunav-Jadran
 16.55 – Putovanje do dna mora –
 Monitorova posljednja zadaća
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Karlobag
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Opsadno stanje,
 američki film
 22.50 – Dnevnik
 23.00 – Vijesti iz kulture
 23.10 – Inspektor Lynley 3., serija
 00.45 – Kako ubiti sveca,
 makedonski film
 02.10 – Seaquest, serija
 02.55 – Špijunke, serija
 03.40 – Harry i Hendersoni 2.,
 humoristična serija
 04.05 – Večer s Joolsom Hollandom
 05.05 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 05.20 – Alpe – dunav – jadrans
 05.50 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 06.20 – Globalno sijelo
 06.50 – Hit ljeta
 07.20 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.30 – TV vodič
 07.45 – TV raspored
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – Connan, crtana serija
 09.45 – Pleme 4., serija
 10.35 – Supertata,
 američki film za djecu
 12.05 – Hit ljeta
 12.35 – Seaquest, serija
 13.20 – The Pennsylvania
 Miners Story, američki film
 14.50 – Vijesti za gluhe
 15.00 – Harry i Hendersoni 2.,
 humoristična serija
 15.30 – Hitna služba 10., serija
 16.15 – Život s Bonnie,
 humoristična serija
 16.40 – Whoopy,
 humoristična serija
 17.05 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 17.25 – Zagreb: Kajak kanu,
 SP – snimka
 17.55 – Košarka: Hrvatska – Litva,
 prijenos
 19.40 – Zvezdane staze:
 Enterprise 4., serija
 20.35 – Nogomet, UEFA Superkup:
 Liverpool – CSKA, prijenos
 22.35 – Promet danas
 22.40 – Špijunke, serija
 23.30 – Večer s Joolsom Hollandom
 00.30 – CIA, serija
 01.15 – Ekipa za očevid: Miami 2.,
 serija
 02.00 – Frasier 7.,
 humoristična serija

nova

09.10 – TV prodaja
 09.25 – Taxi free
 09.55 – Šaljivi kućni video
 10.25 – Izlog strasti, serija
 10.55 – TV prodaja
 11.10 – Rubi, serija
 12.00 – Jelena, serija
 12.55 – Ciganke, serija
 13.45 – TV prodaja
 14.00 – Šaljivi kućni video
 14.30 – Djevojke s Beverly Hillsa,
 serija
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Nauči me voljeti, serija
 15.50 – TV prodaja
 16.00 – Ciganke, serija
 16.55 – Vijesti
 17.05 – Rubi, serija
 18.00 – Laku noć Hrvatska

18.10 – Jelena, serija
 19.00 – 24 sata
 19.25 – Sport
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Navy CIS, serija
 21.00 – Bar – reality show
 21.45 – Milijun razloga, igrani film
 23.15 – Drugo lice –
 Petar Vlahov show
 00.20 – Bar, reality show
 00.55 – Kraj programa

09.40 – Luna– sirena s Kariba,
 telenovela (R)
 10.25 – Dr. Stefan Frank,
 dramska serija (R)
 11.15 – Sanja, talk show (R)
 12.10 – Exploziv, magazin (R)
 12.50 – Dadilja,
 humoristična serija (R)
 13.15 – Sokol ga nije volio,
 igrani film, drama
 14.45 – Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 15.30 – Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 16.30 – Simpsoni,
 humoristična animirana
 serija

16.55 – Roseanne,
 humoristična serija
 17.20 – Bračne vode,
 humoristična serija
 17.50 – Sanja: Kako je bilo biti
 Bijelo dugme, talk show
 18.45 – Vijesti,
 informativna emisija
 19.05 – Exploziv, magazin
 19.45 – Dadilja, humoristična serija
 20.10 – Virus smrti,
 igrani film, akcijski
 21.50 – Zmajev udarac,
 igrani film, akcijski
 23.20 – Vijesti,
 informativna emisija
 23.30 – Alien 2, igrani film,
 znanstveno-fantastični
 horor

SUBOTA

HRT 1

08.10 – TV raspored
 08.15 – TV kalendar
 08.25 – Vijesti
 08.35 – Kinoteka: Ulica River 99,
 američki film
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Promet danas
 10.15 – Inspektor Rex 5., serija
 11.00 – Na visini od 8 kilometara,
 dokumentarni film
 11.50 – TV raspored
 11.55 – Burzovno izvješće
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.15 – Prizma –
 multinacionalni magazin
 14.00 – Vrtlarjenje,
 dokumentarna serija
 14.30 – Život sa stilom
 15.00 – Vijesti
 15.10 – TV raspored
 15.20 – Plamen smrti, mini-serija
 16.45 – Promet danas
 16.50 – Oprah Show
 17.35 – Prirodni svijet: Cheetahs –
 Fast Track to Freedom
 18.30 – TV Bingo Show
 19.15 – LOTO 7/39
 19.20 – Večeras...
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Kontrolori leta,
 američki film
 22.05 – Burzovno izvješće
 22.10 – Dnevnik
 22.20 – Vijesti iz kulture
 22.30 – Detroit Rock City,
 američki film
 00.05 – Malo bezazlenog seksa,
 američki film
 01.35 – Bez srama, španjolski film
 03.25 – Plamen smrti, mini-serija
 04.50 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 05.05 – Život sa stilom
 05.35 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 05.50 – Simpsoni 13.,
 humoristična serija
 06.15 – Oprah Show
 07.00 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.35 – TV raspored
 07.40 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.05 – Briljanteen
 08.55 – Zagreb: Kajak kanu,
 SP – prijenos

27. 8. 2005.

- 10.00 – TV raspored
 10.05 – Julija, serija
 (repriza dvije tjeđne epizode)
 11.45 – Kućni ljubimci
 12.15 – TV raspored
 12.20 – Na rubu znanosti:
 Telepatija
 14.10 – Saudijska dinastija,
 dokumentarni film
 15.10 – Vijesti iz kulture
 15.20 – Automagazin

- 15.55 – Bruxelles: Atletika
 »Zlatna liga«, snimka
 17.25 – Krugovi – sigurnost u
 cestovnom prometu
 17.55 – Podgorica: Košarka,
 pripremni turnir uoči EP:
 Hrvatska – Slovenija, prijenos
 19.40 – Simpsoni 13.,
 humoristična serija
 20.05 – Večeras...
 20.10 – HNL, prijenos utakmice
 22.05 – Promet danas
 22.10 – Histrja Festival
 23.45 – Sport danas
 00.05 – Umorstva u Midsomeru,
 serija
 01.45 – Saudijska dinastija,
 dokumentarni film
 02.45 – National Geographic:
 Kad se životinje privlače

- 03.40 – Prirodni svijet: Cheetahs –
 Fast Track to Freedom
 04.30 – Pregled programa
 za nedjelju

- 07.30 – TV prodaja
 07.40 – Dječji program
 Sonic X
 Pokemoni
 10.05 – TV prodaja
 10.20 – Mi nismo plavuše, serije
 10.50 – Rodney, serija
 11.20 – Moja slavna sestra, serija
 11.50 – Kralj Queensa, serija
 12.20 – VIP DJ, glazbena emisija

- 13.30 – TV prodaja
 13.40 – Kraljica mača, serija
 14.30 – Čarobnice, serija
 15.20 – Od glave do pete,
 zabavna emisija
 16.15 – Vijesti
 16.25 – Bumerang, serija
 17.15 – Tommy Boy, igrani film
 19.00 – 24 sata
 19.25 – Sport
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Bar, reality show – specijal
 21.30 – Ona ili on, kviz
 22.30 – Lov na crveni oktobar,
 igrani film
 00.45 – Presidio, igrani film
 02.25 – Buffy – ubojica vampira,
 serija
 03.15 – Angel, serija
 04.05 – TV prodaja
 04.15 – Kraj programa

- 09.05 – Astro boy, crtana serija
 10.15 – Lud za tobom,
 humoristična serija
 (2 epizode)
 11.00 – Kako su me oženili,
 humoristična serija
 11.25 – Note prošlosti, igrani film,
 glazbena komedija/drama
 13.50 – Everwood, dramska serija
 14.35 – Školske tajne,
 dramska serija (2 epizode)
 16.15 – Virus smrti,
 igrani film, akcijski (R)
 17.50 – Zvijezde Ekstra–
 Jennifer Lopez i Halle Berry–
 ljubavni lanac,
 zabavna emisija

- 18.45 – Vijesti,
 informativna emisija
 19.10 – Eksploziv: London, magazin
 20.10 – X-men, igrani film,
 znanstveno-fantastični
 22.00 – Crna munja,
 igrani film, akcijski
 23.35 – Playboy: Ukradena ljepota,
 igrani film, erotski

NEDJELJA 28. 8. 2005.

- 07.50 – TV raspored
 07.55 – TV kalendar
 08.05 – Vijesti
 08.15 – An American Tail:
 Fievel Goes West,
 američki animirani film
 09.30 – Aladdin, crtana serija

- 09.50 – Timon i Pumbaa,
 crtana serija
 10.15 – Promet danas
 10.20 – Ciklus Columbo:
 Lažna uzbuna, američki film
 11.55 – Burzovno izvješće
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.25 – Mali savjeti za
 poljoprivrednike
 12.30 – Plodovi zemlje
 13.25 – Rijeka: More
 14.00 – Supervulkan,
 dokumentarna serija
 14.50 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.05 – Vijesti
 15.15 – Promet danas
 15.20 – Život sa stilom
 15.50 – Škrinja: Ruža
 16.50 – Oprah Show
 17.35 – Promet danas
 17.40 – I Wanna Hold Your Hand,
 američki film
 19.15 – LOTO 6/45
 19.20 – Večeras...
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Ne dao Bog većeg zla,
 dramska serija
 21.25 – Burzovno izvješće
 21.30 – Dnevnik
 21.40 – Vijesti iz kulture
 21.50 – Ciklus Specijalci: Hrid,
 američki film
 00.05 – Las Vegas, serija
 00.50 – Siska 4., serija
 01.50 – I Wanna Hold Your Hand,
 američki film (R)
 03.25 – Škrinja: Ruža (R)
 04.10 – Život sa stilom
 04.40 – Opera Box: Mayerling
 05.10 – Simpsoni 13.,
 humoristična serija
 05.30 – Oprah Show
 06.15 – Rijeka: More

- 07.15 – TV raspored
 07.20 – Julija, serija (repriza dvije
 tjeđne epizode)
 08.55 – Zagreb: Kajak kanu,
 SP – prijenos
 09.45 – Julija, serija (repriza jedne
 tjeđne epizode)
 10.35 – TV raspored
 10.40 – Biblija
 10.50 – Portret crkve i mjesta
 11.00 – Karlovac:
 Sveta misa, prijenos
 12.00 – TV raspored
 12.05 – National Geographic:
 Preživjeti Everest

- 13.05 – Mir i dobro
 13.35 – Studio F1
 14.05 – Slobodna zona, kratki
 dokumentarni film
 14.15 – Opera Box: Mayerling
 14.45 – Vijesti iz kulture
 14.55 – Zagreb: Kajak kanu,
 SP – prijenos
 15.45 – Film
 17.40 – Inspektor Linley 3., serija
 19.15 – Zvezdane staze:
 Enterprise 4., serija
 20.00 – Večeras...
 20.05 – Las Vegas, serija
 20.50 – Siska 4., serija
 21.55 – Simpsoni 13.,
 humoristična serija
 22.20 – Promet danas
 22.25 – Jesam te!,
 humoristična serija
 22.50 – Sport danas
 23.05 – Umorstva u Midsomeru,
 serija
 00.35 – Zvezdane staze:
 Enterprise 3., serija
 01.15 – Zvezdane staze:
 Enterprise 3., serija
 01.55 – Zvezdane staze:
 Enterprise 3., serija
 02.40 – Zvezdane staze:
 Enterprise 3., serija
 03.20 – Zvezdane staze:
 Enterprise 4., serija
 04.05 – Zvezdane staze:
 Enterprise 4., serija
 04.50 – Pregled programa
 za ponedjeljak

- 06.15 – TV prodaja
 06.25 – Dječji program
 06.25 – Sonic X
 06.50 – Pokemoni
 07.10 – Pokemoni
 07.35 – TV prodaja

NEDJELJA

07.45 – Legenda o Titanicu, dječji film
 09.10 – Luckasti bolničar, igrani film
 10.40 – TV prodaja
 10.50 – VIP DJ, glazbena emisija
 12.00 – Automotiv, auto moto magazin
 12.30 – Mirko Filipović – Fjodor Jemeljanenko, prijenos
 13.40 – Ona ili on, kviz
 14.30 – Bar, reality show – specijal
 15.55 – Vijesti
 16.05 – Karate kid 4, igrani film
 18.00 – Red Carpet, zabavna emisija
 19.00 – 24 sata
 19.25 – Sport
 19.30 – Lude 70-e, serija
 20.00 – M. Filipović – F. Emelianenko, snimka
 20.30 – Od glave do pete, zabavna emisija
 21.30 – Umrijeti za ljepotu, igrani film
 23.00 – Diana – kraljica srca, igrani film
 01.10 – Izvještaj Matrix, serija
 02.00 – Automotiv, auto-moto magazin
 02.25 – TV prodaja
 02.35 – Kraj programa

07.50 – Astro boy, crtana serija (5 epizoda)
 09.00 – 2 glupa psa, crtana serija
 09.50 – Spiderman, crtana serija

10.35 – Kapetan kuka, igrani film, fantastični/obiteljski
 13.00 – Lov na vještice, igrani film, kriminalistička drama
 14.30 – Školske tajne, dramska serija (2 epizode)
 16.00 – X-men, igrani film, znanstveno-fantastični (R)
 17.45 – Salto, zabavna emisija
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.10 – Exkluziv, magazin
 20.10 – Ubojstvo u rezervatu, igrani film, triler
 22.15 – FBI: Istraga, dokumentarno–kriminalistička serija
 23.10 – Novi forenzičari, dokumentarno–kriminalistička serija
 00.05 – Autopsija, dokumentarno–kriminalistička serija
 00.35 – Playboy: Ukradena ljepota, igrani film, erotski (R)

PONEDJELJAK 29. 8. 2005.

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Inspektor Rex 5., serija
 11.00 – Životinjska kamera: Opstanak pod nadzorom
 11.50 – TV raspored
 11.55 – Burzovno izvješće
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 13.55 – TV raspored
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Nikola Tesla, dramska serija
 15.20 – Reprizni program 30'
 15.50 – TV raspored
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Večernja škola – povratak upisanih
 16.55 – Preživljavanje u ekstremnim uvjetima: Tajland
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Rab
 19.25 – Večeras...
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Idemo na sjever
 21.45 – Burzovno izvješće
 21.50 – Dnevnik
 22.00 – Vijesti iz kulture
 22.10 – Ljetni hit: Legendarni Tombstone, američki film
 00.15 – Vrijeme je za jazz
 01.20 – Mučke 5., humoristična serija

01.50 – Seaquest, serija
 02.35 – Walker – teksaški rendžer 6., serija
 03.20 – Bez traga 2., serija
 04.05 – Nitko nije savršen, humoristična serija
 04.30 – Sloboda zona, kratki dokumentarni film
 04.40 – Hit ljeta
 05.10 – Idemo na sjever
 05.55 – Ljubav nema cijene, serija

07.30 – TV vodič, turistička središta Hrvatske
 07.45 – TV raspored
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Ružno pače, crtana serija
 08.50 – Žutokljunac
 09.45 – Pleme 4., serija
 10.35 – Sally Marshal nije svemirka, američki film za djecu
 12.05 – Hit ljeta
 12.35 – Seaquest, serija
 13.20 – Ciklus Columbo: Lažna uzbuna, američki film
 14.55 – Vijesti za gluhe
 15.05 – Harry i Hendersoni 2., humoristična serija
 15.30 – Hitna služba 10., serija
 16.15 – Život s Bonnie, humoristična serija
 16.35 – Whoopy, humoristična serija
 17.00 – One Tree Hill, serija
 17.45 – Tko živ, tko mrtav – serija
 18.30 – TV raspored
 18.35 – Vijesti iz kulture
 18.45 – Nitko nije savršen, humoristična serija
 19.15 – Zvezdane staze: Enterprise 4., serija
 20.00 – Večeras...
 20.05 – Dani koji su potresli svijet: Romanov; Berlin
 21.00 – Bez traga 2., serija
 21.45 – Mučke 5., humoristična serija
 22.15 – Promet danas
 22.20 – Walker – teksaški rendžer 6., serija
 23.05 – CIA, serija
 23.45 – Ekpa za očevid: Miami 2., serija
 00.30 – Frasier 7., humoristična serija
 00.50 – Pregled programa za utorak

09.00 – TV prodaja
 09.15 – Taxi free
 09.40 – Šaljivi kućni video
 10.10 – Izlog strasti, serija
 10.40 – TV prodaja
 10.50 – Rubi, serija
 11.40 – Jelena, serija
 12.25 – Ciganke, serija
 13.15 – Šaljivi kućni video
 13.45 – TV prodaja
 13.55 – Lude 70-e, serija

14.20 – Djevojke s Beverly Hillsa, serija
 14.45 – TV prodaja
 15.00 – Nauči me voljeti, serija
 15.45 – TV prodaja
 15.50 – Ciganke, serija
 16.45 – Vijesti
 16.50 – Nasljednica, serija
 17.45 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 18.00 – Jelena, serija
 19.00 – 24 sata
 19.25 – Sport
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Navy CIS, serija
 21.00 – Bar, reality show
 21.45 – Prvi u tjednu: U raljama zvijeri, igrani film
 23.25 – JAG, serija
 00.15 – Bar, reality show
 01.00 – Kraj programa

09.10 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 09.55 – Dr. Stefan Frank, dramska serija (R)
 10.45 – Sanja, talk show (R)
 11.45 – Exkluziv, magazin (R)
 12.45 – Dadija, humoristična serija (R)
 13.10 – Nemoguća Tess, igrani film, komedija
 14.45 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.35 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 16.25 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.50 – Roseanne, humoristična serija
 17.15 – Bračne vode, humoristična serija
 17.45 – Sanja: Mi smo Hrvati koje tisak blati!, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.45 – Dadija, humoristična serija
 20.10 – Super nanny, dokumentarna sapunica
 21.00 – Monkeybone, igrani film, fantastični
 22.35 – Vijesti, informativna emisija
 22.50 – FBI: Istraga, dokumentarno–kriminalistička serija (R)
 23.45 – Novi forenzičari, dokumentarno–kriminalistička serija (R)
 00.40 – Ubojstvo u rezervatu, igrani film, triler (R)

UTORAK 30. 8. 2005.

HRT 1

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.02 – Mali savjeti
     za poljoprivrednike
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Inspektor Rex 5., serija
 11.00 – Životinjska kamera:
     Voda / budućnost
 11.50 – TV raspored
 11.55 – Burzovno izvješće
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke –
     kuharski dvoboj
 13.55 – TV raspored
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Nikola Tesla,
     dramska serija
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Večernja škola –
     povratak upisanih
 16.55 – Preživljavanje u
     ekstremnim uvjetima:
     Bjelorusija
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Lopar
 19.25 – Večeras...
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Fokus
 21.55 – Burzovno izvješće
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.20 – Ljetni hit: Mladoženja,
     američki film
 00.15 – Mučke 5.,
     humoristična serija
 00.45 – Seaquest, serija
 01.30 – Walker –
     teksaški rendžer 6., serija

02.15 – Srca od zlata, serija
 03.00 – Stažist 2.,
     humoristična serija
 03.25 – Nitko nije savršen,
     humoristična serija
 03.50 – Harry i Hendersoni 2.,
     humoristična serija
 04.15 – Slobodna zona,
     kratki dokumentarni film

04.30 – Hit ljeta
 05.00 – Fokus
 05.55 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.30 – TV vodič,
     turistička središta Hrvatske
 07.45 – TV raspored
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies,
     lutkarska serija
 08.25 – Obiteljski pas, crtana serija
 08.50 – ŽUTOKLJUNAC
 09.45 – Pleme 4., serija
 10.35 – Charley and the Angel,
     američki film za djecu
 12.05 – Hit ljeta
 12.35 – Seaquest, serija
 13.20 – Bella Martha, talijansko-
     švicarsko-njemačko-
     austrijski film
 15.00 – Vijesti za gluhe
 15.10 – Harry i Hendersoni 2.,
     humoristična serija
 15.30 – Hitna služba 10., serija
 16.15 – Život s Bonnie,
     humoristična serija
 16.35 – Whoopy,
     humoristična serija
 17.00 – One Tree Hill, serija
 17.45 – Tko živ, tko mrtav – serija
 18.30 – TV raspored
 18.35 – Vijesti iz kulture
 18.45 – Nitko nije savršen,
     humoristična serija
 19.15 – Zvezdane staze:
     Enterprise 4., serija
 20.00 – Večeras...
 20.05 – Život sa stilom
 20.40 – Stažist 2.,
     humoristična serija
 21.05 – Srca od zlata, serija
 21.55 – Mučke 5.,
     humoristična serija
 22.25 – Promet danas
 22.30 – Walker –
     teksaški rendžer 6., serija
 23.15 – CIA, serija
 23.55 – Ekipa za očevid: Miami 2.,
     serija
 00.40 – Frasier 7.,
     humoristična serija
 01.00 – Pregled programa
     za srijedu

09.00 – TV prodaja
 09.15 – Taxi free
 09.40 – Šaljivi kućni video
 10.10 – Izlog strasti, serija
 10.40 – TV prodaja
 10.50 – Nasljednica, serija

11.40 – Jelena, serija
 12.25 – Ciganke, serija
 13.15 – Šaljivi kućni video
 13.45 – TV prodaja
 13.55 – Lude 70-e, serija
 14.20 – Djevojke s Beverly Hillsa,
     serija
 14.55 – TV prodaja
 15.00 – Nauči me voljeti, serija
 15.45 – TV prodaja
 15.50 – Ciganke, serija
 16.45 – Vijesti
 16.50 – Nasljednica, serija
 17.45 – Laku noć, Hrvatska,
     crtana serija
 18.00 – Jelena, serija
 19.00 – 24 sata
 19.25 – Sport
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Navy CIS, serija
 21.00 – Bar, reality show
 21.45 – Tanka plava linija, serija
 22.15 – Medij, serija
 23.10 – Svi vole Raymonda, serija
 23.40 – JAG, serija
 00.35 – Bar, reality show
 01.10 – Kraj programa

09.35 – Luna– sirena s Kariba,
     telenovela (R)
 10.20 – Dr. Stefan Frank,
     dramska serija (R)
 11.10 – Sanja, talk show (R)
 12.10 – Eksploziv, magazin (R)
 12.50 – Dadilja,
     humoristična serija (R)
 13.15 – Što čini obitelj,
     igrani film, drama
 14.45 – Luna– sirena s Kariba,
     telenovela
 15.35 – Dr. Stefan Frank,
     dramska serija
 16.30 – Simpsoni, humoristična
     animirana serija
 16.55 – Roseanne,
     humoristična serija
 17.20 – Bračne vode,
     humoristična serija
 17.50 – Sanja: Žene vrište kad me
     vide!, talk show
 18.45 – Vijesti,
     informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.45 – Dadilja, humoristična serija
 20.10 – Prijatelj na kvadrat,
     zabavna emisija
 21.00 – Klopka za milijunaša,
     igrani film, akcijska komedija
 22.40 – Vijesti,
     informativna emisija
 22.55 – Monkeybone,
     igrani film, fantastični (R)
 00.45 – Super nanny,
     dokumentarna sapunica (R)

SRIJEDA

HRT 1

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Inspektor Rex 5., serija
 11.00 – Slonovi – špijun u krdu

11.50 – TV raspored
 11.55 – Burzovno izvješće
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke –
     kuharski dvoboj
 13.55 – TV raspored
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Nikola Tesla,
     dramska serija
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Večernja škola –
     povratak upisanih
 16.55 – Preživljavanje u
     ekstremnim uvjetima:
     Namibija
 17.45 – Zepterov savjetnik
 17.50 – Julija, serija
 18.45 – Malo misto: Baška
 19.15 – LOTO 7/39
 19.20 – Večeras...
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Boje turizma
 21.55 – Bioproгноza
 21.56 – Burzovno izvješće
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.20 – Ljetni hit: Klub sretnih
     žena, američki film
 00.35 – Mučke 5.,
     humoristična serija
 01.05 – Seaquest, serija
 01.50 – Walker –
     teksaški rendžer 6., serija
 02.35 – Nitko nije savršen,
     humoristična serija
 03.00 – Harry i Hendersoni 2.,
     humoristična serija
 03.25 – Kruške i jabuke –
     kuharski dvoboj
 04.00 – Reprizni program
 04.30 – Hit ljeta
 05.00 – Boje turizma
 05.55 – Ljubav nema cijene, serija
 07.30 – TV vodič,

SRIJEDA 31. 8. 2005.

HRT 2

turistička središta Hrvatske

07.45 – TV raspored

07.50 – TV kalendar

08.00 – Teletubbies,
lutkarska serija

08.25 – Dennis, crtana serija

08.50 – Žutokljunac

09.45 – Pleme 4., serija

10.35 – Grad vještica, američki film

12.00 – Hit ljeta

12.30 – Seaquest, serija

13.15 – Hatley High,
kanadski igrani film

14.50 – Vijesti za gluhe

15.00 – Harry i Hendersoni 2.,
humoristična serija

15.30 – Hitna služba 10., serija

16.15 – Život s Bonnie,
humoristična serija16.35 – Whoopy,
humoristična serija

17.00 – One Tree Hill, serija

17.45 – Tko živ, tko mrtav – serija

18.30 – TV raspored

18.35 – Vijesti iz kulture

18.45 – Nitko nije savršen,
humoristična serija19.15 – Zvezdane staze:
Enterprise 4., serija

20.00 – Večeras...

20.05 – Navy Seals, američki film

22.00 – Mučke 5.,
humoristična serija

22.30 – Promet danas

22.35 – Walker –
teksaški rendžer 6., serija

23.20 – CIA, serija

00.05 – Ekipa za očevid: Miami 2.,
serija00.50 – Frasier 7.,
humoristična serija01.10 – Pregled programa za
četvrtak

09.00 – TV prodaja

09.15 – Taxi free

09.40 – Šaljivi kućni video

10.10 – Izlog strasti, serija

10.40 – TV prodaja

10.50 – Nasljednica, serija

11.40 – Jelena, serija

12.25 – Ciganke, serija

13.15 – Šaljivi kućni video

13.45 – TV prodaja

13.55 – Lude 70-e, serija

14.20 – Djevojke s Beverly Hillsa,
serija

14.55 – TV prodaja

15.00 – Nauči me voljeti, serija

15.45 – TV prodaja

15.50 – Ciganke, serija

16.45 – Vijesti

16.50 – Nasljednica, serija

17.45 – Laku noć, Hrvatska,
crtana serija

18.00 – Jelena, serija

19.00 – 24 sata

19.25 – Sport

19.35 – Taxi free

20.00 – Navy CIS, serija

21.00 – Bar, reality show

21.45 – Bumerang, serija

22.45 – Medicinska istraga, serija

23.40 – JAG, serija

00.35 – Bar, reality show

01.10 – Kraj programa

09.40 – Luna– sirena s Kariba,
telenovela (R)10.25 – Dr. Stefan Frank,
dramska serija (R)

11.15 – Sanja, talk show (R)

12.10 – Exploziv, magazin (R)

12.50 – Dadilja,
humoristična serija (R)13.15 – Ljubav na kraju, igrani film,
obiteljska drama14.45 – Luna– sirena s Kariba,
telenovela15.35 – Dr. Stefan Frank,
dramska serija16.30 – Simpsoni, humoristična
animirana serija16.55 – Roseanne,
humoristična serija17.20 – Bračne vode,
humoristična serija17.50 – Sanja: Na kavi sa Sanjom,
Zijahom i Anjom, talk show18.45 – Vijesti,
informativna emisija

19.05 – Exploziv, magazin

19.45 – Dadilja, humoristična serija

20.10 – Mjenjačnica,
zabavna emisija21.00 – Troje za tango, igrani film,
romantična komedija22.35 – Vijesti,
informativna emisija22.55 – Red bull air race –
Budimpešta, Mađarska23.30 – Klopka za milijunaša,
igrani film,
akcijska komedija (R)01.05 – Prijatelj na kvadrat,
zabavna emisija (R)

ČETVRTAK

HRT 1

06.45 – TV raspored

06.50 – TV kalendar

07.00 – Dobro jutro, Hrvatska

09.00 – Promet danas

09.05 – Čarolija 7., serija

10.00 – Vijesti

10.10 – Inspektor Rex 5., serija

11.00 – Morski pas

11.50 – TV raspored

11.55 – Burzovno izvješće

12.00 – Dnevnik

12.15 – Bioproгноza

12.16 – TV kalendar

12.30 – Ljubav nema cijene, serija

13.20 – Kruške i jabuke –
kuharski dvoboj

13.55 – TV raspored

14.00 – Vijesti

14.10 – Nikola Tesla,
dramska serija

15.10 – Reprizni program

16.00 – Hrvatska danas

16.25 – Večernja škola –
povratak upisanih17.00 – Preživljavanje u
ekstremnim uvjetima:
Aljaska

17.50 – Julija, serija

18.45 – Malo misto: Krk

19.25 – Večeras...

19.30 – Dnevnik

20.05 – Čarolija 7., serija

21.00 – Kratki susreti

21.45 – Bioproгноza

21.46 – Burzovno izvješće

21.50 – Dnevnik

22.00 – Vijesti iz kulture

22.10 – Ljetni hit: Posljednji kineski
car, francusko- talijansko-
britanski film23.55 – Mučke,
humoristična serija

06.10 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.30 – TV vodič,
turistička središta Hrvatske

07.45 – TV raspored

07.50 – TV kalendar

08.00 – Teletubbies,
lutkarska serija

08.25 – Ružno pače, crtana serija

08.50 – Žutokljunac

09.45 – Pleme 4., serija

10.35 – Betaville,
američki film za djecu

12.05 – Hit ljeta

12.35 – Seaquest, serija

13.20 – Robbiov brat,
američki film za djecu

14.50 – Vijesti za gluhe

15.00 – Harry i Hendersoni 2.,
humoristična serija

15.30 – Hitna služba 10., serija

16.15 – Život s Bonnie,
humoristična serija16.35 – Whoopy,
humoristična serija

17.00 – One Tree Hill, serija

17.45 – Tko živ, tko mrtav – serija

18.30 – TV raspored

18.35 – Vijesti iz kulture

18.45 – Nitko nije savršen,
humoristična serija19.15 – Zvezdane staze:
Enterprise 4., serija

20.00 – Večeras...

20.05 – Život sa stilom

20.40 – Film

22.10 – Promet danas

22.15 – Mučke 5.,
humoristična serija22.50 – Walker –
teksaški rendžer 6., serija

23.35 – CIA, serija (12)

00.15 – Ekipa za očevid: Miami 2.,
serija01.00 – Frasier 7.,
humoristična serija01.20 – Pregled programa za
srijedu

09.00 – TV prodaja

09.15 – Taxi free

09.40 – Šaljivi kućni video

10.10 – Izlog strasti, serija

10.40 – TV prodaja

10.50 – Nasljednica, serija

11.40 – Jelena, serija

12.25 – Ciganke, serija

13.15 – Šaljivi kućni video

13.45 – TV Prodaja

13.55 – Lude 70-e, serija

14.20 – Djevojke s Beverly Hillsa,
serija

1. 9. 2005.

14.55 – TV prodaja
 15.00 – Nauči me voljeti, serija
 15.45 – TV prodaja
 15.50 – Ciganke, serija
 16.45 – Vijesti
 16.50 – Nasljednica, serija
 17.45 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 18.00 – Jelena, serija
 19.00 – 24 sata
 19.25 – Sport
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Navy CIS, serija
 21.00 – Bar, reality show
 21.45 – Ubojita sumnja, igrani film
 23.15 – JAG, serija
 00.05 – Bar, reality show
 00.45 – Kraj programa

09.30 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 10.15 – Dr. Stefan Frank, dramska serija (R)
 11.05 – Sanja, talk show (R)

12.00 – Eksploziv, magazin (R)
 12.40 – Dadilja, humoristična serija (R)
 13.05 – Put u raj, igrani film, drama
 14.45 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.30 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 16.30 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.55 – Roseanne, humoristična serija
 17.20 – Bračne vode, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Idem tamo gdje je sve po mom, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.45 – Dadilja, humoristična serija
 20.10 – Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 21.00 – Donnie Brasco, igrani film, triler
 23.10 – Vijesti, informativna emisija
 23.25 – Troje za tango, igrani film, romantična komedija (R)
 01.05 – Mjenjačnica, zabavna emisija (R)

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija na hrvatskom jeziku TV tjednik emitirat će se 26. kolovoza u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije, a u njoj možete pogledati priču o prošlosti Marijanskog svetišta na Bunariću, te najavu Bunarićkog proštenja. Repriza ove emisije je u subotu 27. kolovoza u 15 sati.

FILM TJEDNA

TROJE ZA TANGO

romantična komedija, 1999.

RTL, 1.9.2005. 23.25

Matthew Perry i zanosna Neve Campbell briljiraju u romantičnoj komediji Damona Santostefana, vrlo jednostavnog, ali zanimljivog zapleta: mladić se zaljubljuje u djevojku, a ona misli kako bi on bio savršen partner, samo da nije – homoseksualac. Rasplet ove izvrsne priče ipak donosi nepredvidljiva rješenja...

Oscar Novak (Matthew Perry) i Peter Steinberg (Oliver Platt) perspektivni su arhitekti na najboljem putu da dobiju prestižni posao koji bi ih konačno vinuo među najuspješnije. Iako su njihovi konkurenti znatno zvučnijih imena, investitor projekta, bogataš Charles Newman (Dylan McDermott), preferira inovativne ideje Oscara i Petera. Kada Charles zabunom pomisli kako je Oscar homoseksualac, on povjeri arhitektu nadgledanje ljubavnice. I doista, Oscar upoznaje prelijepu Amy (Neve Campbell) i odmah se zaljubljuje u nju, a čini se da ni Amy nije posve ravnodušna i suzdržava se samo zato jer je uvjerena kako nema šanse kod Oscara. Oscar je na sto muka: ako odbije Newmanovu molbu, izgubit će posao, a ako otvoreno prizna Amy istinu, riskira da će izgubiti njenu naklonost...

»Troje za tango« je šarmantan i zabavan film u stilu ponajboljih klasičnih romantičnih komedija. Matthew Perry odličan je kao smotani, simpatični arhitekt, iznova dokazujući svoj talent izgrađen u »Priateljima«, a Neve Campbell oduševljava kao njegov ljubavni, naizgled neostvarivi cilj. Često korištena situacija zabune u ovoj je komediji iskorištena na najbolji način, vješto i odmjereno balansirajući između komičnog i romantičnog.

Redatelj: Damon Santostefano

Uloge: Matthew Perry, Neve Campbell, Dylan McDermott, Oliver Platt, Cylk Cozart, John C. McGinley, Bob Balaban

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 800 dinara

☐ 1 godina – 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUYU 22

(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obaveštava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.743 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.450 din., a u jednom pravcu 1.375 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02
email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

- 19,00 h**
- Najava programa
  - Večernji dnevnik
  - Agencijske vijesti iz zemlje
  - Agencijske vijesti iz RH
  - Jezični savjetnik
- 19,30 h**
- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
  - »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
  - »Na izravnoj vezi« (utorkom)
  - »Otvoreni studio« (srijedom)

- »Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
  - »U društvu s mladima« (petkom)
- 20,00 h**
- »Aktualije« (ponedjeljkom)
  - »Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
  - »Putokazi« (srijedom)
  - »Rock vremeplov« (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)
- 20,30 h**
- Vijesti dana
  - Pripovijetka Balinta Vujkova
  - Hitovi hrvatskih izvođača
  - Minute za ljubitelje jazza (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

**Zlatna medalja
za kvalitetu 2005.**

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

Prva knjiga NIU "Hrvatska riječ"

**VOJISLAV
SEKELJ**

**U
IZMUČENIM
RIJEČIMA**

Hrvatska riječ

Nova knjiga Vojislava Sekelja
Zbirka pjesama

U izmučenim riječima